

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

”HAJANAISTA TIETOA”

Erityistä tukea tarvitsevan lapsen kodin toimivuutta ja
turvallisuutta lisäävän välinetiedon kartoitus

Tuija Kössö

Opinnäytetyö
Toukokuu 2017

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Hyvinvointiteknologian koulutus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Hyvinvointiteknologian koulutus

KÖSSÖ, TUIJA:
”Hajanaista tietoa”

Erityistä tukea tarvitsevan lapsen kodin toimivuutta ja turvallisuutta lisäävän välinetiedon kartoitus

Opinnäytetyö 113 sivua, joista liitteitä 22 sivua
Toukokuu 2017

Erityistä tukea tarvitsevien lasten päivittäisiä toimintoja helpottavia, itsenäisyyttä lisääviä sekä henkilön ja kodin turvallisuutta parantavia välineitä, laitteita ja ratkaisuja on olemassa laaja ja koko ajan kasvava valikoima. Miten nämä arjen sujuvuutta helpottavat välineet ja niistä hyötyvät henkilöt kohtaavat? Opinnäytetyössä ei käsitellä lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineitä, eikä muita lainsäädännön perusteella myönnettäviä apuvälineitä tai tukiratkaisuja.

Erityistä tukea tarvitseva lapsi voi tarvita kotonaan yksilöllisen tarpeensa mukaisia välineitä, laitteita tai muita ratkaisuja. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää mitä apu- ja turvallisuusvälineitä erityistä tukea tarvitsevien lasten perheet pitävät tärkeinä kodeissaan ja millä keinoin perheet haluaisivat saada tietoa näistä välineistä. Lisäksi kartoitettiin millaisista tietolähteistä perheet voivat saada tietoa erilaisista apu- ja turvallisuusvälineistä.

Työn tutkimuksellisessa osassa toteutettiin verkkokysely erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille. Kyselyyn vastauksia saatiin 67, joista 65 oli perhettä ja 2 erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa työskentelevää henkilöä. Vastaajien lapsista suurin osa (80 %) oli kouluikäisiä. Tulosten perusteella tärkeimmät apu- ja turvallisuusvälineet olivat riittävä määrä palovaroittimia, saunan kiukaan turvaratkaisut, asunnon esteettömyysratkaisut, muistinapuvälineet sekä henkilön paikantamisen ratkaisut. Suurin osa vastaajista toivoi apu- ja turvallisuusvälinetietoa saatavaksi julkisen sektorin kautta. Myös oman yhdistys tai järjestö, lapsen päiväkotitai koulu sekä internet olivat toivottuja tiedonhankintakanavia. Painetuissa tuotteissa tieto vanhenee nopeasti, eivätkä ne ole enää merkittäviä tietohakulähteitä. Tästä syystä opinnäytetyössä suunniteltua kaikille lapsiperheille tarkoitettua apu- ja turvallisuustuoteaiheisen kirjan sisällön kehittämistä ei toteutettu. Sen sijaan opinnäytetyössä kartoitettiin tämän hetkisten apu- ja turvallisuusvälineiden erilaisia tietolähdetyyppejä. Lisäksi erilaisista apu- ja turvallisuusvälineiden tietolähteistä koottiin kooste perheille, heidän kanssaan toimiville ja kaikille muille aiheesta kiinnostuneille hyödynnettäväksi erilaisten välineiden ja ratkaisujen etsimiseen.

Apu- ja turvallisuusvälinetietoa on paljon ja sitä tulee kokoajan lisää. Näitä tietoja pitäisi kerätä aiheittain jaoteltuna aineistopankkien kaltaisesti yhteen, jotta ne lyötäisi helpommin ja niitä voisivat kaikki paremmin hyödyntää.

Asiasanat:
erityistä tukea tarvitseva lapsi, koti, apuväline, esteettömyys, turvallisuusväline

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Master's Degree in Wellbeing Technology

KÖSSÖ, TUIJA:

” Scattered bites of information”

Survey on knowledge of accessibility and safety technologies for families of children with special needs

Master's thesis 113 pages, appendices 22 pages

May 2017

The aim of this study was to collect information about assistive and safety technologies for households with children of special needs. The second aim of this study was to gather information about families' expectations about information of these technologies.

This study used quantitative research method. The data of the study were collected by means of the web-based question survey. The questionnaire was sent out to families by diverse associations of children with special needs. The data were analysed by calculating distributions. The sample of the study consisted of 67 respondents (65 families of children with special needs and 2 persons working with special needs children).

The results of the survey indicated that most important assistive and safety technologies for families were: the amount of fire alarms at home were more than the regulations, the heat-protected sauna stove, the accessibility home, the memory support products and person locator devices. Most of the respondents like to get information of assistive and safety technologies from the national health care, personal child's associations or the children's kindergarten or schools or search by the internet.

In conclusion, the study collected information about different types of assistive and safety technologies.

Key words: a child with special needs, home, assistive technologies, accessibility, safety technologies

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TARKOITUS.....	8
3	ERITYISEN LAPSEN ELÄMÄÄ	9
3.1	Arjen osaset.....	9
3.2	Erityistä tukea tarvitseva lapsi	9
3.3	Päivittäiset toiminnot	11
4	KODIN ELÄMÄÄ	13
4.1	Asunnosta kodiksi	13
4.2	Esteetön asunto	14
4.3	”Älykäs” asunto	15
4.4	Kodin turvallisuus	16
4.5	Asumisturvallisuus.....	18
4.6	Turvallisuusvalistus	19
5	APUA VÄLINEILLÄ	21
5.1	Teknologia ja hyvinvointiteknologia	21
5.2	Apuväline	21
5.3	Muu väline	22
5.4	Apuvälineiden kansainvälinen luokittelu.....	23
6	TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTON HANKINTA	25
6.1	Kyselytutkimus	25
6.1.1	Kyselylomakkeen laadinta	26
6.1.2	Verkkokyselyn toteuttaminen	28
6.2	Tulosten analysointi	29
7	KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET	30
7.1	Vastaajien taustatiedot	30
7.2	Lasten ikäryhmät kyselyyn vastanneissa perheissä	31
7.3	Apuvälineiden ja turvallisuusratkaisujen tärkeys perheille	31
7.4	Perheiden tiedontarve ja lähteet	40
7.5	Yhteenveto kyselytutkimuksen tuloksista.....	42
7.5.1	Kyselyn kohdentaminen ja vastaajien määrä	43
7.5.2	Kyselyn luotettavuus ja toistettavuus	44
7.5.3	Perheiden tärkeimmät apu- ja turvallisuusratkaisut	45
7.5.4	Perheiden toiveet tiedonsaannin lähteistä	45
7.6	Kirjallisen tietolähteen sisällön toteuttamisen hylkääminen.....	47
8	TIEDONHANKINTALÄHTEIDEN KARTOITTAMINEN	48
9	TIEDONHANKINTALÄHTEIDEN TULOKSET	49

9.1	Painettu tieto	49
9.1.1	Kirjallisuutta apuvälineistä.....	50
9.1.2	Kirjallisuutta asuntojen esteettömyysratkaisuista	50
9.1.3	Kirjallisuutta asumisturvallisuudesta	51
9.1.4	Asumisturvallisuuden tarkistuslistoja	52
9.1.5	Lehdet.....	52
9.2	Henkilökohtaisesti saatava ja koettava tieto	53
9.3	Internetin palvelujen kautta saatava tieto.....	55
9.3.1	Verkkosivusto	55
9.3.2	Sosiaalinen media.....	59
9.3.3	Opetuspelit	72
9.4	Yhteenveto tietolähteiden kartoitustuloksista	74
10	POHDINTA.....	77
10.1	Opinnäytetyön tulosten arviointi.....	77
10.2	Opinnäytetyön luotettavuus	79
10.3	Opinnäytetyön eettisyys	80
10.4	Jatkokehitysehdotukset	81
	LÄHTEET	82
	LIITTEET	92
	Liite 1. Saatekirje.....	92
	Liite 2. Kyselylomake	93
	Liite 3. Kyselylomaketta jäsenilleen jakaneet tahot	100
	Liite 4. Vastaajien taustatietoja kuvaavat taulukot.....	101
	Liite 5. Apu- ja turvallisuusvälineiden tärkeys.....	102
	Liite 6. Apuväline- ja turvallisuusaiheinen tietolähdekooste	104

1 JOHDANTO

Erityistä tukea tarvitsevan lapsen kodissa voidaan tarvita erilaisia välineitä ja asuntoon liittyviä ratkaisuja helpottamaan arjen sujumista. Osan näistä arjessa tarvittavista apuvälineistä voi saada yhteiskunnan tarjoamana. Mutta apuvälinepalveluja ohjaavat erilaiset säädökset ja apuvälineisiin liittyviä toimijoita on paljon, mikä tekee koko apuvälinejärjestelmästä perheille vaikeasti ymmärrettävän (Vammaislainsäädännön uudistamistyöryhmän loppuraportti 2015, 58). Apuvälineitä myöntäviä tahoja ovat muun muassa perusterveydenhoito, erikoissairaanhoito, sosiaalitoimi, koulutoimi, Kela tai vakuutuslaitos (Sosiaaliturvaopas 2017). Lainsäädännön monimutkaisuus ja apuvälinetoimijoiden runsas määrä aiheuttaa perheille epäselvyyttä mikä apuväline korvataan, kuka korvaa ja keneltä apuvälinettä haetaan. Ongelma on myös se, että kenellekään taholle ei ole määritelty kokonaisvastuuta lapsen asioista (Vammaislainsäädännön uudistamistyöryhmän loppuraportti 2015, 58). Useissa tutkimuksissa on toivottu perheille tukien ja palvelujen järjestämisen selkeyttä ja toimimista ”yhdeeltä luukulta” (Rauramo 2016, 82; Walden 2006, 270).

Myös apuvälineiden nimeämisessä on haasteita. Kotona tarvittavat välineet voivat olla apuvälineitä, apuvälineiden kaltaisia välineitä, lääkinnällisen kuntouksen apuvälineitä, asunnon muutostöitä tai esteettömyysratkaisuja, kodin automatiikkaa tai turvallisuusratkaisuja. Töytäri (2007, 40) on todennut, että apuvälineiden jaottelu on monimutkaista, sillä on apuvälineitä, ”joita on saatavilla tavallisista kaupoista” sekä apuvälineitä joita rinnastetaan ”tavallisiin välineisiin”. Terveystenhuollon ammattilaisillakaan ei ole täydellistä yksimielisyyttä esimerkiksi käsitteelle ”lääkinnällisen kuntouksen apuväline” ja lisäksi eri terveydenhuollon ammattiryhmien sisällä on niistä tulkintaeroja (Hurnasti 2006, 46). Tekniikka myös kehittyy huimaa vauhtia ja uusia tuotteita kehitetään arjen avuksi koko ajan. Hurnasti (2006, 52) on muun muassa pohtinut, että miten näistä uusista laitteista, kuten esimerkiksi robotiikasta, apuvälineitä myöntävät tahot pysyvät ajan tasalla ja miten tulevaisuudessa rajataan, mikä niistä voidaan korvata apuvälineenä.

Tulevaisuudessa koko terveydenhuollon palvelujärjestelmä kokee suuren muutoksen, joka tulee myös vaikuttamaan apuvälinepalveluihin. Opinnäytetyön ajankohtana on käynnissä sekä maakuntauudistus että sosiaali- ja terveydenhuollon (sote) palvelurakenneuudistus. Julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon (sote) palvelurakenneuudistuksen tavoitteena on turvata tasavertaiset, asiakaslähtöiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveystalvet

kaikille (Sosiaali- ja terveysministeriö & Valtiovarainministeriö 2017). Muutoksia on tulossa myös apuvälineiden liittyviin säädöksiin. Vuoden 2016 keväällä on aloitettu vammaislainsäädännön uudistus, joka tarkoituksena on yhdistää vammaispalvelu- ja kehitysvammalait, joissa säädetään myös apuvälineistä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2016). Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut lisäksi Kuntoutuksen uudistamiskomitean toimiajalle 1.9.2016–30.9.2017, jonka tavoitteena on valtakunnallisesti yhtenäistää linjauksia ja ohjeita lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden myöntämiseen liittyen (Nyfors 2016). Miten tämä kaikki tämä vaikuttaa erityistä tukea tarvitsevien lasten apuvälineiden ja muiden arkea auttavien ratkaisujen hankintaan tullaan näkemään tulevaisuudessa.

Saavatko perheet apua terveyden- ja sosiaalihuollon toimijoilta kaikista erilaisista välineratkaisuista ja uusista teknologioista? Ja miten perheet voisivat itsenäisesti hakea tietoa arkea helpottavista välineistä ja kodin ratkaisuista? Etsittäessä tietoa erilaisista välineistä ei voi olla huomaamatta ikäihmisille suunnattuja useita oppaita, joissa esitellään apuvälineitä ja kodin arkea helpottavia ratkaisuja. Mutta onko vastaavanlaisia oppaita lapsiperheille ja tarvitaanko sellaisia? Tämän opinnäytetyön aiheena on auttaa erityistä tukea tarvitsevien lasten perheitä löytämään tietolähteitä, joista he voivat itse etsiä arkeaan helpottavia ja turvallisuutta tuovia välineitä tai muita tarpeellisia ratkaisuja. Työn aihe on syntynyt opinnäytetyöntekijän omakohtaisesta kokemuksesta erityistä tukea tarvitsevan lapsen vanhempana ja erilaisten kotiin liittyvien välineiden etsijänä.

Opinnäytetyössä käytetään termiä ”erityistä tukea tarvitseva lapsi” erittelemättä tarkemmin millaisesta lapsen erityisyydestä, tuen tarpeesta, lääketieteellisestä diagnoosista, vammasta tai sairaudesta on kysymys. Lisäksi opinnäytetyössä tarkoitetaan apu- ja turvallisuusvälineillä yleisesti kaikkien saatavilla olevia kotiin liittyviä välineitä ja ratkaisuja. Perheet voivat hankkia näitä itse, mutta niitä voidaan mahdollisesti perheille myöntää myös lainsäädännön perusteella.

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TARKOITUS

Opinnäytetyön tavoitteena on auttaa erityistä tukea tarvitsevien lasten perheitä kodin erilaisten apu- ja turvallisuusvälineiden etsimisessä. Opinnäytetyön tarkoituksena on kartottaa minkälaisia apu- ja turvallisuusvälineitä erityistä tukea tarvitsevien lasten perheissä käytetään ja pidetään tärkeinä. Lisäksi selvitetään miten perheet mieltävät apuvälineisiin liittyvän tiedon saannin sekä tarpeen apu- ja turvallisuusaiheiseen tietolähteeseen. Tarkoitus on perheiden vastausten ja löydettyjen tietolähteiden perusteella suunnitella erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille kodin apuväline- ja turvatuoteaiheisen kirjallisen tietolähteen sisältö. Tarkoituksena on myös koota tietoa erilaisista apuväline- ja turvallisuusratkaisujen tietolähteistä. Löydettyjä tietolähteitä voivat hyödyntää perheiden lisäksi erityistä tukea tarvitsevien lasten parissa toimijat.

Opinnäytetyön tehtävänä oli antaa vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

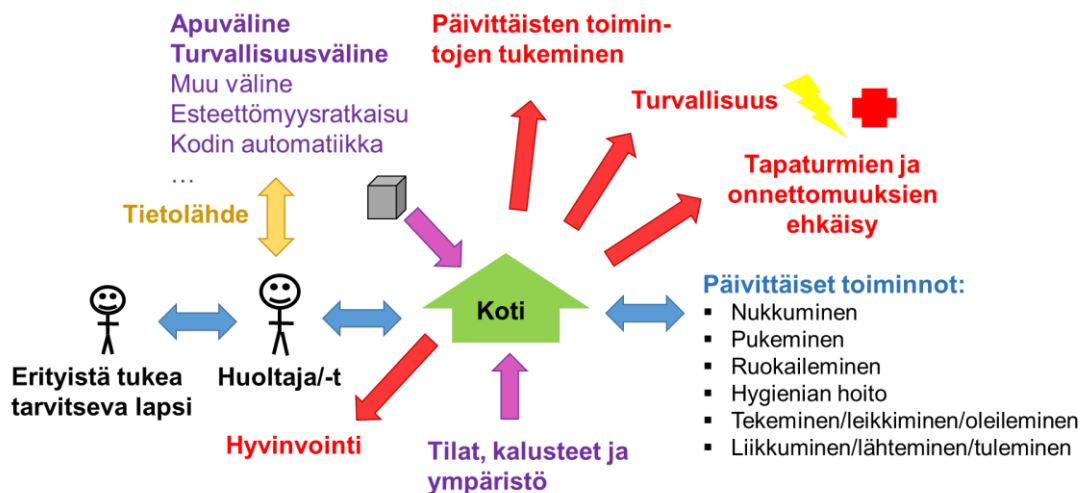
- Millaisia apu- ja turvallisuusvälineitä erityistä tukea tarvitsevat lasten perheissä pidetään tärkeinä?
- Millaiseksi erityistä tukea tarvitsevien lapsien perheet kokevat nykyisen tiedonsaannin kodin apu- ja turvallisuusvälineistä?
- Millä eri tavoilla perheet voivat saada tietoa erilaisista kodin apu- ja turvallisuusvälineistä?

3 ERITYISEN LAPSEN ELÄMÄÄ

3.1 Arjen osaset

Kodin arkeen liittyvät keskeiset käsitteet ovat erityistä tukea tarvitseva lapsi, koti ja apu- ja turvallisuusvälineet (kuvio 1). Lapsen yksilölliset tarpeet ja haasteet, päivittäiset toiminnot, perhe ja asuinolosuhteet vaikuttavat siihen millaisia arkea helpottavia apu- ja turvallisuusvälineitä perheissä tarvitaan. Apu- ja turvallisuusvälineillä voidaan tukea ja auttaa päivittäisissä toiminnoissa, parantaa hyvinvointia ja turvallisuutta ja ehkäistä tapaturmia ja onnettomuuksia. Tämän opinnäytetyön keskeinen kysymys on miten perheet saavat tietoa erilaisista arjessa sujuvuutta ja toimintaa auttavista apuvälineistä ja muista ratkaisuista.

KUVIO 1. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen koti, kodin ympäristö, kotiin liittyvät toiminnot, apu- ja turvallisuusvälineet ja niiden vaikutuskohteet.

3.2 Erityistä tukea tarvitseva lapsi

Erityistä tukea tarvitsevan lapsen, erityislapsen tai vammaisen lapsen määrittäminen on haastavaa. Lapsiasiavaltuutetun erityistä tukea tarvitsevien lasten oikeuksia käsittelevässä raportissa käytetään pääasiassa sanaa vammaisen lapsi, mutta raportissa käytetään myös erityistä tukea tarvitseva lapsi, koska tekijät toteavat sen terminä olevan luontevampi jossakin kohtaa (Hujala 2012, 6). Erityisen tuen käsite on arkikäytössä laajempi kuin lapsen vammaisuus. On kuitenkin muistettava, kuten edellä mainitussa raportissa

todetaan, että: ”erityistä tukea tarvitseva lapsi on ensisijaisesti lapsi”. Jokaisella lapsella on omat yksilölliset ja erityiset tarpeensa sekä omat vahvuudet ja voimavarat (Vilén, Vi-hunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2013, 272–273). Lapsen vammaisuus tai erityisen tuen tarve määritelmän tehtävänä on auttaa huomaamaan lapsen mahdollisia erityistarpeita ja lisäksi sitä käytetään hankittaessa erilaisia tukia ja oikeuksia (Hujala 2012, 7).

Lapsen erityisen tuen tarve tai vammaisuus voi olla taustaltaan synnynnäistä, sairauden myötä tapahtunutta tai tapaturmasta aiheutunutta (Hujala 2012, 7). Lapsen tuen tarve voi myös aiheutua potilasvahingon, hoitovirheen tai lääkevahingon seurauksena (TATU ry 2015). On myös huomioitava, että lapsella erityisen tuen tarve voi olla lyhytaikaista tai jatkuvaa. Lisäksi lapsen tarvitseman tuen määrä ja laatu voivat muuttua eri ikäkausina ja erilaisissa asuinympäristössä.

Erityisen tuen käsite on käytössä varsinkin varhaiskasvatuksen ja opetustoimen yhteydessä (Hujala 2012, 7). Varhaiskasvatuslaissa, aikaisemmin laki lasten päivähoidosta, käytetään käsitettä ”erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitseva lapsi”. Perusopetuslain mukaan erityinen tuki on erityisopetusta ja muuta oppilaan tarvitsemaan tukea (Perusopetuslaki 24.6.2010/642, 17 §). Muu erityinen tuki on esimerkiksi ohjausta, yksilökohtaista oppilashuoltoa, tulkitsemis- tai avustajapalveluja sekä erityisiä apuvälineitä.

Sosiaalihuoltolain mukaan erityistä tukea tarvitsevalla lapsella tarkoitetaan:

Alle 18-vuotiaasta henkilöä ja lasta, jonka kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä tai joka omalla käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään tai jolla on vaikeuksia hakea ja saada tarvitsemiaan sosiaali- ja terveystalveluja esimerkiksi kognitiivisen tai psyykkisen vamman tai sairauden, päihteiden ongelmakäytön, usean yhtä-aikaisen tuen tarpeen tai muun vastaavan syyn vuoksi. (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301, 3§.)

Vammaispalvelulain mukaan vammaisella henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla vamman tai sairauden johdosta on pitkäaikaisia erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista (Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista: 3.4.1987/380, 2 §). Eri vammaisuuden muotoja, vammaryhmiä ja oireyhtymiä, ovat esimerkiksi ADHD (englannin sanoista attention deficit hyperactivity disorder), autismi, epilepsia, kehityksen viivästymät, kehitysvammaisuus, kielelliset häiriöt, kuulo-

vammaisuus, käytöshäiriöt, liikuntavammaisuus, multipeliskleroosi eli MS-tauti ja näkövammaisuus (Malm, Matero, Repo & Talvela 2012, 124–367). Rätty (2010) painottaa Vammaispalvelut -kirjassaan, että vammaispalvelulaissa ei ole suljettu mitään vammaisryhmää lain soveltamisen ulkopuolelle. Täten henkilö, jolla on sairaus, vamma tai esimerkiksi mielenterveyden sairaus, voi vamman tai sairauden aiheuttamasta haitasta ja palvelun ja tukitoimen tarpeesta johtuen olla oikeutettu haettuun tukitoimeen tai palveluun (Rätty 2010, 33).

Suomessa ei ole olemassa tilastoa erityistä tukea tarvitsevien lasten määristä. Sen sijaan jonkinlaisen arvion saa seuraavien tilastojen perusteella: vuonna 2015 Kelan alle 16-vuotiaan vammaistukea on saanut 36 833 lasta (Kela 2016, 38) ja peruskouluissa annettavaa tehostettua tai erityistä tukea on saanut vuonna 2015 tilastojen mukaan yli 85 000 oppilasta (Suomen virallinen tilasto 2016a). On huomioitava, että kaikki nämä lapset eivät tarvitse apuvälineitä tai muita arkea helpottavia välineitä.

3.3 Päivittäiset toiminnot

Päivittäiset toiminnot -termin voi ymmärtää useammalla eri tavalla. Se voi tarkoittaa kaikkia niitä toimintoja, joita ihmiset tekevät yleensä päivittäin, tai se voidaan ymmärtää yksilön yksilöllisinä erilaisten toimintojen kirjona tai se voi ymmärtää määrättynä, rajattuna toimintojen joukkona. (Hurnasti 2006, 9.) Tässä opinnäytetyössä päivittäisillä toiminnoilla tarkoitetaan lapsen ja perheen arjen perustoimintoja, joita tehdään säännöllisesti joka päivä tai harvemmin. Päivittäiset toiminnot liittyvät myös apuvälinepalveluihin ja apuvälineiden myöntämiskäytäntöihin, mutta niitä tässä opinnäytetyössä käsitellään.

TATU ry:n (2017) Palvelupolkumalli -sivustolla on perheille kuvaava vinkkilista erilaisista erityistä tukea tarvitsevan lapsen arjen toiminnoista ja tilanteista sekä lapsen niissä mahdollisesti tarvitsemista avuista, ohjauksesta ja valvonnasta (taulukko 1). Vinkkilista on tarkoitettu perheille hyödynnettäväksi esimerkiksi haettaessa Kelalta alle 16-vuotiaan lapsen vammaistukea. Vammaistuen hakemuksessa perheiden on kuvailtava missä arjen tilanteissa tai toiminnoissa lapsi tarvitsee ikäistään enemmän hoitoa ja huolenpitoa vähintään 6 kuukauden ajan (Kela 2012).

TAULUKKO 1. Arjen toiminnot. (TATU ry 2017, alle 16-vuotiaan vammaistuen hakemisen vinkkilista, muokattu)

Henkilökohtainen hygienia
Terveystenhoito (esim. lääkitys ja muut hoitaminen)
Pukeutuminen
Ruokailu
Kommunikaatio
Liikkuminen/siirtymätilanteet
Käyttäytyminen
Uni/nukkuminen
Vaate- ja kodinhuolto (esim. lapsi sotkee ikätasoaan enemmän)
Oppiminen/tiedolliset taidot
Päivähoito ja koulu
Käynnit ammattilaisen luona (esim. lääkärit ja terapiat)
Vapaa-aika (esim. leikkiminen)

Päivittäiset toiminnot ovat myös asumisen toimintoja ja asumistoimintojen moninaisuutta kuvataan kuviossa 2. Päivittäiset toiminnot ovat osittain sidoksissa tiettyihin asunnon tiloihin, kuten esimerkiksi nukkuminen tapahtuu yleensä makuuhuoneessa ja hygienian hoito tapahtuu wc- ja/tai kylpyhuoneessa. Liikkumista ja/tai siirtymistä tapahtuu tilojen sisällä, mutta myös tiloista toiseen. Perheen päivittäisiä toimintoja voisi siten myös jakotella asunnon tilojen mukaan eli mitä toimintoja tai tapahtumia missäkin asunnon tilassa tapahtuu.

Nukkuminen, leipäily	Ihmisten hoito ja huolenpito (esim. lapset)	Varsinainen kotitaloustyö: ruokatalous, vaatehuolto, kodinhoito, pikku remontit	Kuntoutus Sairaanhoito
Henkilökohtainen hygienia ja terveydenhoito	Asunto Lähiympäristö	Ateriointi Arki/juhla	
	Oleskelu kotona, omissa oloissa oleminen	Harrastukset Vapaa-aika	

KUVIO 2. Asumisen toiminnot. (Muokattu lähde: Sosiaali- ja terveysministeriö 2003, 11)

4 KODIN ELÄMÄÄ

4.1 Asunnosta kodiksi

Asunto on suojaava antava tila, joka voi olla kerrostalossa, rivitalossa tai pientalossa. Asunnolla eli asuinhuoneistolla tarkoitetaan keittiöllä, keittokomerolla tai keittotilalla varustettua yhden asuinhuoneen tai useampia asuinhuoneita käsittävää, ympärivuotiseen asumiseen tarkoitettua vähintään 7 neliömetrin huoneistoalan kokonaisuutta, jolla on oma sisäänkäyntinsä (Suomen virallinen tilasto 2017). Sosiaali- ja terveysministeriö (2003, 11) määrittelee vammaisten ihmisten asumista koskevassa suosituksessa asunnon tilaksi, jossa on mahdollista elää ja tehdä erilaisia toimintoja päivän aikana eli asua ja toteuttaa asumisen perustoimintoja. Asunnon vähimmäisvaatimuksia on suojan ja lämmön antaminen, mutta tärkeitä ovat myös mahdollisuus lepoon, yksityisyyteen, ruuan valmistamiseen ja hygieniasta huolehtimiseen (Hirvola 2016, 26). Kotitapaturma.fi-verkkosivustolla kodin tilat on ryhmitelty seuraavasti:

- sisäänkäynti
- käytävät, portaat ja parvekkeet
- keittiö
- olohuone
- makuuhuone
- lastenhuone
- kylpyhuone, wc ja sauna
- piha (Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyhanke 2017, muokattu).

Arkkitehdin eli rakennetun ympäristön suunnittelijan diplomityössään Räsänen (2016, 11) toteaa, että arkkitehti ei voi suunnitella asuntoa ja sanoa, että: ”tämä on sinun kotisi”. Sen sijaan koti on ihmisen omakohtainen kokemus, joka syntyy ihmisen ja hänen asunmansa ympäristön suhteesta. Koti on paikka joka tehdään tai sitten sinne synnyttään, mutta se on myös paikka johon palataan (Rautiola 2010, 3).

15/30 Researchin Asumisen tulevaisuus -tutkimushankkeessa haastatellut suomalaiset pitivät kotia ennen kaikkea fyysisenä ja psyykkisenä turvapaikkana. Kotona ihmiset kokivat olevansa vapaita, koska säännöt on itse luotuja ja muokattavissa. Tutkimuksessa haastatellut kokivat kodin turvallisuuden erittäin tärkeäksi ja lähes 60 % haastatelluista kertoi

olevansa valmiita maksamaan kodin turvallisuuteen liittyvistä teknisistä ratkaisuista. (Keränen 2013, 9.)

Asuntoa voidaan kuvailla ja tarkentaa sen ominaisuuksia esimerkiksi kodiksi, esteettömäksi kodiksi, älykkääksi kodiksi tai kodiksi, joka sisältää kaikkien edellä olevien ominaisuuksia. Asuntoa voidaan sanoa esteettömäksi, jos se täyttää tietyt määräykset ja älykkäässä asunnossa tarvitaan apuna tietotekniikkaa.

4.2 Esteetön asunto

”Esteettömyydellä tarkoitetaan yhdenvertaisuutta osallistua yhteiskunnan toimintaan itsenäisesti ja omana itsenään” (Invalidiliitto ry 2009, 7). Esteettömyydessä on kyse ihmisten erilaisuudesta ja tämän erilaisuuden huomioonottamisesta rakennetun ympäristön suunnittelussa ja toteuttamisessa. Käyttäjälle esteettömyys on toimivuutta, turvallisuutta, rakennuksen tai tilan käyttäjän tarpeisiin sopivuutta ja viihtyisyyttä. (Invalidiliitto 2008, 4; Pesola 2009, 6–10.)

Esteettömyydestä on olemassa ohjeita, suosituksia, määräyksiä ja oppaita, joilla on sovittu, mikä on riittävän esteetöntä ja mikä ei ole. Rakentamista ohjaavissa maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä -asetuksissa säädellään myös osaltaan esteettömyyttä. Suomen rakentamismääräyskokoelma (lyhenne RakMk) sisältää täydentäviä säännöksiä ja ohjeita edellä mainittuun lakiin ja asetuksiin (Ympäristöministeriö 2017a). Rakentamismääräyskokoelman rakentamista koskevat asetukset ovat tällä hetkellä uudistettavina ja niiden on tarkoitus olla valmiina vuoteen 2018 mennessä (Ympäristöministeriö 2016). Rakentamismääräyskokoelmassa on esteettömyyteen liittyviä määräyksiä ja ohjeita muun muassa seuraavissa osioissa:

- F1 Esteetön rakennus, sisältää muun muassa määräyksiä ja ohjeita hygieniailoista ja luiskista (RakMk F1 2005)
- F2 Rakennuksen käyttöturvallisuus, sisältää muun muassa määräyksiä ja ohjeita portaiden ja käsijohteiden mitoituksesta (RakMk F2 2001)
- G1 Asuntosuunnittelu, sisältää asuinrakennuksen esteettömyyteen liittyviä määräyksiä ja ohjeita (RakMk G1 2005).

Uuden asunnon rakentamisessa tai olemassa olevan asunnon muuttamisessa esteettömäksi tavoitteena on asujan yksilöllisten toimintarajoitteiden ja tarpeiden huomioiminen.

Jacobson ja Pirinen (2010) selvittivät Ympäristöministeriön rahoittamassa Erilaistuva asuminen -hankkeessa fyysisiltä toiminta kyvyiltään heikentyneiden asukkaiden (viisi henkilöä) elämäntapaan ja arjen tilanteisiin liittyviä yksilöllisiä kokemuksia ja niiden asettamia vaatimuksia muun muassa asunnolle ja lähiympäristölle. Tutkimuksen mukaan osallistuneet näyttivät arvostavan sellaisia esteettömiä ratkaisuja, jotka synnyttävät ensisijaisesti muuhun kuin vammaisuuteen viittaavia mielikuvia. Esteettömän asuntosuunnittelun, kuten myös apuvälinesuunnittelun, ongelmina todetaan olevan nykyisen tarjonnan yksipuolisuus sekä niihin liittyvä poikkeavuuden leima. Nämä sekä yksilölliset toiminnalliset vaatimukset ja esteettiset mieltymykset olivat tehneet asukkaat kekseliäiksi ja he olivat ideoineet asuntoihinsa nerokkaita parannuksia. Vastaajat pitivät tärkeänä osallistumista kodin esteettömien ratkaisujen suunnitteluun ja toteutukseen. Mutta esimerkiksi keittiön muutostöissä asukkaiden yksilöllisiä tarpeita eivät yritykset olleet osanneet ottaa huomioon ja lisäksi vielä muutostöitä tukevien kaupungin viranomaisten asenteissa olisi ollut parantamisen varaa. (Jacobson & Pirinen 2010, 205–236.)

4.3 ”Älykäs” asunto

Taloautomaatio -termi, joskus myös kotiautomaatio, viittaa pientalojen rakennusautomaatioon eli automaatiojärjestelmään, jolla rakennuksen laitteita ja teknisiä järjestelmiä mitataan, ohjataan, säädetään ja valvotaan (Sanastokeskus TSK ry & KIRA 2016, 48). Rakennusautomaatiolla voidaan hoitaa muun muassa rakennuksen valaistusta, lämmitystä, ilmanvaihtoa, jäähdytystä sekä murto- ja paloilmoitusjärjestelmiä (Talotekniikka-teollisuus ry 2016, 16). Perinteisesti nämä taloautomaatioratkaisut on toteutettu omina erillisinä järjestelminä. Nykyään eri taloautomaatioratkaisujen toiminnot voidaan integroida yhteen ja hallita niitä yhdellä ohjausjärjestelmällä, jolloin puhutaan älytaloista. Muun muassa markkinoinnissa ja artikkeleissa on käytetty myös sanoja älykäs asunto, älykäs talo, älykäs koti tai älykoti. Tekniikan sanastokeskus TSK suosittelee käytettäväksi termiä älytalo (Terveyden ja hyvinvoinnin ontologia 2017).

Älytaloissa käytettyjä teknologioita on ollut olemassa jo kauan, vähintään 40 vuotta, ja niillä on autettu liikunta- ja aistivammaisia (esimerkiksi kuulo- ja näkövammaisia) sekä kognitiivisia toimintahäiriöitä (esimerkiksi ajattelun ja muistin toimintahäiriöitä) omaavia henkilöitä selviytymään kotiympäristönsä arjen toiminnoissa (Gentry 2009, 209).

Asumisen älyratkaisuja ovat muun muassa automaattisesti vuorokausirytmien ja läsnäolon mukaan muuttuva valaistus, etäohjattavat älypistorasiat, ajastuksella sammuvat kodinkoneet, kodinkoneiden ja lämpötilan etäohjaus kodin ulkopuolelta, haluttujen sähkölaitteiden virran sammuminen kotoa poistuttaessa, sähkön- ja veden reaaliaikainen seuranta (esim. havaitsee vuotavan vesihanan), henkilön liikkumisen rekisteröivä ja esimerkiksi kaatumisesta hälyttävä lattia (turva- tai sensorilattia), nukkumista tarkkaileva patja ja anturit, ovi- ja ikkunasensorit, sormenjäljellä tai iiristunnistimella aukeava oven lukko ja puheohjauksella toimivat kodinkoneet (Vanhustyön keskusliitto 2017b).

Kodista ei tee älykästä yksittäinen laite, vaan sen sijaan useat kodin laitteet, jotka ovat verkottuneita ja pystyvät kommunikoimaan keskenään (Kokko 2012, 4). Kokko toteaa myös, että älykkään kodin, siihen liittyvien palveluiden ja apuvälineiden raja on häilyvä. Esimerkiksi jos asumiseen liittyvä automaatio muistuttaa asukasta lääkkeen ottamisesta, niin onko kyseessä apuväline vai kotiautomaatiikan osa? (Kokko 2012, 9.)

Ympäristöministeriön Älyteknologiratkaisut ikääntyneiden asumisen tukena -selvityksessä esitellään uusimpia ikääntyneiden kotona asumista ja itsenäistä suoriutumista tukevia hyvinvointi-, turva- ja ICT-teknologiaratkaisuja ja innovaatioita (Ympäristöministeriö 2017b, 15). Käyttäjälle kätevä teknologia (KÄKÄTE) -projektissa (Nordlund, ym. 2014) ja Kitulan (2016) Ikääntyvien turvallinen ja viihtyisä asuminen digitalisaatiota hyödyntämällä -opinnäytetyössä on esitelty erilaisia ikääntyvien asumista ja turvallisuutta tukevia teknologisia ratkaisuja. Useat iäkkäille suunnitellut ratkaisut hyödyttävät kaikkia, myös lapsia. Teknologioita hyödynnetään yksilöllisten tarpeiden, toimintarajoitteiden ja asuinympäristön vaatimusten mukaan.

4.4 Kodin turvallisuus

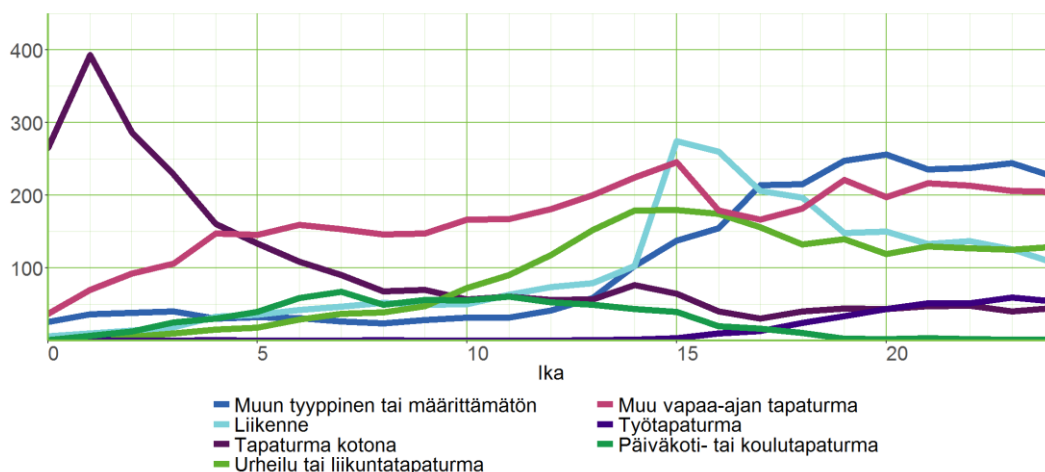
Turvallisuus on tila, jossa uhkat (mahdollisesti toteutuva haitallinen tapahtuma) ja riskit (tapahtuman todennäköisyys) ovat hallittavissa (Kokonaisturvallisuuden sanasto 2014, 21). Turvallisuudella voidaan tarkoittaa myös tunnetta siitä, että uhkat ja riskit ovat hallinnassa.

Tapaturmat ja onnettomuudet ovat yleensä odottamattomia, äkillisiä ja tahattomia tapahtumia, jotka voivat aiheuttaa vahinkoa ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle (Hirvola

2016, 111). Tapaturmaan liittyy henkilön terveyttä alentava vahinko, joka voi olla loukkaantuminen, vammautuminen tai menehtyminen (Lounamaa, Råback & Tiirikainen 2009, 12). Tapaturmat jaotellaan yleisesti niiden tapahtumatilanteen mukaan koti- ja vapaa-ajan tapaturmiksi, työtapaturmiksi tai liikennetapaturmiksi. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos (2017a) oli selvittänyt vuoden 2012–2014 hoitoilmoitusrekisterin avulla sairaalan vuodeosastolla hoidettujen tapaturmapotilaiden iän vaikutusta tapaturman tapahtumaympäristöön (kuvio 3). Pienten lasten eli alle 3-vuotiaiden tapaturmista 74 % ja alle kouluikäisten tapaturmista reilu puolet eli 53 % oli tapahtunut kotiympäristössä. Nuorilla liikkumisen ja harrastukset lisääntyvät, joten vuodeosastolla hoidetuista tapaturmista nuorilla oli tapahtunut kotiympäristö enää vain 5 %.

Vuodeosastolla hoidetut alle 25-vuotiaat tapaturmapotilaat
vuosikeskiarvo 2012–2014

KUVIO 3. Alle 25-vuotiaiden eri toimintaympäristöissä tapahtuneet sairaalan vuodeosastolla hoitoa vaatineet tapaturmat (1/100 000 henkeä kohti) vuosina 2012–2014. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017a, alkuperäinen lähde Hoitoilmoitusrekisteri)

Onnettomuus on käsitteenä tapaturmaa laajempi ja onnettomuus voi tapahtua ilman, että siitä seuraa vammoja ihmiselle (Hirvola 2016, 111). Esimerkiksi tulipaloissa ei aina tapahdu henkilövahinkoja, mutta yleensä aina aineellisia vahinkoja. Tapaturman tai onnettomuuden syntyyn liittyy yleensä useita tekijöitä, kuten esimerkiksi ihmisen henkilökohtaiset kyvyt ja ominaisuudet, puutteelliset tai vääränlaiset varustukset ja ympäristö (Hirvola 2016, 82).

4.5 Asumisturvallisuus

Yleisperiaatteena on, että kotiympäristössä jokainen on itse vastuussa omasta turvallisuudestaan. Kotiympäristössään voi jokainen omalla toiminnallaan luoda kodista mahdollisimman turvallisen paikan asua, elää ja toimia (Peura-Kapanen, Nenonen, Järvinen & Kivistö-Rahnasto 2007, 34). Turvallisuuden ehtona kuitenkin on, että asujat ovat tunnistaneeet kotiympäristön erilaiset vaaratekijät ja riskit ja pyrkineet vähentämään niitä.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2007, 13) Erityisryhmien asumisturvallisuuden parantaminen -selvityksessä erityisryhmiksi on luokiteltu ikääntyneet, vammaiset, mielenterveyskuntoutujat ja päihdeongelmaiset, mutta esimerkiksi lapsia ja maahanmuuttajia ei selvityksessä käsitellä. Selvityksessä todetaan, että oman vastuun ottaminen edellyttää, että asukkaalla on tarpeeksi tietoa turvallisuusriskeistä ja niiden vähentämisestä sekä käytännössä mahdollisuuksia vähentää riskejä. Esimerkiksi erityisryhmien henkilöillä voi olla sellaisia toimintakykyä alentavia esteitä, jolloin turvallisuusasioissa ja omatoimisuudessa voidaan tarvita eri ammattilaisten ja toimijoiden apua. Tässä ministeriön selvityksessä todetaan myös, että vanhempien vastuu ja rooli on olennainen lapsien asumisturvallisuuden edistämisessä.

Hirvolan (2016, 28) mukaan erityisryhmien asumisturvallisuutta voidaan parantaa kiinnittämällä huomiota siihen, että asunnot suunnitellaan tapaturmia ehkäiseviksi ja omatoimisuuteen kannustaviksi. Tapaturmien ja onnettomuuksien ehkäisemiseksi rakennettu ympäristö on suunniteltava hyvin ja toteutettava toimivuudeltaan, esteettömyydeltään ja tarkoituksen mukaisuudeltaan niin, että se tukee erilaisten ihmisten pärjäämistä arjen toiminnoissa. Tavoitteena voidaan pitää rakennettua ympäristöä, joka ehkäisee tapaturmia, onnettomuuksia ja tulipaloja sekä lieventää niiden seurauksia ja edesauttaa sujuvia pelastustoimia. (Hirvola 2016, 82.)

Kuluttajatutkimuskeskus selvitti kuluttajien arkipäivän riskejä ja turvallisuutta lähettämällä kyselyn panelisteilleen, joista 770 vastasi kyselyyn (Peura-Kapanen, ym. 2007, 9). Vastaajien otos ei ollut edustava näyte väestöstä, koska naisten ja korkeasti koulutettujen suhteellinen osuus oli suurempi kuin Suomen väestön keskimäärin. Tutkimuksessa kuluttajat kokivat suurimmiksi riskeiksi oman tai läheistensä sairastumisen, tapaturman tai onnettomuuden ja liikenteen vaaratilanteet. Sen sijaan kyselyyn vastanneet kuluttajat eivät ole huolissaan kotien vaaratilanteista. Rauhallisissa ja turvallisissa oloissa eläessä tulee

tunne, että onnettomuudet koskevat muita, ei itseä. Tutkimuksessa todetaan myös, että vasta kuluttajien omalle kohdalle sattunut vaaratilanne lisää riskitietoisuutta ja turvattomuuden tunnetta. Kyselyssä kysyttiin kiinnostusta kodin turvallisuuteen liittyneistä välineistä ja keinoista, kuten esimerkiksi palovaroittimista; sammutuspeitosta; sammuttimesta; lapsiin liittyvistä turvallisuusvälineistä, kuten esimerkiksi pistorasiasuojasta, liehisuojasta tai liukuesteestä maton alla; erilaisista omaisuuden suojaamisvälineistä, kuten esimerkiksi turvalukoista ja vesivanhingoilta suojautumisesta; sekä riskien pohtimisesta ja ennaltaehkäisevästä valmistautumisesta. Kuluttajat pitivät riskien hallinnassa turvavälineitä ja ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä sinällään tärkeinä. Mutta kotona turvavälineet tai muut turvallisuuteen liittyvät toimintatavat eivät kuitenkaan olleet aina aktiivisesti käytössä. Vastaajista 81 % oli omasta mielestään tarpeeksi tietoisia, miten kodissa voi edistää turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Kuitenkin kysyttäessä kodin turvallisuuden lisätiedon aihetta, vastaajat halusivat lisätietoa kaikista kodin turvallisuuteen esitetyistä teemoista. Yleisimmin vastaajat halusivat tietoa kodin vaaranpaikoista ja vaaratilanteista ja lisäksi lasten ja iäkkäiden vaaratilanteiden ehkäisemisestä. (Peura-Kapanen, ym. 2007, 9, 15–18, 35–39.)

4.6 Turvallisuusvalistus

Lasten tapaturmien ehkäisytyö voidaan luokitella joko passiiviseen tai aktiiviseen toimintatapaan (Lounamaa, ym. 2009, 15; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2009, 22). Aktiivinen toimintatapa kuvaillaan toiminnaksi, jossa rohkaistaan ja vahvistetaan ihmisen toimintaa itsensä ja kanssaihminen suojelemiseksi tapaturmilta (Lounamaa, ym. 2009, 15). Vanhemmat tai muut huoltajat aktiivisessa toimintatavassa valvovat ja suojelevat lasta. Passiivinen toimintatapa tarkoittaa väestöön yleisesti suuntautuvia toimia, kuten esimerkiksi ympäristössä tehtävät muutokset, lainsäädännöllisesti vaikuttaminen ja tuoteturvallisuus. Esimerkiksi tuotevalvontajärjestelmä poistaa lapsille vaaralliset tuotteet markkinoilta. (Lounamaa, ym. 2009, 15; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2009, 22.)

Kaashoeikin (2006) mukaan passiivinen ennaltaehkäisy on todettu lasten kohdalla tehokkaimmaksi suojaksi, koska sen antaa sekä jatkuvaa että automaattista suojaa (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2009, 22). Passiivinen toimintatavassa tapaturmien ennaltaehkäisevä vaikutus koskee kaikkia lapsia eli myös niitä, joiden vanhempien tai muiden huoltajien tapaturmien ennaltaehkäisevä toimintatapa ei olisi aktiivinen.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on vuonna 2014 alkanut kaikkia ikäryhmiä koskeva Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn tavoite- ja toimenpideohjelma vuosille 2014–2020 (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013). Ministeriö tekee tapaturmien ehkäisytöitä yhdessä Suomen Punaisen Ristin kanssa, joka koordinoi Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyhanketta. Myös Terveiden ja hyvinvoinnin laitos jakaa Tapaturmat -verkkosivustollaan tietoa ja vinkkejä tapaturmien ehkäisyyn ja turvallisuuden edistämiseen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos koordinoi Kansallista lasten ja nuorten tapaturmien ehkäisyn ohjelmaa, joka julkaistiin syksyllä 2009 (Markkula & Öörni 2009). Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK on julkaissut erityisryhmien asumisturvallisuuteen liittyvän oppaan *Erehdykset ja unohdukset salliva asuinympäristö - Opas erityisryhmien asumisturvallisuuden kehittämiseen* (Hassila & Juvas 2007). Tässä oppaassa erityisryhmiin kuuluviksi luokitellaan vanhukset, vammaisryhmät, psyykkisesti tai fyysisesti sairaat ja päihteiden ja lääkkeiden liiakäyttäjät, mutta lapset on rajattu pois.

5 APUA VÄLINEILLÄ

5.1 Teknologia ja hyvinvointiteknologia

Teknologiaa esiintyy kaikkialla ja se on osa meidän joka päiväistä elämää. Teknologialla tarkoitetaan yleisesti tekniikkaan liittyvien laitteiden ja järjestelmien lisäksi nykyisin myös tiedepohjaisia taitoja ja tietoja (Niiniluoto 2000, 20). Hyvinvointiteknologian käsitteellä ei ole olemassa mitään tiettyä määritelmää, vaan sen voi ymmärtää monella tavalla ja hyvin laajasti. Ahtiainen ja Auranne (2007, 11) määrittelevät hyvinvointiteknologian sosiaali- ja terveydenhoitoalalla tarkoittavan tietoteknisiä ja teknisiä ratkaisuja, joilla ylläpidetään tai parannetaan ihmisen elämänlaatua, hyvinvointia ja terveyttä. Teknologiaa eri tavoin hyödyntämällä voidaan auttaa arjessa selviytymisessä ja tuottaa turvallisuutta muun muassa erityistä tukea tarvitseville lapsille, vammaisille tai pitkäaikaissairaille henkilöille, ikäihmiselle ja heidän omaisilleen sekä maahanmuuttajille. Hyvinvointiteknologian on esitetty jakautuvan kuuteen osa-alueeseen: apuvälineteknologia, kommunikaatio- ja informaatioteknologia, sosiaalinen teknologia ja turvallisuus, terveys-teknologia, esteetön suunnittelu ja Design for All -ajattelu sekä asiakas- tai potilastietojärjestelmät (Ahtiainen & Auranne 2007, 9).

5.2 Apuväline

Väline, esine, laite, kone tai vastaava on ihmisen tekemä ja sillä voi tehdä jotakin, käyttää jossakin tai pitää vaikka koristeena. Jos välinettä tai vastaavaa käytetään jonkin toiminnan tekemiseen, niin sitä kutsutaan apuvälineeksi (Salminen 2010, 13). Apuväline -sanaa voidaan käyttää hyvin laaja-alaisesti ja lähes missä tilanteessa tahansa. Jako apuvälineiden ja muiden välineiden välillä on epäselvä. Salminen (2010, 13) toteaa Apuväline-kirjassaan, että varsinaisten apuvälineiksi valmistettujen välineiden lisäksi on käytössä erilaisia laitteita tai vastaavia. Lisäksi uusien teknologisten ratkaisujen myötä yhä enemmän on myös laitteita, joita käytetään ja hyödynnetään apuvälineinä.

Kun sairaus, vamma, ikääntyminen tai toimintavajavuus haittaa henkilön toimintaa tai estää häntä osallistumasta haluamallaan tavalla, voi apuväline olla ratkaisu ongelmaan (Salminen 2010, 17). Apuvälineillä tuetaan vammaisen iänmukaista kehitystä ja lapsen

päivittäisiä toimia, kuten esimerkiksi liikkumista, vuorovaikutusta, kommunikointia, leikkimistä ja opiskelua (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017b). Lisäksi ne auttavat lapsen vanhempia lapsen hoitamisessa ja kasvattamisessa. Apuvälineiden tarve arvioidaan aina yksilöllisesti ja siinä otetaan huomioon lapsen toimintakyky, kehitysvaihe, perheen tilanne ja olosuhteet sekä elinympäristön asettamat vaatimukset.

5.3 Muu väline

Erityistä tukea tarvitsevalle lapsella voi olla tarvetta apuvälineille tai muille ratkaisuille, joita ei järjestetä esimerkiksi julkisten tahojen kautta. Tämä väline täytyy itse ostaa tai tehdä, vuokrata tai lainata esimerkiksi järjestöiltä tai muilta tahoilta tai hankkia esimerkiksi erilaisten yhdistysten ja hyväntekeväisyysjärjestöjen tuen avulla. Lapsen tarvitsemia apuvälineitä voi hankkia omalla kustannuksellaan muun muassa lastentarvikeliikkeistä, apuvälinealan yrityksistä, tavarataloista ja erilaisista erikoisliikkeistä. Verkkokauppojen kautta apuvälineiden tarjonta ja ostamismahdollisuudet ovat monipuolistuneet ulkomaita myöten.

Apuvälineitä ja muita päivittäisiä toimintoja ja elämää helpottavia tarvikkeita on käytössä ihan kaikenlaisissa perheissä, osana joka päivästä elämää. Apuvälineet, tarvikkeet ja erilaiset teknologiat vähentävät vanhempien huolta ja tekevät kodista turvallisen ympäristön. Lisäksi ne voivat edistää henkilön toimintakykyä sekä lisätä toimintamahdollisuuksia, itsenäisyyttä ja omatoimisuutta, mutta myös estää mahdollisia tulevia toimintakyvyn ongelmia. (Hämäläinen, Kotiranta, Paloneva & Valkama 2010, 17.)

Itsetehdyt apuvälineet tulevat todelliseen tarpeeseen ja voivat olla nerokkaita. Aiemmin mainitussa Jacobson ja Pirisen (2010) Erilaistuva asuminen -hankkeessa, asukkaat olivat kehittäneet apuvälineiden tapaisia käyttötapoja muuhun käyttöön tarkoitetuille tuotteille ja esineille. Hankkeessa vammaisten työikäisten asumiseen liittyvien ratkaisujen ja välineiden käyttäjännovaatiot jaotellaan pakotetuksi ja vapaaehtoiseksi. Joissakin ratkaisuissa vammaisen henkilön oli innovoitava itse erityistarpeeseensa sopiva tuote tai ratkaisu, koska sellaista ei ollut saatavilla. Nämä, niin sanotut pakotetut innovaatiot, olivat liittyneet terveyteen ja fyysiseen hyvinvointiin ja niistä saatu hyöty oli ollut yleensä suuri. Vapaaehtoiset innovaatiot syntyivät käyttäjän tarpeesta korvata tai täydentää esteettömiä

ja jopa leimaavia ratkaisuja esteettisillä ja oman näköisillä ominaisuuksilla, kuten esimerkiksi rakentamalla esteettömät tammiset kynnykset asuntoon. (Jacobson & Pirinen 2010, 223–224.)

Hyviä perheiden keksimiä ideoita löytyy muun muassa Kehitysvammaisten Tukiliitto ry:n Malike-keskuksen Ideapankki -verkkosivustolta. Siellä esitellään ja sinne saa lähettää perheiden keksimiä ja toteuttamia ideoita vaikeavammaisen lapsen tai aikuisen arjen sujumiseen ja yhdessä tekemiseen. (Malike-keskus 2017.)

5.4 Apuvälineiden kansainvälinen luokittelu

Apuvälineitä on olemassa paljon ja moniin erilaisiin toimintoihin. Tämä valtavan apuvälinetiedon hallitsemiseksi on laadittu erilaisia luokittelutapoja. Yksi luokittelutapa on kansainvälinen apuvälineluokitus, ISO 9999 Assistive products for persons with disability - Classification and terminology, jolla apuvälineet voidaan rekisteröidä ja varastoida luokituksen koodien avulla (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2015). Suomeksi standardi on nimeltään 'SFS-EN ISO 9999 Vammaisten apuvälineet. Luokitus ja termit' ja se on vahvistettu sekä eurooppalaiseksi (EN) että suomalaiseksi (SFS) standardiksi (SFS EN-ISO 9999 2016). The International Organization for Standardization (ISO) on kansainvälinen standardisointijärjestö, joka vastaa ISO 9999-apuvälineluokituksesta. Viimeisin versio SFS-EN ISO 9999 standardista on julkaistu 18.11.2016 ja siitä Suomen Standardisoimisliitto SFS ry julkaisee suomennoksen vuoden 2017 aikana (Suomen Standardisoimisliitto SFS ry 2016).

SFS-EN ISO 9999 standardissa apuväline on määritelty tuotteeksi, joka on erityistarkoitukseen valmistettu tai yleisesti saatavilla oleva ja jota vammaisen henkilö käyttää tai jota käytetään hänen puolestaan:

- osallistumiseen
- kehon toimintojen ja rakenteiden ja suoritusten suojaamiseen, tukemiseen, harjoittamiseen, mittaamiseen tai korvaamiseen
- vajavuuksien, suoritusrajoitteiden ja osallistumisrajoitteiden ehkäisemiseen.

Luokitus ei sisällä apuvälineiden asentamiseen käytettäviä välineitä, useammasta eri apuvälineestä koostuvaa välinettä, lääkkeitä, vain terveydenhuollon ammattihenkilöiden käyttämiä välineitä, kehon sisään asennettuja laitteita, taloudellista tukea tai niin sanottuja

ei-teknisiä ratkaisuja kuten opaskoiria ja henkilökohtaisia avustajia. (SFS EN-ISO 9999 2016; Töytäri & Savolainen 2015.)

Standardin SFS EN-ISO 9999 apuvälineluokitus jakaantuu kolmeen tasoon seuraavasti:

- luokat eli toimintakokonaisuudet (esim. liikkumisen apuvälineet)
- alaluokat eli toimintojen apuvälineryhmiä (esim. käsikäyttöiset pyörätuolit)
- alaryhmät eli tuotteet (esim. pyörätuolit, jotka molemmilta puolilta kelattavat).

Joissakin maissa on käytössä 4. kansallinen taso, jossa on apuvälineen tarkempia tietoja, kuten esimerkiksi lisätietona ristikko- tai kiinteärunkoinen pyörätuoli. Jokaisella tasolla on oma numerokoodi (xx), joka muodostaa tuotteelle tietynlaisen numerokoodin (xx xx xx). (SFS EN-ISO 9999 2016; Töytäri & Savolainen 2015)

Apuvälineluokituksen seurauksena apuvälinetoiminnassa mukana olevilla toimijoilla on yhteinen kieli. Apuvälinealan toimijoita ovat muun muassa sairaanhoitopiirit, terveyskeskukset, Kela, vakuutuslaitokset, järjestöt ja apuvälineyritykset. Apuvälineiden yhdenmukainen luokittelu helpottaa ja auttaa välineiden lainausta, kierrätystä, tilastointia ja vertailua. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2015.)

6 TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTON HANKINTA

Tämän opinnäytetyön tutkimuksellisen osan tarkoituksena on selvittää millaisia apuvälineitä ja laitteita erityistä tukea tarvitsevien lasten perheet pitävät tärkeinä, tarvitsevatko perheet tietoa näistä välineistä ja millä tavoin perheet haluaisivat saada tietoa erilaisista apu- ja turvallisuusvälineistä.

6.1 Kyselytutkimus

Tämän opinnäytetyön tutkimusongelman ratkaisemisessa käytettiin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Määrällisessä tutkimuksessa kartoitetaan erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden suhtautumista erilaisiin kodin ja arjen turvallisuutta lisääviin välineisiin. Määrällisessä tutkimusmenetelmässä tutkimustieto kerätään numeerisessa muodossa tai tarvittaessa muunnetaan sellaiseksi, jolloin tutkimustietoa voidaan käsitellä tilastollisesti (Heikkilä 2014, 15; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2016, 140; Kananen 2015a, 203). Määrällisen tutkimuksen yleisin aineistonkeruumenetelmä on kyselytutkimus (Kananen 2015a, 73; Vilka 2007, 17).

Kyselyssä kaikilta kyselyyn vastaajilta kysytään samat asiat, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla (Vilka 2007, 27–28). Kyselytutkimuksella voidaan kerätä tietoa esimerkiksi ihmisten mielipiteistä, asenteista, ominaisuuksista, käyttäytymisestä ja ajankäytöstä (Kananen 2015b, 95; Vilka 2007, 28). Kyselyllä tavoitetaan tutkittavat henkilöt laajalta alueelta ja sillä voidaan kysyä hyvin henkilökohtaisia asioita (Vilka 2007, 28; Kananen 2015a, 202). Kyselytutkimuksen etuja ovat pienet kustannukset, anonymisyys, suhteellisen nopea aineiston keruu erityisesti verkkokyselyssä ja tutkimustilanteen puolueettomuus. Kyselytutkimuksen haittoja ovat muun muassa alhainen vastaamishalukkuus, joustamattomuus ja mahdolliset virheelliset kysymykset, sillä kysymyksiä ei voida korjata aineiston keruun aikana (Kananen 2015a, 202). Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa kyselytutkimuksella mahdollisimman monen ja erilaisen erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden mielipiteitä erilaisista lasten ja kodin toimintaa sekä turvallisuutta lisäävistä välineistä sekä niiden tiedonsaantilähteistä.

6.1.1 Kyselylomakkeen laadinta

Määrällinen tutkimus edellyttää tutkittavan ilmiön tuntemista, jotta osataan tehdä tarkat kysymykset valmiilla vastausvaihtoehdoilla tai tutkittavan ilmiön kannalta oleelliset avoimet kysymykset (Kananen 2015a, 202). Kysymyksiä suunniteltaessa on tutkijan tunnettava hyvin tutkimuksen kohderyhmä ja kohderyhmän käyttämät arkikielen käsitteet (Vilkkä 2007, 44). Kyselylomakkeen kysymykset ovat yksityiskohtaisia ja niillä on tarkoitus tuottaa tietoa työn tutkimuskysymyksen ratkaisemiseksi (Kananen 2015a, 198).

Opinnäytetyön kyselylomake laadittiin itse. Kyselylomakkeen rakenteen ja kysymysten suunnittelu oli haastavaa ja aikaa vievää. Kyselylomakkeen kysymysten pitää olla oleelliset tutkimusongelman tai -kysymyksen ratkaisemiseksi, kysymysten tulee olla lyhyitä, selkeitä ja helposti ymmärrettävää yleiskieltä ja kysymysten määrän on oltava sellainen, että vastaajat ovat halukkaita vastaamaan (Kananen 2015a, 229–230).

Kyselylomake sisälsi strukturoituja kysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Taustamuuttujiksi valittiin lapsen vammaan tai sairauteen liittyvät yhdistykset tai järjestöt, joihin perhe on liittynyt, sekä ikäryhmän, mihin perheen erityistä tukea tarvitseva lapsi tai lapset kuuluvat. Lapsen erityistä tukea aiheuttavista syistä tai diagnooseista ei haluttu kysyä. Perheiden kuulumista erilaisiin lasten vammoihin ja sairauksiin liittyviin yhdistyksiin tai vastaaviin kysyin strukturoidulla kysymyksellä valmiine vastausvaihtoehtoineen. Vastausvaihtoehdoiksi oli koottu joukko erilaisia tunnettuja diagnooseja tai vanhempien järjestöjä tai yhdistyksiä (15 kpl). Lisäksi perheillä oli mahdollista kirjoittaa avoimeen kysymykseen vastaus, missä muissa yhdistyksissä he ovat mukana. Lasten ikää ei kysytty suoraan vaan, kyselylomakkeessa oli strukturoitu kysymys vastausvaihtoehtoineen. Lasten iät oli jaoteltu seuraaviin ikäryhmiin: vauva-taaperoikäinen (0–3 vuotta), leikki-ikäinen (4–6 vuotta), koululainen ala-asteella (7–12 vuotta) ja koululainen yläasteella tai sitä vanhempi lapsi (yli 13 vuotta). Ikäryhmien lisäksi vaihtoehtona oli ”ei erityistä tukea tarvitsevia lapsia”. Tämä vaihtoehto oli niille vastaajille, jotka esimerkiksi työskentelevät erityistä tukea tarvitsevien lasten parissa tai lapsiin liittyvissä yhdistyksessä tai muussa vastaavassa ja haluaisivat vastata kyselyyn. Kiinnostuksen kohteena olivat vastaajien yleisesti mielipiteet, joten esimerkiksi vastaajien sukupuolta tai asuinpaikkaa ei kysytty.

Kyselyssä ei kiinnostanut apuvälineet, jotka liittyvät lapsen lääkinnälliseen kuntoutukseen. Eikä kyselyssä haluttu kysyä avoimella kysymyksellä millaisia apu- ja turvallisuusvälineitä erityistä tukea tarvitsevien lasten perheet käyttävät kotona. Kysymyksen aihe olisi ollut laaja ja olisi mahdoton muistaa mitä kaikkea kotona. Kyselyssä kiinnosti yleisistä apu- ja turvallisuusvälineet, joita perheet mahdollisesti ostaisivat itse. Tällainen jaottelu oli vaikeaa, koska osa perheistä saa erilaisia apuvälineitä ja toiset eivät saa ja lisäksi valtakunnallisesti apu- ynnä muiden välineiden myöntämiskäytännöissä on vaihtelua. Esineen nimeäminen ja luokittelu apuvälineeksi, tavalliseksi välineeksi ja turvallisuusvälineeksi ei ole mitenkään selvää.

Kyselylomakkeeseen kerättiin erilaisia kodin apuväline- ja turvaratkaisuja kirjallisuudesta, lastentarvike- ja apuvälineyritysten sekä erilaisten vammaisjärjestöjen verkkosivuilta. Kodin apuväline- ja turvaratkaisujen kysymykset jaoteltiin kodin tilojen ja erilaisten turvallisuusaiheiden mukaan kahdeksaan ryhmään seuraavasti: tietoja sisältävät kortit ja rannekkeet tai muu vastaava väline, henkilökohtaiset turvavälineet, valvontavälineet sekä yleiset asumiseen, keittiöön, kylpyhuoneeseen, nukkumiseen ja kodin paloturvallisuuteen liittyvät ratkaisut. Perheiden mielipidettä apuvälineen tai laitteen tärkeydestä kysyttiin strukturoidulla kysymyksellä, jossa vastaus valittiin valmiin vaihtoehdon tarjoavasta asteikoista. Apuvälineet tai laitteen tärkeyttä perheille mitattiin 5-portaisella asteikolla ”ei lainkaan tärkeä, ei kovin tärkeä, melko tärkeä, tärkeä ja erittäin tärkeä” (1=ei lainkaan tärkeä ja 5=erittäin tärkeä). Asteikossa ei ollut vaihtoehtoa ”en osaa sanoa”, koska oletuksena oli, että vastaajalla olisi jonkinlainen mielipide esitettuihin välineisiin käyttäen tätä edellä esiteltyä asteikkoa (Yrjölä 2016). Lisäksi kysyttiin jokaisen aihepiirin jälkeen perheiltä avoimella kysymyksellä muista aiheeseen liittyvistä ratkaisuista, joita perheillä on käytössä tai olisi perheelle tarpeellinen.

Kyselylomakkeen lopussa kysyttiin perheiltä strukturoidulla kysymyksellä ovatko he tietoisia kaikista arjessa tarvitsemistaan apu- ja turvavälineistä sekä mistä paikoista tai millä välineellä he haluaisivat saada tietoa kotiin liittyvistä apuvälineistä ja teknologioista. Kysymys eri apu- ja turvallisuusvälineiden tiedonsaannin keinoista sisälsi kymmenen eri vaihtoehtoja, avoimen vastausmahdollisuuden sekä kohdan en halua/tarvitsi tietoa. Lopuksi perheillä oli mahdollisuus antaa kommentteja aiheeseen tai kyselyyn liittyen.

6.1.2 Verkkokyselyn toteuttaminen

Kyselyn toteuttaminen erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille toteutettiin internetin välityksellä, koska perheitä asuu ympäri Suomea. Myös Kehitysvammaisten Tukiliitto ry:n Vaikuttava vertaistoiminta-hankkeessa tehdyssä kyselyssä vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten perheitä oli helpointa ollut tavoittaa yhdistysten sähköpostilistojen kautta (Vaitti 2012, 4). Kyselyllä ei pystytty tavoittamaan koko perusjoukkoa eli eri-ikäisiä erilaisia erityistä tukea tarvitsevien lasten perheitä muun muassa aikataulun rajallisuuden ja perheiden yhteystietojen puuttumisen vuoksi. Kyseessä ei ole kokonaistutkimus, mutta ei myöskään otantatutkimuksesta, sillä kyselyyn vastanneet eivät ole edustava otos koko perusjoukosta (Heikkilä 2014, 31), eli kaikista erityistä tukea tarvitsevien lasten perheistä. Sen sijaan kyselyssä käytettiin ei-todennäköisyysotantaa ja vastaajat ovat itsevalikoituneet perusjoukosta, joten kyseessä on näyte (Heikkilä 2014, 38–39). Näytteeseen on valikoitunut erilaisten järjestöjen ja yhdistysten tai muiden vastaavien toimijoiden kautta kyselystä tietoa saaneita perheitä, jotka ovat vapaa-ehtoisesti vastanneet kyselyyn ja joissa on eri-ikäisiä ja eri syistä erityisen tuen tarpeen omaavia lapsia. Kyselyn tuloksista ei voi tehdä koko perusjoukkoa koskevia yleistyksiä tai tilastollisia päättelyjä (Heikkilä 2014, 39).

Apuväline- ja turvallisuusaiheisen tiedon keräämiseksi suurelta joukolta käytettiin internetin välityksellä tehtävää verkkokyselyä sen helppouden ja ajan säästämisen takia. Paperisten lomakkeiden lähettäminen ja kohdentaminen erilaisille perheille olisi vienyt sekä aikaa että rahaa. Verkkolomake ja aineiston keruun toteutettiin Tampereen ammattikorkeakoulun käytössä olevalla Eduix Oy:n E-lomake 3-ohjelmistolla. Kysymysten ja lomakkeen toimivuuden ja luettavuuden sekä mahdollisten virheiden poistamiseksi lomake testattiin ennen aineistonkeruuta. Aineiston keruun aikana kysymyksiä ei voida enää muuttaa (Kananen 2015a, 230). Kyselylomake näytettiin opinnäytetyötä ohjaavalla opettajalle sekä testautettiin seitsemällä henkilöllä ennen varsinaista aineiston keruuta. Lomakkeeni testaajista kolme oli erityistä tukea tarvitsevan lapsen huoltajia, kaksi lasten kuntoutusta antavaa terapeuttia ja kaksi huoltajaa, joista toisen lapset olivat jo täysi-ikäisiä ja toisen lapsilla ei ollut mitään erityisen tuen tarvetta.

Lyhyt saatekirje (liite 1) ja osoitelinkki verkkokyselylomakkeeseen (liite 2) lähetettiin sähköpostin välityksellä 72 erilaiseen paikallisyhdistykseen, yhdistykseen, järjestöön,

liittoon sekä erityistä tukea tarvitsevan lapsen kouluun, toivoen näiden välittävän verkko-kyselyn linkki edelleen perheille. Viestin vastaanottajista 29 kappaletta (liite 3) vastasi välittävänsä saatteen ja kyselyni osoitelinkin edelleen jäseninä oleville perheilleen Facebookin, sähköpostin tai jonkin muun viestityskeinoon avulla.

Kyselyn osoitelinkkistä vastaajalle avautuu, esimerkiksi tietokoneen tai älypuhelimien näytölle, kyselylomake, johon vastaaja vastaa ja lomakkeen lopussa Lähetä-näppäintä painamalla vastaukset tallentuvat suoraan E-lomake 3 -ohjelmiston tietokantaan. Kyselylomakkeeseen pääsi vastaamaan aluksi 7–21.11.2016 välisenä aikana, mutta muutaman yhteydenoton jälkeen vastausaikaa jatkettiin 11.12.2016 asti. Vastaamisen annettu lisäaika näkyi avattaessa kyselylomake. Kyselyä jakaneita ei vaivattu enempää, eikä heille ilmoitettu kyselyn jatketusta lisävastausajasta.

6.2 Tulosten analysointi

Aineiston analysoinnissa käytettiin SPSS-ohjelmaa [IBM SPSS (Statistical Package for Social Sciences) Statistics version 24, 2016]. Aineistoa tuloksia kuvaillaan muun muassa suorilla frekvenssi- ja prosenttijakaumilla, keskiarvoilla ja keskihajonnoilla sekä ristiintaulukoinnin avulla.

7 KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyön tutkimuksellisessa osassa perheille tehdyn kyselyn tuloksia. Kyselyn tulokset analysoitiin vuoden 2017 alussa. Kyselyn tulosten perusteella olisi tarkoitus suunnitella apu- ja turvallisuusvälineaiheinen kirjallinen tietolähde lapsiperheille.

7.1 Vastaajien taustatiedot

Kyselylomakkeeseen vastasi 70 henkilöä. Vastaajista kaksi henkilöä oli jättänyt kyselyn kesken, joten näiden kahden vastauksia ei otettu mukaan aineistoon. Lisäksi yksi henkilö oli tallentanut vastauslomakkeensa kaksi kertaa, joten toinen näistä vastauslomakkeista poistettiin. Lopullinen kyselyn vastaajamäärä oli siten 67 henkilöä.

Vastaajien taustatietoina kysyttiin kuuluminen erilaisiin erityistä tukea tarvitsevien lasten yhdistyksiin, järjestöihin tai liittoihin. Liitteen 4 taulukoissa on esitetty tulokset. Vastaajilla oli mahdollisuus vastata useampaan vaihtoehtoon sekä kirjoittaa mahdolliset muut liitot, järjestöt tai yhdistykset, joihin perhe kuuluu.

Kaikista kyselyyn vastanneista kolmannes eli 23 perhettä (34 %) oli jäsenenä Kehitysvammaisten Tukiliitossa. Seuraavaksi eniten eli 17 perhettä (25 %) oli jäsenenä Autismi- ja Aspergerliitossa. Lihastautiliittoon liittyneenä oli 12 perhettä (18 %) ja Suomen CP-yhdistykseen kuului 11 perhettä (16 %). Epilepsialiittoon kuului 9 perhettä (13 %) ja ADHD-liittoon 8 perhettä (12 %). Muihin kyselyn vaihtoehtoisissa mainittuihin yhdistyksiin tai ”ei kuulu mihinkään yhdistykseen” vastasi kuuluvansa 6 tai sitä vähemmän. Vastaajista yhdestä kahteen ilmoitti lisäksi kuuluvansa seuraaviin yhdistyksiin: Erityislasten omaisten yhdistys (Elo ry), Sydän lapset ja -aikuiset ry, Suomen Tourette- ja OCD-Yhdistys, Crohn ja Colitis ry, Omaishoitajat ja läheiset -liitto ry tai sen jäsenyhdistys sekä Suomen ultraharvinaiset ry.

Vastaajilla oli mahdollisuus valita useampi vaihtoehto ehdotetuista liitoista, järjestöistä ja yhdistyksistä. Lähes puolet vastaajista eli 30 perhettä (45 %) oli liittyneenä vain yhteen erityistä tukea tarvitsevien lasten yhdistykseen, järjestöön tai liittoon. Perheistä 18 (27 %) ilmoitti kuuluvansa kahteen yhdistykseen.

7.2 Lasten ikäryhmät kyselyyn vastanneissa perheissä

Taustakysymyksenä kyselyssä kysyttiin perheen erityistä tukea tarvitsevan lapsen/lapsien ikäryhmää. Vastaajaperheiden erityistä tukea tarvitsevien lasten ikäryhmät on esitetty taulukossa 2.

Kyselyyn vastanneita oli 67. Vastaajista neljällä perheellä oli annettujen vastausten perusteella erityistä tukea tarvitsevia lapsia enemmän kuin yksi. Kahdella vastaajalla oli vastausten mukaan kaksi ja kahdella muulla vastaajalla oli kolme erityistä tukea tarvitsevaa lasta perheessään. Täten erityistä tukea tarvitsevien lasten määräksi tuli yhteensä 73. Vastaajien lapsista suurin osa eli 59 lasta (81 %) oli koululaisia. Koululaisia oli eniten ikäryhmässä 7–12 vuotiaat (44 %). Ylä-asteikäisiä koululaisia tai sitä vanhempia lapsia oli perheissä 27 (37 %). Alle kouluikäisiä lapsia oli vastaajien perheissä 12 (16 %). Vauva-taaperoikäisiä eli 0–3 vuotiaita oli vastaajien perheissä vain 3 lasta (4 %). Kahdella kyselyyn vastanneella ei ollut omia lapsia, mutta he työskentelivät erityistä tukea tarvitsevien lasten parissa.

TAULUKKO 2. Kyselyyn vastanneiden perheiden erityistä tukea tarvitsevien lasten jakautuminen ikäryhmittäin.

Lapsen ikä	0–3 vuotta	4–6 vuotta	7–12 vuotta	yli 13 vuotta	Ei lapsia	Yhteensä
Lasten määrä	3	9	32	27	2	73*
%	4	12	44	37	3	100

*Kyselyyn vastasi 67 perhettä, mutta joissakin perheissä oli vastausten perusteella erityistä tukea tarvitsevia lapsia 2–3, jolloin erityistä tukea tarvitsevien lasten kokonaismääräksi tuli 73.

Vastaajien lasten ikäryhmät painottuivat koululaisiin, jakautuen melko tasaisesti ala-aste- tai yläasteikäisiin ja sitä vanhempiin lapsiin. Alle kouluikäisiä lapsia oli määrällisesti vähän, joten heistä ei voi tehdä kunnollista koululaisia vastaavaa ryhmää.

7.3 Apuvälineiden ja turvallisuusratkaisujen tärkeys perheille

Seuraavaksi tarkastellaan erilaisten apu- ja muiden turvallisuusvälineiden tärkeyttä kyselyyn vastanneille perheille. Kaikkien välineiden osalta perheen antamien tärkeys- ja

teiden (asteikko 1-5: 1= ei lainkaan tärkeä ja 5 = erittäin tärkeä) keskiarvot ja keskihajonnat on esitetty liitteen 5 taulukoissa. Perheet pitivät tärkeimpinä välineinä keskiarvojen mukaan laskettuna, että:

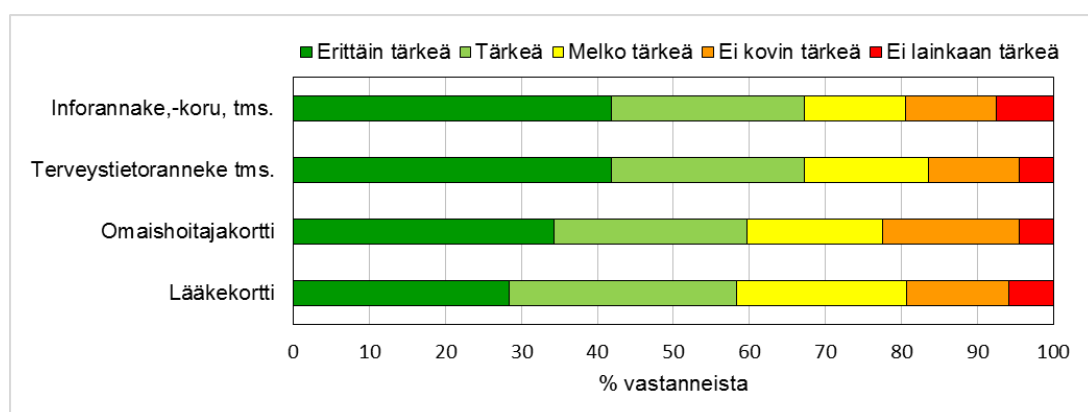
- asunnossa palovaroittimia normaalia enemmän (keskiarvo 4,2)
- kiukaassa on turvakaide tai kiukaan pinta on kuumenematon (keskiarvo 4,0).

Alhaisin tärkeyden keskiarvo oli ”suihkusuojalla”, joka estää hiusten pesuveden valumisen lapsen silmiin (keskiarvo 2,3). Muiden apu- ja turvallisuusvälineiden tärkeyden keskiarvot vaihtelivat näiden edellä mainittujen arvojen välillä.

Kuvioissa 4–13 on esitetty erilaisten apu- ja turvallisuusvälineiden tärkeys jaoteltuna kyselylomakkeen aiheryhmien mukaan. Ne apuväline- ja turvaratkaisut, joita yli 50 % perheistä piti joko erittäin tärkeänä tai tärkeänä, on mainittu tuloksissa.

Lapsen tai lähiomaisen mukana pidettäviä tai palveluun tallennetut turvatuotteet

Kaikkia henkilöön, terveyteen ja yhteystietoihin liittyviä mukana pidettäviä tuotteita, kuten kortteja, koruja tai rannekkeita, pidettiin tärkeinä (kuvio 4). Näitä tuotteita 58–67 % kyselyyn vastanneista perheistä piti erittäin tärkeänä tai tärkeänä. Kaksi vastaajaa mainitsi tällaisten tietojen sisältävien rannekkeiden tai korujen ongelmaksi sen, että ”lapsi ei tykkää pitää mitään ylimääräistä kehollaan”.

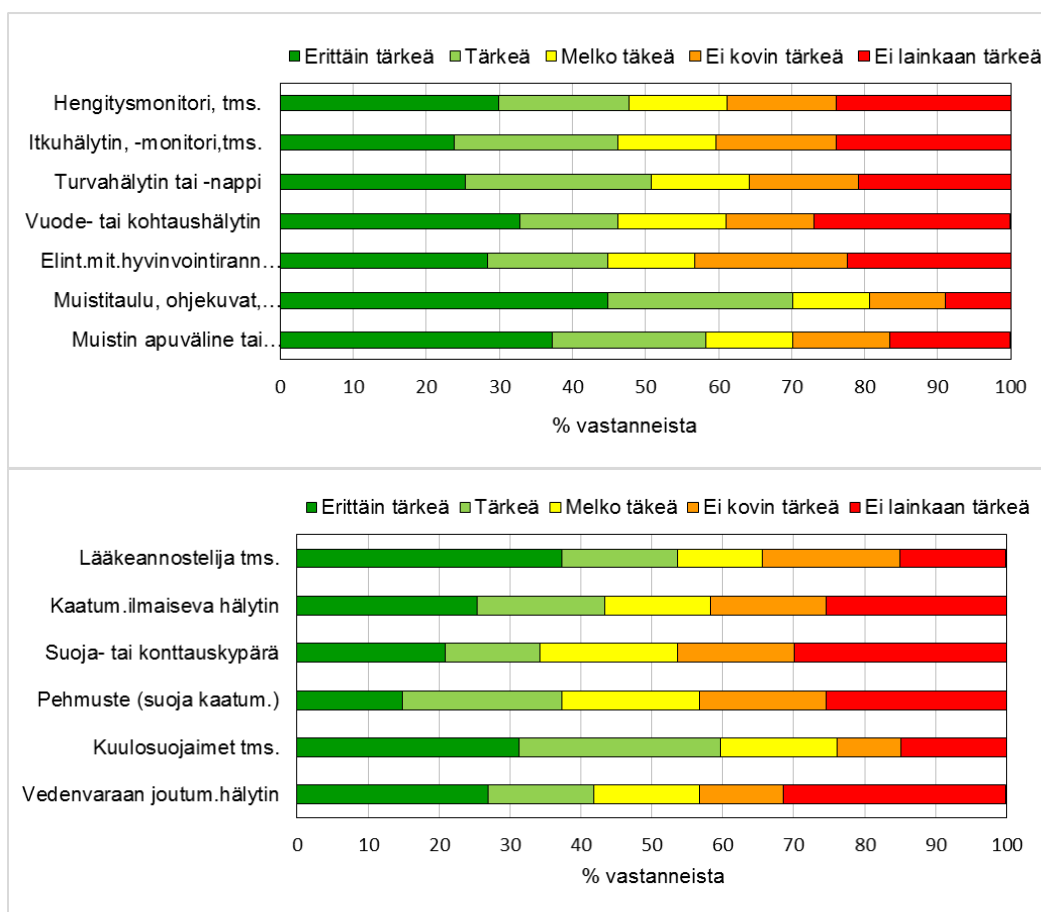
KUVIO 4. Perheiden kokema tärkeys mukana pidettäviin tai palveluun tallennettuihin terveys- ja yhteystietoihin. (n=67)

Lapsen henkilökohtaiset turvatuotteet

Lapsen henkilökohtaisten turvatuotteiden ryhmässä muistamiseen ja melulta suojautumiseen liittyviä välineitä pidettiin tärkeimpiä (kuvio 5). Muistitauluja, ohjekuvia ja kuvallisia toimintaohjeita 70 % vastanneista piti erittäin tärkeänä tai tärkeänä. Muita muistin apuvälineitä, muistuttimia, lääkeannostelijoita, sähkötoimisia lääkerasioita ja kuulosuojaimia tai korvatulppia yli 50 % vastaajista piti erittäin tärkeänä tai tärkeänä. Sanallisissa kommentteissa kolme perhettä mainitsi epilepsiahälyttimen tarpeellisuudesta. Kaksi perhettä kertoi tarvitsevansa hälyttimen, joka reagoisi yöllä tapahtuviin epilepsiakohtauksiin.

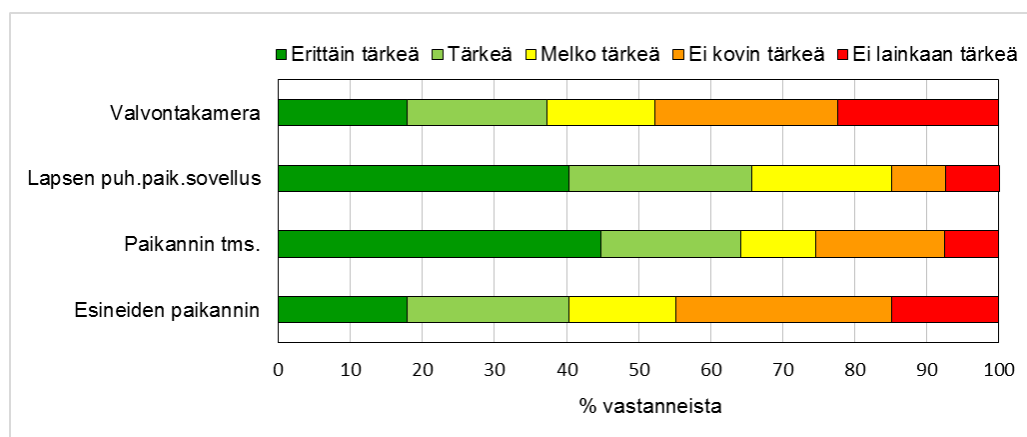
Jonkinlaista ratkaisua avun hälyttämiseen pidettiin perheissä tarpeellisenä. Turvahälytintä, turvapuhelinta tai hälytintä 51 % vastaajista piti erittäin tärkeänä tai tärkeänä. Yhdellä perheellä oli käytössä varashälytinjärjestelmään liitetty hälytinnappi, jolla lapsi voi hälyttää tarvittaessa apua. Kaksi perhettä mainitsi toiveesta hälyttimestä tai vastaavasta laitteesta, joka hälyttäisi, jos lapselle käy jotain yksi kotona ollessaan, eikä hän pystyisi itse hälyttämään apua (esimerkiksi epilepsiakohtaus) tai jolla lapsi saisi hälytettyä apua, jos hänen kanssa kahdestaan kotona olevalle huoltajalle tai muulle hoitajalle sattuu jotain.

KUVIO 5. Perheiden kokema tärkeys lapsen henkilökohtaisiin apu- ja turvavälineisiin. (n=67)

Henkilöiden ja tavaroiden paikantamisvälineet

Vastanneista perheistä noin 65 % kokivat erittäin tärkeäksi tai tärkeäksi kaikki välineen, joilla voidaan paikantaa lapsen sijainti (kuvio 6). Vanhemmat kokevat lapsen reaaliaikaisen paikantamisen turvaksi. Kuusi vastaajaa mainitsi käytössään olevan tai tarpeen lapsen puhelimen paikannussovellukselle tai muulle paikantimelle, esimerkiksi vaatteisiin kiinnitettävälle paikantamisvälineelle. Vaatteisiin kiinnitettävien paikantimien haasteeksi koettiin muun muassa se, että paikannin on kiinnitettynä tiettyyn vaatteeseen ja lapselle puetaan joku muu vaate päälle. Paikantamia kehitellään kokoajan ja ne tulevat tulevaisuudessa kooltaan pienentymään ja hinnalta halpenemaan. Tällä hetkellä markkinoilla on paikannin (Yepzon™, <http://yepzon.com/>), joka on kooltaan 85 mm × 46 mm. Myös kenkien pohjallisissa olevia paikantamia on olemassa (SmartSole® -kengänpohjallinen, <http://gpssmartsole.com/>). Eräs perhe toivoi mikrosirua karkailevalle lapselleen, mikä voi ehkä tulevaisuudessa ollakin käytössä.

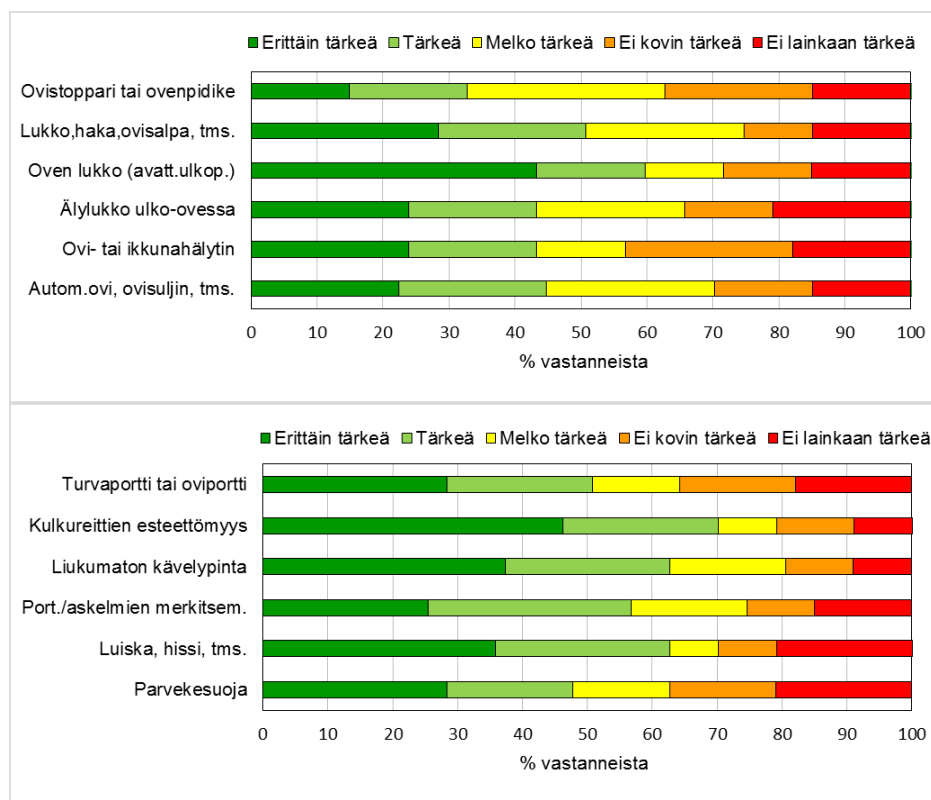

KUVIO 6. Perheiden kokema tärkeys henkilöiden ja esineiden valvonta- ja paikantamisvälineisiin. (n=67)

Asunnossa liikkumiseen liittyvät turvaratkaisut

Asunnon esteettömyyttä parantavia ratkaisuja sekä ovien lukitukseen liittyviä ratkaisuja pidettiin hyödyllisinä (kuvio 7). Kyselyyn vastanneista perheistä 70 % piti asunnon kulkureittien esteettömyyttä erittäin tärkeänä tai tärkeänä. Lisäksi liukumatonta kävelypinta sekä luiska, hissi tai jokin muu ratkaisu asunnon tasoeroihin oli 63 %:lle vastaajista erittäin tärkeä tai tärkeä. Perheiltä ei kysytty oliko heidän asunnoissa portaita, mutta portaiden ja askelmien selkeää merkitsemistä sekä liukuesteitä niissä, piti 57 % vastaajista erittäin tärkeänä tai tärkeänä.

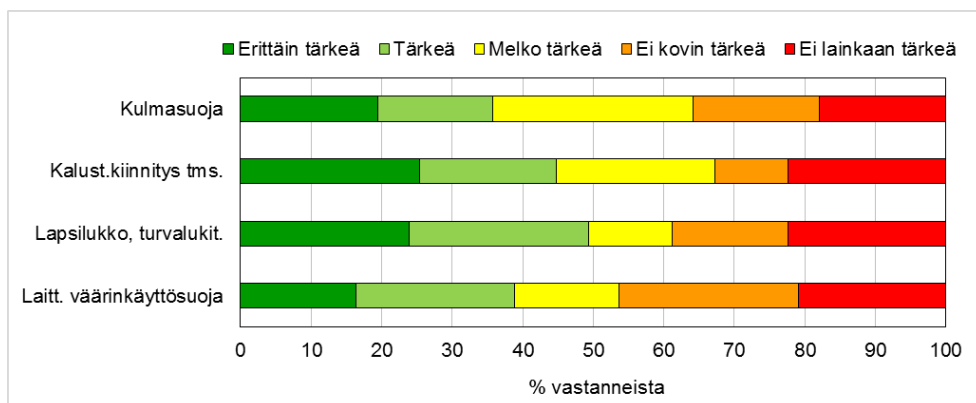
Kaikissa asunnoissa on ovia ja yleensä osassa ovista on lukollisia. Ovien lukitusratkaisuja pidettiin hyödyllisinä, mutta ne myös sanallisten kommenttien mukaan aiheuttavat haasteita. Oven lukkoa, joka hätätilanteessa on mahdollista avata ulkopuolelta, piti 60 % vastaajista erittäin tärkeänä tai tärkeänä. Lisäksi erilaisia lukkoja, hakoja ja salpoja sekä turva- tai oviportteja perheistä noin 50 % piti erittäin tärkeänä tai tärkeänä. Neljä perhettä kommentoi sanallisesti ulko-oveen liittyvistä haasteista: ulko-ovi on hankala avata, lapsi ei saa oven lukkoa auki tai ulos mentyään lapsi ei pääse takaisin sisälle.

KUVIO 7. Perheiden kokemus tärkeys asunnossa liikkumiseen liittyviin erilaisiin turvaratkaisuihin. (n=67)

Kalusteisiin liittyvät turvaratkaisut

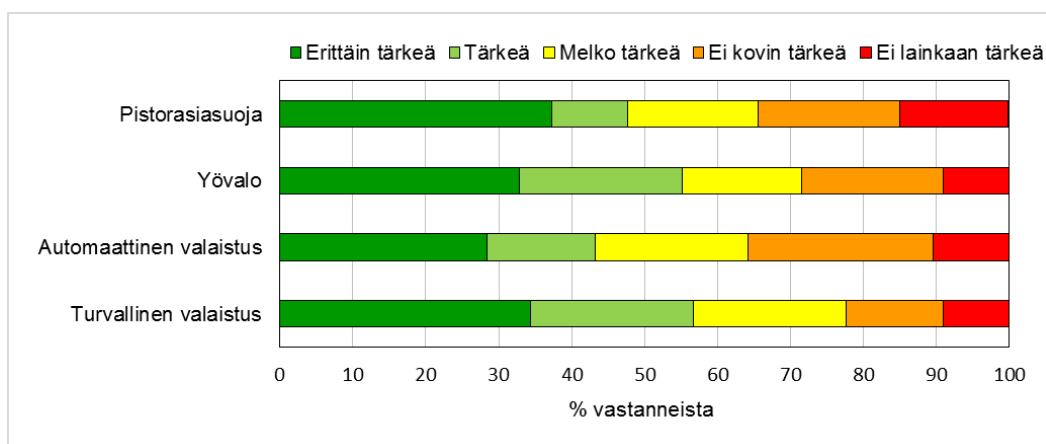
Kyselyssä lueteltuja erilaisia kalusteisiin liittyviä turvaratkaisuja perheet eivät kokeneet tärkeiksi. Perheistä alle 50 % piti niitä erittäin tärkeänä tai tärkeänä (kuviot 8). Kyselyssä kaksi perhettä mainitsi haastavaksi lapsen törmäilyn tai kaatumisen huonekaluihin sekä huonekalujen kulmien suojaamisen, sillä tavalliset lastentarvikeliikkeissä myytävät kulmasuojat eivät suojaa riittävästi.

KUVIO 8. Perheiden kokema tärkeys kalusteisiin liittyviin turvaratkaisuihin. (n=67)

Sähköön ja valaistukseen liittyvät turvaratkaisut

Valaistukseen liittyvistä turvaratkaisuksista automatiikka, jota on markkinoitu muun muassa ”älykkäänä valaistuksena”, ei pidetty perheissä tärkeänä. Sen sijaan yövalo ja asunnon turvallista valaistusta, jossa käytetään kuumenemattomia lamppuja ja valaisimet ovat tukevasti kiinnitettyjä, piti 55 % vastaajista erittäin tärkeänä tai tärkeänä (kuvio 9).

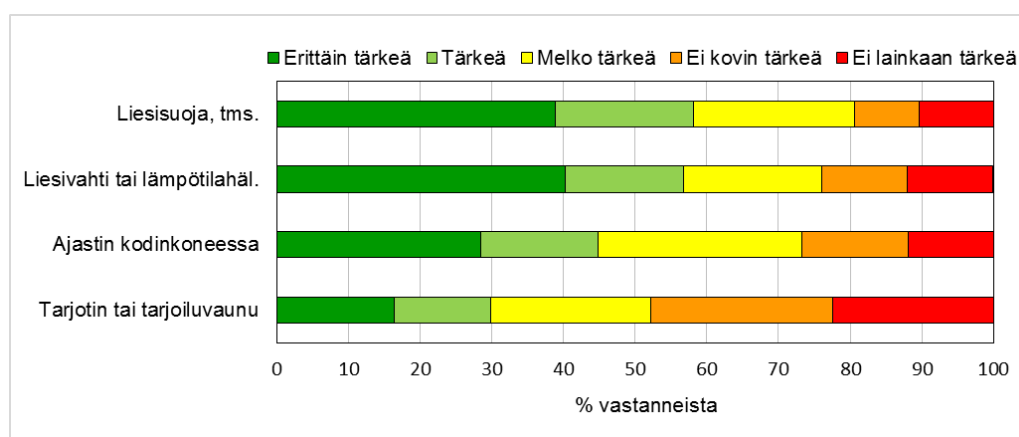
KUVIO 9. Perheiden kokema tärkeys sähköön ja valaistukseen liittyviin turvaratkaisuihin. (n=67)

Keittiöön liittyvät turvaratkaisut

Keittiöön liittyvistä turvaratkaisuksista perheet pitivät merkittävimpinä lieteen liittyviä ratkaisuja (kuvio 10). Liesisuojaa, keittotason suoja tai toimintalukkoa sekä liesivahtia tai lämpötilahälytintä piti 57 % perheistä erittäin tärkeänä ja tärkeänä. Kyselyyn vastanneista perheistä kaksi mainitsi, että heillä on käytössä induktioliesi, jossa pinta kuumenee vain tietynlaisella kattilalla. Kaksi perhe koki tarvetta jonkinlaiseen lieden turvaratkaisuun.

Yksi perhe kertoi käyttävänsä erillistä lieden virtakatkaisinta ja eräällä toisella perheellä oli keittiössä käytössä lämpökamera.

Keittiötä tarvitaan ruuanvalmistamisessa, joten perheiden huoli ole turha. Pienten lasten palovammoista suurin osa syntyy kuuman tai kiehuvan nesteen kaatumisesta lapsen päälle (Jalanko 2017). Liedet ja uunit aiheuttavat myös eniten sähköpaloja asunnoissa ja useimmiten palon syynä on ihmisen toiminta (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) 2016). Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on muun muassa julkaissut oppaan erilaisista keinoista liesiturvallisuuden parantamiseen (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) n.d.).

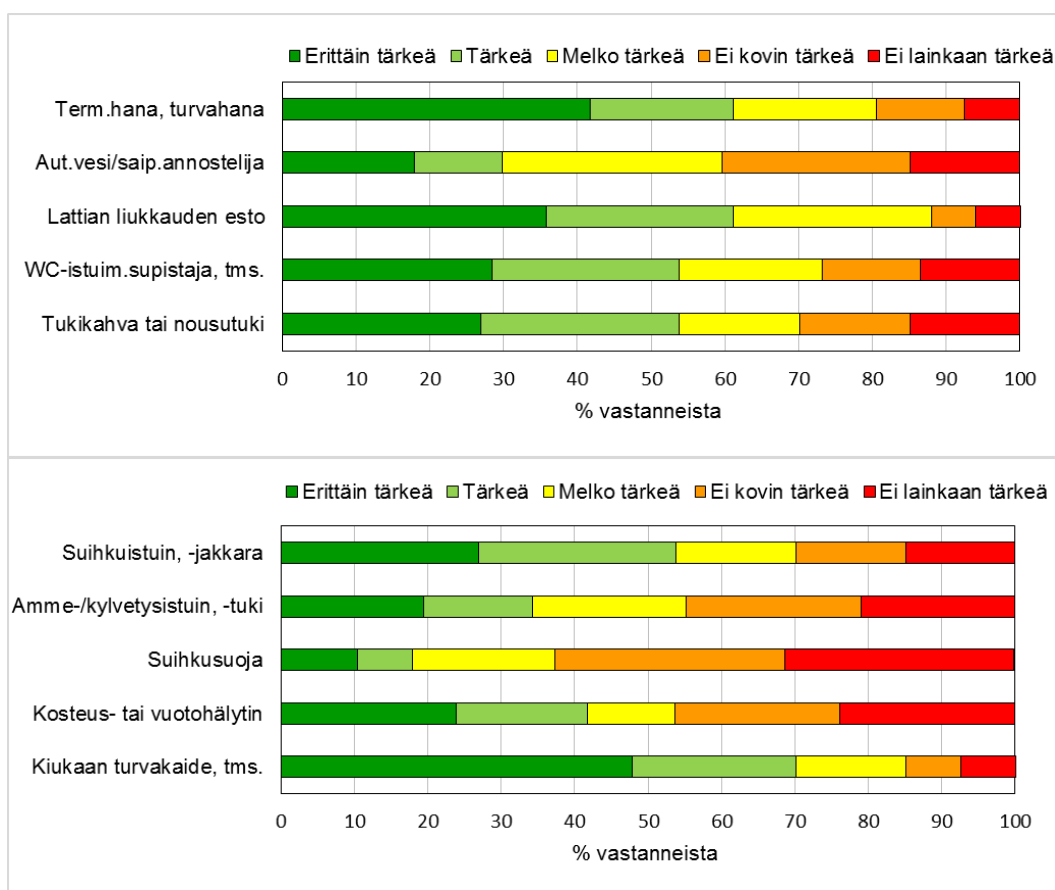

KUVIO 10. Perheiden kokema tärkeys keittiöön liittyviin turvaratkaisuihin. (n=67)

Wc:n, kylpyhuoneen ja saunan turvaratkaisut

Kyselyn mukaan perheet sekä käyttävät että tarvitsisivat erilaisia turvaratkaisuja wc:ssä, kylpyhuoneessa ja saunassa. Kiukaan turvakaidetta tai kiukaan kuumenematonta pintaa piti 70 % vastaajista erittäin tärkeänä tai tärkeänä (kuvio 11). Seuraavaksi tärkeimpinä perheistä noin 60 % piti termostaattihanaa, turvahanaa tai hanan turvanuppi sekä lattioiden liukkauden estoa. Neljä perhettä kuvasi asuntonsa vesihanojen turvaratkaisuja muun muassa seuraavasti: ”hanasta tulee aina sopivan lämmintä vettä”, ”hanaratkaisu joka estää niillä leikkimisen” ja ”automaattihanat ettei vesi valtaa asuntoa”. Kolme vastaajaperhettä mainitsi erityisesti tarpeesta estää wc:n, kylpyhuoneen ja saunan lattioiden liukkaus.

Kyselyssä luetelluista wc:n ja kylpyhuoneen apuvälineratkaistuista piti noin 55 % perheistä erittäin tärkeänä tai tärkeänä. Kalusteratkaisuja olivat muun muassa wc-istuimen supistaja tai tukikahvat, erilaiset tukikaiteet ja nousutuet sekä suihkuistuin tai -jakkara.

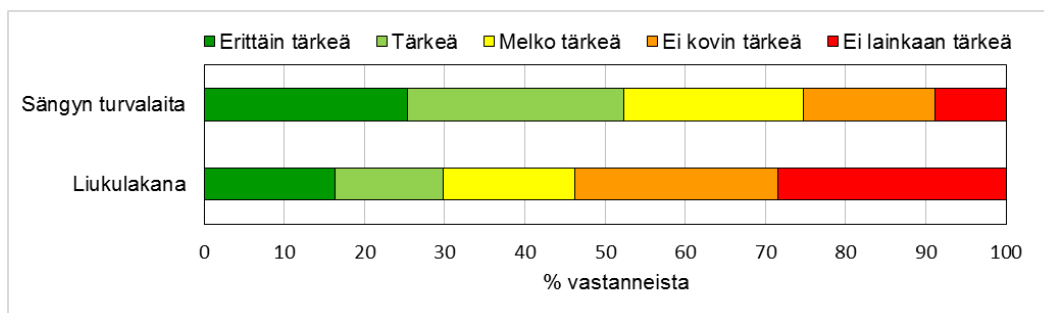

KUVIO 11. Perheiden kokemus tärkeys wc:n, kylpyhuoneen ja saunan erilaisiin turvratkaisuihin. (n=67)

Makuuhuoneeseen liittyvät turvaratkaisut

Makuuhuoneeseen liittyviä yleisiä turvaratkaisuja oli vaikea löytää. Lisäksi osa makuuhuoneeseen liittyvistä turvaratkaisuksista kysyttiin toisessa kohtaa kyselylomaketta, kuten esimerkiksi yövalo. Kyselyyn jäi makuuhuoneen turvaratkaisuksi vain sängyn turvalaita ja liukulakana.

Sängyn turvalaitaa piti 52 % perheistä erittäin tärkeänä tai tärkeänä (kuvio 12). Perheet kertoivat ratkaisseensa lapsen sängyssä pysymisen ongelman esimerkiksi ruuvaamalla itse lisälaudan sänkyyn tai hankkimalla matalan sängyn (esim. ”futon”). Kaksi perhettä mainitsi painopeiton tärkeydestä lapselleen. Eräällä perheellä oli todella nerokas ratkaisu makuuhuoneisiin: lapsella on sängyn vieressä ovikello, jota painamalla saa herätettyä ja kutsuttua vanhemman yöllä paremmin kuin huutelemalla.

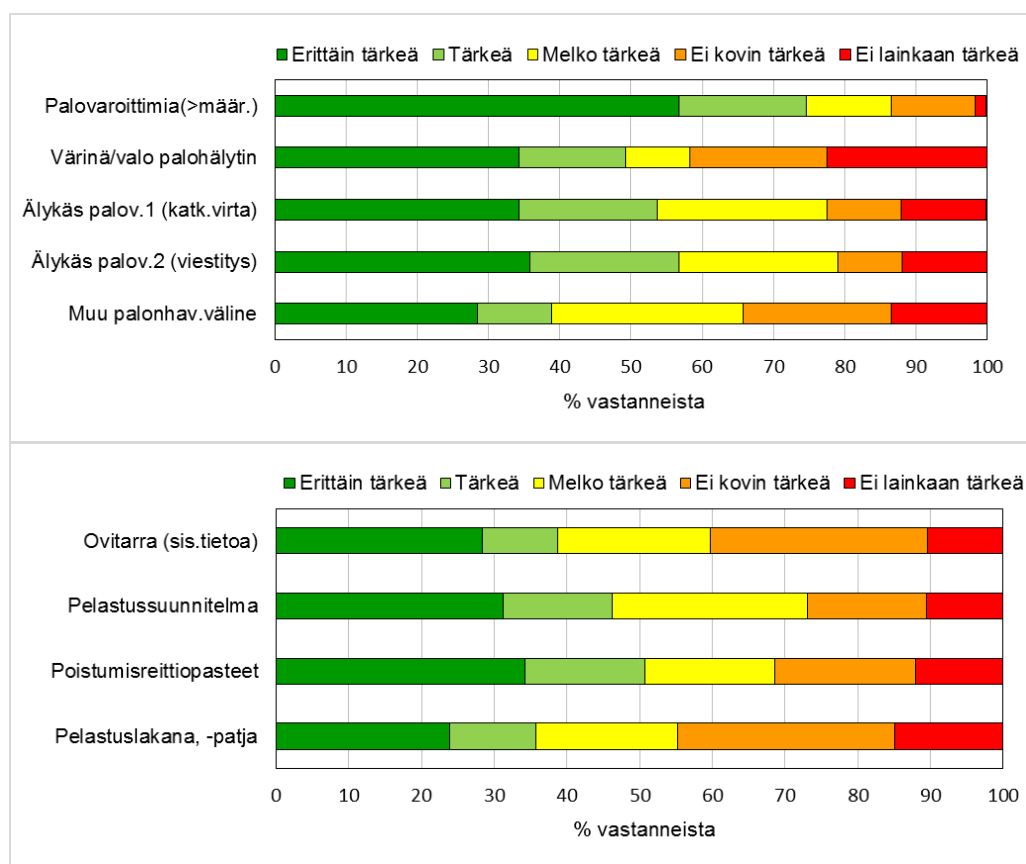

KUVIO 12. Perheiden kokema tärkeys makuuhuoneeseen liittyviin turvaratkaisuihin. (n=67)

Asunnon paloturvallisuuteen liittyviä ratkaisuja

Asunnon paloturvallisuuteen liittyvistä ratkaisuista perheet piti hyödyllisimpinä palovaroittimiin liittyviä ratkaisuja. Perheistä 75 % piti erittäin tärkeänä tai tärkeänä, että asunnossa on palovaroittimia suosituksia enemmän (kuvio 13). Myös erilaisia älykkäitä palovaroittimia, jotka esimerkiksi katkaisevat sähkövirran tai lähettävät viestin puhelimeen, noin 55 % perheistä piti erittäin tärkeänä tai tärkeänä. Myös värinällä tai valolla hälyttävä palovaroitin koettiin lähes yhtä tärkeäksi.

Kommenteissa kaksi perhettä mainitsi käytössä olevasta asunnon hälytínjärjestelmästä, jossa palovaroittimen hälytys lähtee vartiointiyritykselle. Perheiden paloturvallisuuteen liittyvissä kommenteissa mainittiin tarpeesta muun muassa palovaroittimeen, joka opastaisi ulos asunnosta ja tekisi hälytyksen hälytyskeskukseen sekä turvaporasta asunnon toisesta kerroksesta poistumiseen. Lisäksi kaksi perhettä mainitsi tarvitsevansa yleisiä tulipaloon liittyviä turvaratkaisuja. Asunnon poistumisreittiopasteita 51 % vastaajaperheistä piti erittäin tärkeänä tai tärkeänä. Yhdellä perheellä oli poistumissuunnitelma tehtynä ja yksi perhe aikoi sellaisen tehdä. Kahdella perheellä oli huolena miten estää lapsen pääseminen kuumen takan lähelle.

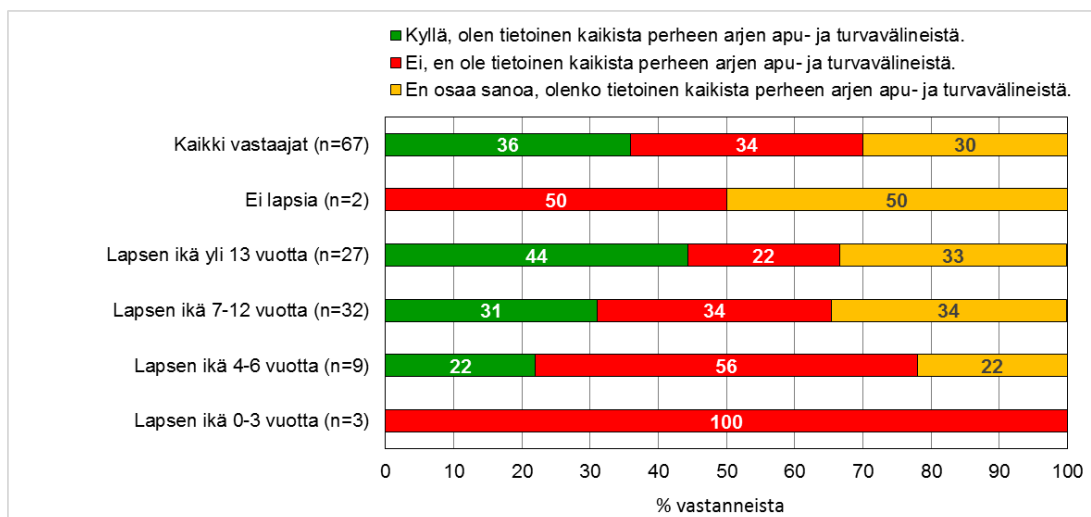
KUVIO 13. Perheiden kokema tärkeys asunnon paloturvallisuuteen liittyviin turvatekijöihin. (n=67)

7.4 Perheiden tiedontarve ja lähteet

Perheiltä kysyttiin ”oletteko mielestänne tietoinen kaikista apu- ja turvavälineistä, joita perheenne arjessa tarvitaan?”. Kaikki vastaajien vastauksia tarkasteltaessa vastaukset jakautuivat melkoisen tasaisesti kyllä-, ei- ja en osaa sanoa -vastausvaihtoehtojen välille (kuvio 14). Vastaajista hieman yli kolmannes (36 %) oli tietoisia kaikista perheen arjen apu- ja turvavälineistä. Vastaavasti 34 % vastaajista ei ollut tietoinen kaikista perheen tarvitsemista apu- ja turvallisuusvälineistä ja 30 % vastaajista ei osannut ottaa kantaa asiaan.

Alle 7-vuotiaiden lasten määrä kyselyssä oli noin kolmas osa (n=12) sekä ala-asteikäisten että yläasteikäisten ja sitä vanhempien lasten määrästä (noin 30 lasta/kouluaste). Tästä huolimatta ristiintaulukoitiin tiedontarve vastaajien lasten ikäryhmien mukaan jaoteltuna. Tuloksista näkee, että lasten kasvaessa perheiden tietoisuus erilaisista apu- ja turvavälineistä lisääntyy (kuvio 14).

KUVIO 14. Tiedontarve vastaajien lasten ikäryhmän mukaan jaoteltuna. Vastaajien määrä n=67. Osalla vastaajista oli useampia lapsia, joten lasten ikäryhmiin jaoteltuna vastaajien määrä on 73.

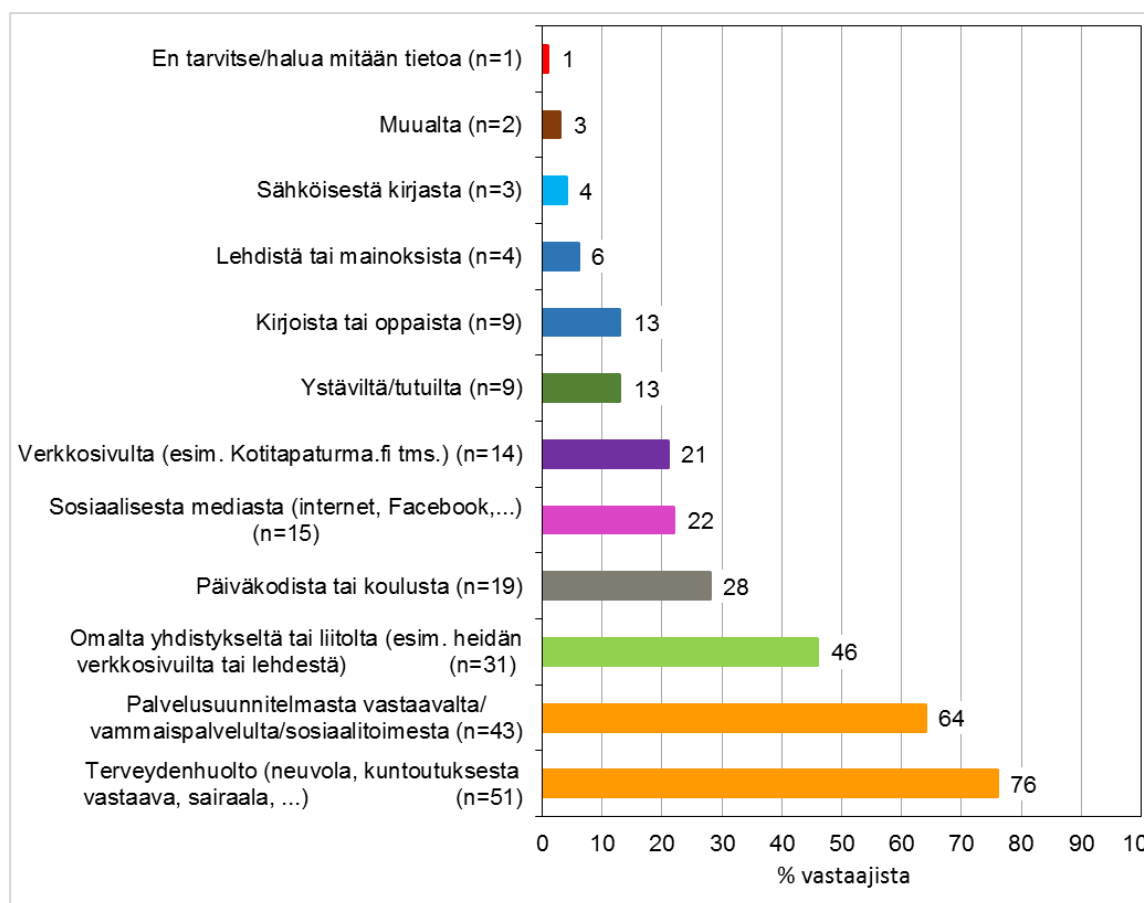
Perheiltä kysyttiin avoimella kysymyksellä mistä ”kyllä”-vastanneet olivat tietoa saaneet ja ”ei”-vastanneet olivat yrittäneet kysyä tietoa. ”Kyllä”-vastanneiden tiedonlähteiksi mainittiin internet (8 kpl), sairaala (7 kpl), vanhemmilla on alan ammatti/työpaikka (5 kpl) ja vertaistuki (4 kpl). ”Ei”-vastanneet olivat yrittäneet saada tietoa sairaalasta/apuvälinepalveluista (5 kpl), internetin palvelujen kautta (4 kpl) ja sosiaalitoimelta/vammaispalvelulta (3 kpl). Lisäksi 2 vastaaja ilmoitti, että ei ollut tietoinen mitä kaikkea voisi tarvita ja 2 vastaajaa ilmoitti lapsen olevan niin pieni, ettei tarvinnut vielä etsiä tietoa.

Mistä tietoa apu- ja turvallisuusvälineistä halutaan saada?

Perheiltä kysyttiin ”mitä kautta he haluisivat saada tietoa erilaisista apu- ja turvallisuusvälineistä?”. Perheet saivat valita useamman vaihtoehdon ehdotetuista 11 tavasta tai tahosta sekä vaihtoehdosta ”en halua/tarvitse tietoa”.

Perheistä vain yksi ilmoitti, ettei tarvitse tai halua tietoa (kuvio 15). Suurin osa (65–75 %) vastanneista perheistä haluaa apu- ja turvallisuusvälineetietoa välitettävän heille eri lainsäädäntöihin perustuvien julkisten terveys- ja sosiaalipalveluiden kautta eli julkisen sektorin kautta. Kommenteissa perheet mainitsivat näiden toimijoiden ongelmaksi seuraavia asioita: ”kukaan ei kysy mitä perhe tarvitsee”, ”perhe ei tiedä mitä kysyä, kun ei tiedä millaisia välineitä on olemassa”, ”on epäselvyyttä kuka maksaa tai mikä väline korvataan”, ”saadaan ristiriitaista tietoa” ja ”tieto on ylipäättänsä hajallaan”. Seuraavaksi

eniten eli lähes puolet (46 %) perheistä haluaisivat saada tietoa apu- ja turvavälineistä omalta yhdistykseltä tai liitolta eli niin sanotulta 3. sektorilta. Päiväkoti tai koulu (28 %) ovat myös perheille merkittäviä tiedonsaantipaikkoja lasten käydessä näissä noin 10 kuukautta vuoden aikana. Internetin erilaisten palveluja kautta perheistä enää 20 % oli halua tietoa. Painetut materiaalit, kuten kirjat, oppaat, lehdet ja mainokset, sekä sähköiset kirjat eivät olleet mitenkään merkittäviä tiedonsaantilähteitä kyselyyn vastanneille.

KUVIO 15. Perheiden toivomat apu- ja turvallisuusvälineiden tiedon jakajat. Vastauksista sai valita useamman vaihtoehdon. (Vastaajien määrä n=67)

7.5 Yhteenveto kyselytutkimuksen tuloksista

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyön tutkimuksellisessa osassa perheille tehdyn kyselyn tulosten yhteenvetoa ja pohdintaa.

7.5.1 Kyselyn kohdentaminen ja vastaajien määrä

Kyselyn tavoitteena oli selvittää millaisia apu- ja turvallisuusvälineitä erityistä tukea tarvitsevien lasten perheet pitävät tärkeinä kotiympäristössä. Kysely toteutettiin verkkokyselynä, jolloin voidaan tavoittaa vastaajia laajalta alueelta ja aineiston keruu tapahtuu nopeasti. Kyselylomakkeen laatiminen edellytti perehtymistä erilaisiin apu- ja turvallisuusvälinelähteisiin. Kyselylomake oli pitkä ja laajasti apu- ja turvallisuusvälineisiin keskittynyt. Apu- ja muut välineet ja ratkaisut oli jaottelu kyselylomakkeeseen yksilön omina välineinä, kodin eri tilojen välineinä ja yleisen turvallisuuden välineinä. Selkeämpi ja kohdennettu tutkimus olisi saatu esimerkiksi rajaamalla aihe kodin tiettyihin tiloihin, vaaranpaikkoihin tai toimintoihin.

Erityistä tukea tarvitsevien lasten kodin apu- ja turvallisuusvälineet on laaja aihealue, eikä siitä löytynyt aiempia tutkimuksia. Erityistä tukea tarvitsevia lapsiperheitä ei ole paljon verrattuna kotona asuviin vanhuksin, joiden apu- ja turvallisuusvälineitä on tutkittu laajasti. Lapsiin kohdistuvan apu- ja turvallisuusvälineaihe koettiin tarpeelliseksi, koska opinnäytetyön tekijän omassa perheessä on erityistä tukea tarvitseva lapsi. Kyselystä myös selviää, että monet muut erityistä tukea tarvitsevan lapsen huoltajat etsivät tietoa myös itse. Myös kyselyyn vastanneista perheistä kolme painotti aiheen tärkeyttä. Kyselyyn vastanneista kolme henkilöä kertoi myös kyselyn havahduttaneen heidät huomaamaan, että millaisia erilaisia tuotteita on olemassa tai mitä voisi mahdollisesti tarvita kotona. Pelkkä kysely on siis jo toiminut hyödyllisenä tietoa tarjoavana lähteenä.

Opinnäytetyön kyselyyn vastasi 67 vastaajaa, joista erityistä tukea tarvitsevan lapsen perheitä oli 65 ja kaksi vastaajista työskenteli erityistä tukea tarvitsevien lasten parissa. Toivottavaa olisi ollut, että vastaajia olisi saatu enemmän. Kohderyhmän laajuuden ja kyselyyn erilaisten yhdistysten, järjestöjen ja liittojen avustuksella itsevalikoituneiden vastaajia perusteella otosta voidaan kutsua näytteeksi. Vastaajien määrään vaikutti kyselyn vähäinen markkinointi ja lyhyt vastausaika. Heikkilän (2014, 43) mukaan otoskoon tulisi olla vähintään 100, jotta tuloksia voidaan tarkastella kokonaistasolla. Heikkilä jatkaa myös, että jos tutkimuksessa vertaillaan ryhmiä, tulisi jokaisessa ryhmässä olla ainakin 30 tilastoyksikköä. Tämän opinnäytetyön kyselyyn vastanneiden perheiden lapsien ikäryhmät eivät jakautuneet toivotulla tavalla. Alakouluikäisiä eli 7–12 vuotiaita lapsia oli vastaajien perheissä 32 ja yli 13 vuotiaita lapsia 27. Sen sijaan 4–6 vuotiaita lapsia oli vain 9 vastaajan perheessä ja 0–3 vuotiaita lapsia 3 vastaajan perheessä.

7.5.2 Kyselyn luotettavuus ja toistettavuus

Kyselylomakkeessa ei kysytty lasten tarkkaa ikää, diagnoosia tai muita tunnistettavia tietoja, henkilöiden nimiä tai asuinpaikkakuntaa, joten vastaajan tai lapsen henkilöllisyys ei voi paljastua. Kenenkään vastaajan tietoja ei ole myöskään luovutettu tutkimuksen ulkopuolisille henkilöille. Kyselylomakkeessa oli monivalintakysymyksiä, asteikkoihin perustuvia kysymyksiä ja avoimia kysymyksiä. Avoimen vaihtoehdon avulla voidaan saada esiin vastaajien näkökulmia ja ajatuksia, joita tutkija ei ole etukäteen osannut ajatella (Hirsjärvi ym. 2016, 199).

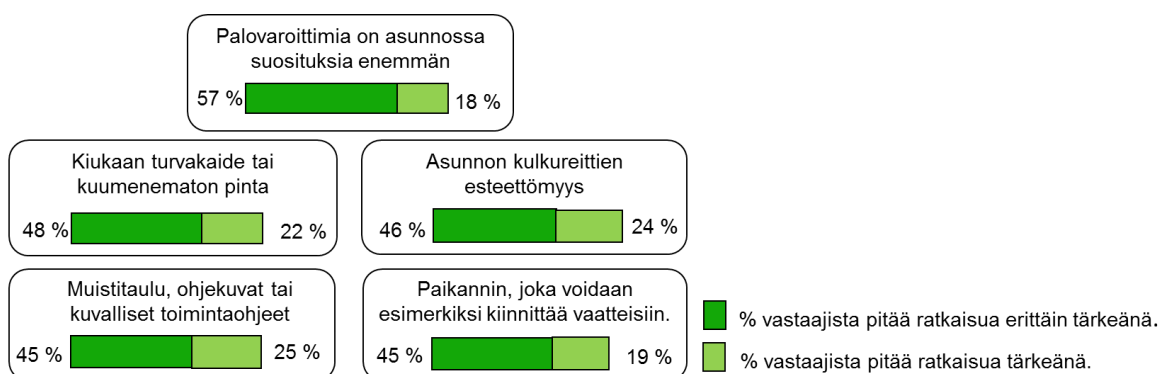
Tutkimuksen validiteetti tarkoittaa tutkimusmenetelmän tai mittarin kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoitus mitata (Hirsjärvi ym. 2016, 231). Perheiltä kysyttiin mielipidettä erilaisten apu- tai turvallisuusvälineiden ja ratkaisujen tärkeyteen. Vastaajat olivat ymmärtäneet arvioitavat apu- ja turvallisuusvälineet, sillä kukaan ei kommentoinut niiden kuvailuista tai toiminnasta. Kyselyn ohjeistuksessa neuvottiin vastaamaan oman perheen osalta mielipidettä esitettyihin esineisiin, laitteisiin tai menetelmiin. Oman perheen mielpiderajaus todettiin haasteelliseksi. Vastaajat pitivät joitakin apuvälineitä ja muita kysytyjä asioita tärkeinä, jopa äärimmäisen tärkeänä joillekin perheille, vaikka heillä itsellään ei olisi niitä käytössä tai tarvetta niille. Vastaajista 7 ilmaisi kommenteissa tämän haasteen vastaamisessa. Yksi vastaaja kaipasi vaihtoehtoa ”ei koske minua” tai ”en osaa sanoa”. Muutama vastaaja kommentoi, että apuvälineet eivät koskenet heitä, kun ”lapsi on vielä pieni” tai ”lapsi on jo muuttamassa kotoa”. Tämä herätti kyselyn jälkeen miettimään sitä, että olisiko pitänyt kysymyksessä painottaa tämän hetkistä tilannetta perheessä tai yleistä mielipidettä esitettyihin asioihin? Sillä miten perheet olivat kokeneet nyt esimerkiksi esiteltujen apuvälineiden tärkeyden, jos niitä oli tarvittu lapsen ollessa pieni, mutta eivät enää olleet ajankohtaisia kouluikäisellä? Tai entä mitkä olivat perheiden mielipiteet niihin apu- ja turvallisuusvälineisiin, joita perheissä mahdollisesti tullaan ehkä tulevaisuudessa tarvitsemaan?

Tutkimuksen reliabiliteetti tarkoittaa tutkimustulosten toistettavuutta ja tutkimuksen kykyä tuottaa ei-sattumanvaraisia tuloksia (Hirsjärvi ym. 2016, 231). Kyselylomaketta testattiin ennen julkaisemista ja testaajien mukaan kysymykset ymmärrettiin hyvin. Jos kysely toistetaan samalle kohderyhmälle eli erilaisille erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille, saadaan tuloksista samansuuntaisia, mikäli vastaajien lasten diagnoosiryhmät ja ikäryhmät painottuvat samalla tavalla kuin tässä tutkimuksessa.

7.5.3 Perheiden tärkeimmät apu- ja turvallisuusratkaisut

Kyselyn vastanneet pitivät tärkeimpinä apu- tai turvallisuusvälineinä asunnon paloturvallisuuteen ja esteettömyyteen, saunan kiukaan turvavarusteeseen, muistin apuvälineisiin ja henkilön paikantamiseen liittyviä ratkaisuja (kuvio 15). Tärkeimpänä ratkaisuna vastaajat pitivät, että palovaroittimia on asunnossa suosituksia enemmän. Palovaroitin on ollut pakollinen jokaisessa asunnossa 1.9.2000 alkaen. Sisäasiainministeriön asetuksen (14.4.2009/239) mukaan asunnon jokaista kerroksen alkavaa 60 huoneneliötä kohden on oltava vähintään yksi palovaroitin. Koteihin suunnattu turvallisuusviestintä suosittelee sijoittamaan palovaroittimia riittävästi, esimerkiksi asunnon jokaisen makuuhuoneen sekä eteisen ja olohuoneen kattoon (Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK n.d.).

Seuraavaksi tärkeimpinä välineinä perheet pitivät: ovenlukkoa, joka avattavissa ulkoa-päin; mukana pidettävä infoa, terveys tai yhteystietoja sisältävä ranneketta, korttia tai koria; kylpyhuoneen termostaatti- tai turvahanaa; lapsen puhelimen paikannussovellusta ja liesivahtia. Kaikki perheiden edellä mainitut sekä kyselyn tuloksista tärkeimmiksi nousseet apu- ja turvallisuusvälineet esiintyvät myös ikäihmisten asumisturvallisuuden parantajina.

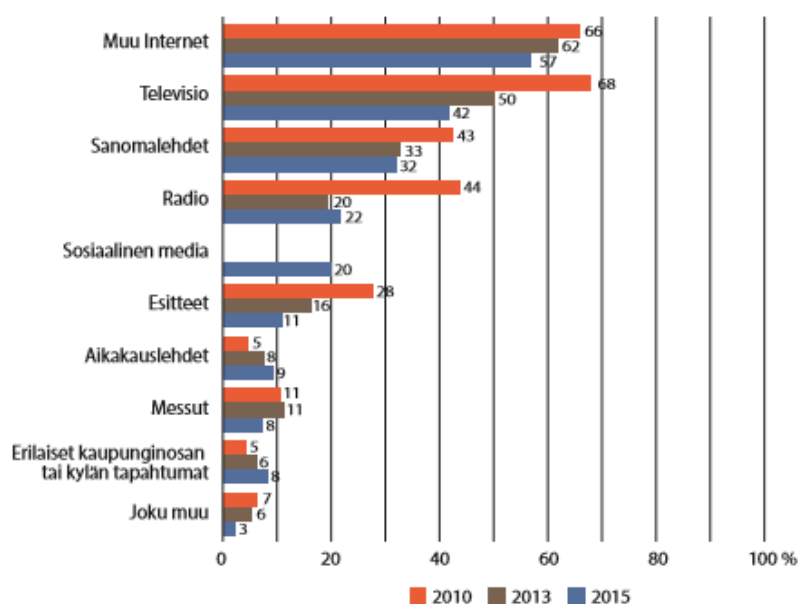
Kuvio 15. Kyselyyn vastanneiden perheiden tärkeimpinä pitämät apu- ja turvallisuusvälineet.

7.5.4 Perheiden toiveet tiedonsaannin lähteistä

Pääosa erityistä tukea tarvitsevien lasten apuvälineisiin liittyvästä tiedosta saadaan julkisen terveyden- ja sosiaalihuollon kautta. Tätä myös suurin osa kyselyn vastaajista toivoi tietolähteekseen. Seuraavaksi eniten vastaajat toivoivat tietolähteekseen omaa yhdistystä

tai järjestöä, päiväkotia tai koulua ja internetin erilaisia palveluja. Vastaajat, jotka eivät olleet saaneet tietoa apu- ja turvallisuusvälineistä, olivat yrittäneet saada tietoa lapsen asioita hoitavan sairaalan ja internetin palvelujen kautta. Rauramon (2016, 61) tutkimuksessa perheet mainitsivat parhaimmiksi tiedonlähteikseen toiset vanhemmat. Rauramon (2016, 60) tutkimuksessa eräs vastaaja oli todennut viranomaistahosta, että ”... apuvälineen hankintaan. Ei niitä kukaan esittele ja markkinoi, vaikka kuinka puhuttaisi asiasta”. Tämän opinnäytetyön kyselyn tulosten mukaan perheillä oli samanlaisia haasteita viranomaistahojen kanssa: ”mitään ei tarjota, jos et osaa” tai sitten vastaukseksi saa ”ristiriitaista tietoa”. Palvelujen hajanaisuuden takia perheet eivät tiedä keneltä mitään apuvälinettä haetaan.

Sen sijaan erilaiset painetut versiot, kuten kirjaat, oppaat ja lehdet, eivät olleet suosittuja tiedonlähteitä. Samansuuntaisia tuloksia on saanut Laurikainen (2015, 8–10) kotien turvallisuuteen liittyvässä puhelinhaastattelututkimuksessa. Puhelinhaastattelussa oli 15–79 vuotiailta kansalaisilta (N=1000) kysytty mikä olisi heidän kannaltaan tehokkain omatoimiseen varautumiseen ja turvallisuuteen liittyvä tiedonvälityskanava. Kaikkiaan 57 % vastaajista piti internetiä tehokkaimpana välityskanavana (kuvio 16). Laurikainen toteaa, että turvallisuusviestinnän perinteisiin on kuulunut esitteiden jakaminen erilaisissa tilaisuuksissa. Nyt hänen tutkimuksen vastausten perusteella entistä harvempi (11 % vastaajista) koki esitteet tai aikakauslehdet (9 %) tehokkaaksi tiedonsaantikanavaksi. (Laurikaisen 2015, 8–10.)

KUVIO 16. Mitkä olisivat juuri teidän kannalta omatoimiseen varautumiseen ja turvallisuuden liittyvän tiedon tehokkaimmat välityskanavat? (N=1000, n=991). (Laurikainen 2015, 10)

7.6 Kirjallisen tietolähteen sisällön toteuttamisen hylkääminen

Alkuperäinen idea opinnäytetyössä oli tehdä perheille kodin apu- ja turvallisuusvälineisiin liittyvän kirjan, sähköisen kirjan tai vastaavan tietolähteen sisällön suunnitelma. Kyselyn tulosten perusteella tärkeimmistä apu- ja turvallisuusvälineistä sekä erilaisista muista perheiden ideoista ja ratkaisuista oli tarkoitus luoda sisältö kirjaan tai muuhun vastaavanlaiseen tietolähteeseen, joka sopii kaikille lapsiperheille.

Opinnäytetyöni kyselyn tulosten perusteella kirja, tai edes sähköisen kirjan tapainen tietolähde, ei ole tarpeellinen. Kyselyyn vastasi 67 perhettä ja kirjoja tietolähteenä käyttäisi 9 perhettä. Lisäksi erityistä tukea tarvitsevien lasten toimintarajoitteiden kirjo ja haasteiden moninaisuus aiheuttaa sen, että kirja, josta olisi kaikille jotakin hyötyä, on mahdollonta toteuttaa. Mertanen (2007, 20) on Tietokirjoittajan käsikirjassaan todennut, tietokirjan kohderyhmä ei saa olla liian laaja, sillä vaarana on silloin, että kukaan ei ole kiinnostunut siitä. Lisäksi eri lukijaryhmät käyttävät kirjaa eri tarkoituksiin, niin on hyvin epätodennäköistä, että sama kirja palvelisi kaikkia. Arrakoski-Engardt (2014, 8) on todennut myös, että tiedonhankinta on nopeutunut ja tiedonhankintakanavien määrä on moninkertaistunut. Aikaisemmin tietoa etsittiin tietosanakirjoista. Nyt tietoa etsitään ja tarkistetaan internetistä hyvin valinnanvaraisesti erilaisista lähteistä ja tiedonhankinta on ylipäänsä nopeutunut ja sähköistynyt, mikä on johtanut tietokirjojen myynnin laskuun. (Arrakoski-Engardt 2014, 48.)

Hyvässä tietokirjassa tieto esitetään lukijoille käyttökelpoisessa ja helppolukuisessa muodossa (Mertanen 2007, 9). Tietokirjoittajan käsikirjassaan Mertanen (2007, 27) toteaa tietokirjailija Anto Leikolan sanoin, että: ”Tietokirjojen ikä on yleensä lyhyt, koska tieto vanhenee nopeasti.” Tämä koskee myös apuvälineitä ja muita turvallisuusvälineitä koskevaa tietokirjallisuutta, sillä apu- tai muita niiden kaltaisia välineitä parannellaan jatkuvasti, kehitetään uusia ja lisäksi vanhoja malleja tai huonosti menestyviä tuotteita poistuu markkinoilta. On myös huomioitava, että kyselyssä perheiden tärkeiksi pitämistä apu- ja turvallisuusratkaisuista löytyy jo nyt tietoa eri lähteistä, koska nämä ratkaisut ovat myös kotona asuville ikäihmisille ja heidän läheisilleen hyödyllisiä. Kaikista edellä mainituista syistä johtuen, kehitystyönä tehtäväksi tarkoitettua sisällysluetteloa ideakirjalle tai muulle sellaiselle tietolähteelle ei toteuteta. Sen sijaan opinnäytetyön kehitysosana kootaan erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille kooste olemassa olevista erilaisista tietolähteistä.

8 TIEDONHANKINTALÄHTEIDEN KARTOITTAMINEN

Tiedonhankinta on toimintaa tunnistetun tiedontarpeen tyydyttämiseksi. Tiedonhankinnassa tunnistetaan ja hyödynnetään sellaisia tiedonlähteitä ja kanavia, jotka ovat olennaisia tiedontarpeen tyydyttämiseksi. Tiedonhankinnan kanavat, esimerkiksi kirjasto ja internet, ovat keinoja löytää ja päästä tiedonlähteiden luo. (Haasio & Savolainen 2004, 20, 28–29.)

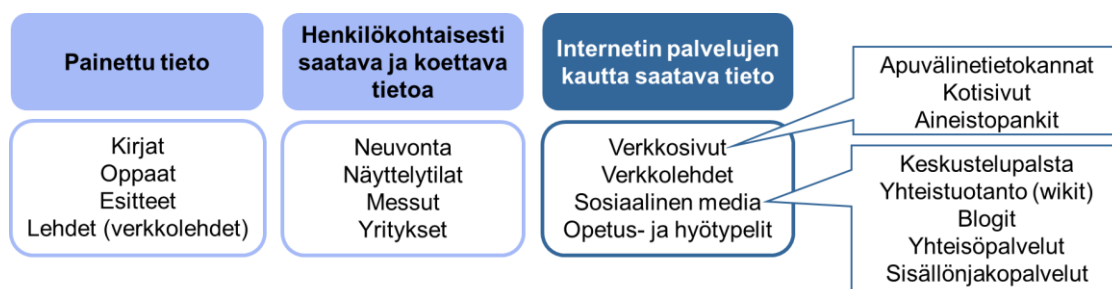
Erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden apu- ja turvallisuusvälineiden tiedontarpeita varten kartoitettiin yleisesti saatavilla olevat tiedonlähteet. Tiedonhankintakanavina käytettiin kirjastojen hakupalveluja ja internetin hakukoneita. Kirjastojen aineistoja haettiin pääkaupunkiseudun (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen) yleisten kirjastojen kirjastoverkon Helmet-hakuliittymällä sekä muiden kirjastojen, kuten esimerkiksi korkeakoulujen kirjastojen, Finna-hakuliittymällä. Tarkoitus oli etsiä erilaisilla tavoilla toteutettuja ja helposti saatavilla olevia tietolähteitä erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille.

Opinnäytetyössä käsitellään erityistä tukea tarvitsevia lapsia yksilöimättä erityisyyden syytä, joten myös kartoittamisessa valitaan yleisesti erilaisia tietolähteitä kohdentamatta hakuja tiettyihin diagnooseihin. Tietolähteiden tarkasteluissa kuvaillaan toteutustapaa ja aineiston sisältöä lyhyesti.

9 TIEDONHANKINTALÄHTEIDEN TULOKSET

Erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille yleisesti saatavilla olevien apu- ja turvallisuusvälineiden tietolähteiden kartoittamisessa käytettiin hankintakanavina sekä kirjastojen aineistotietokantoja että internetin hakukoneita. Löydetyt tietolähteiden mallit jaettiin karkeasti kolmeen ryhmään: painettu tieto, henkilökohtaisesti saatava ja koettava tieto sekä internetin palvelujen kautta saatava tieto (kuvio 17). Tietolähteiden sisältö käsittelee apuvälineitä, esteettömyyteen liittyviä ratkaisuja ja asumisturvallisuutta.

KUVIO 17. Apu- ja turvallisuusvälineiden tietolähteiden jaottelu kolmeen ryhmään.

9.1 Painettu tieto

Kirja on määritelmän mukaan käsin kirjoitettu, painettu tai elektroninen laajahko kirjallinen teksti (Tieteen termipankki 2014). Elektroninen kirja eli e-kirja, sähkökirja tai sähköinen kirja on tiedosto tai tiedostojen kokonaisuus, joka sisältää kirjan sisällön digitaalisessa muodossa (Sähköinen kirja 2017). Lisäksi sähköisen kirjan lukemiseen tarvitaan jokin päätelaite, kuten esimerkiksi tietokone, tabletti (kosketusnäyttöinen medialaite), älypuhelin tai lukulaite (Sähköinen kirja 2017). Vastaavalla tavalla voidaan puhua sähköisestä oppaasta, sähköisestä lehdestä ja sähköiseen muotoon tallennetusta opinnäyttyöstä. Oppaissa neuvotaan tai käsitellään tiettyä aihetta kansantajuisesti. Oppaita löytyy painettuna, mutta yhä enemmän myös sähköisenä, jolloin niiden päivittäminen on yksinkertaisempaa. Sähköinen lehti on paperilehden näköispainos verkossa ja sitä voidaan kutsua myös digilehdeksi. Opinnäytetöitä julkaistaan paperisina ja/tai sähköisinä versioina.

9.1.1 Kirjallisuutta apuvälineistä

Apu- ja turvallisuusvälineitä esitellään useissa erilaisissa painetuissa tietolähteissä, kuten kirjoissa, oppaissa, lehdissä ja opinnäytetöissä (ks. liite 6). Suomen laajin ja ainoa apuvälineitä laajasti esittelevä kirja on Apuvälinekirja (Salminen, A-L. (toim.), Kehitysvammaliitto ry, 2.painos, 2010). Kirjassa esitellään apuvälineet ryhmittäin eri toimintojen mukaan ja lisäksi käsitellään apuvälineiden tarkoitusta ja apuvälinepalveluja. Apuvälinekirjassa ei ole esitelty kaikkia apuvälineitä kuvina, vaan osa apuvälineistä kuvaillaan sanallisesti. Hyviä vinkkejä ja apuvälineitä arjen erilaisiin tilanteisiin, opintoihin ja työelämään esitellään myös Apuvälineitä erilaisen oppijan arkeen: äänikirjasta älykynään, läppäristä lankakerään, nauhurista navigaattoriin -kirjassa (Hämäläinen, ym. 2010).

Apuvälineitä päivittäisiin toimiin sekä erilaisia kodin turvallisuusratkaisuja on esitelty useissa oppaissa, jotka on kohdennettu ikäihmisille ja heidän kansaan toimiville (Liite 6). Oppaissa esitellyt tuotteet on tarkoitettu iäkkäille, mutta osa tuotteista soveltuu kaiken ikäisille, myös lapsiperheille. Useita eri aiheisia apuvälineitä esitteleviä oppaita on julkaistu muun muassa Käyttäjälle kätevä teknologia (KÄKÄTE) -projektissa (Nordlund, ym. 2014). Myös TTS Työtehoseura (2017) on julkaissut oppaita toimivaan ja turvalliseen asumiseen esitellen muun muassa erilaisia turvallisuusratkaisuja. Uusia apu- ja turvallisuusvälineitä kehitetään jatkuvasti ja niitä esitellään esimerkiksi äskettäin julkaisussa Arjen älykkäät välineet – Opas ikääntyneiden kotona asumisen tueksi -oppaassa (Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry 2017).

9.1.2 Kirjallisuutta asuntojen esteettömyysratkaisuista

Esteettömyysohjeiden ja säädösten lisäksi on olemassa kirjoja ja opinnäytetöitä, jotka liittyvät rakennetun ympäristön esteettömyyteen sekä esteettömän asunnon tai asunnon tilojen suunnitteluun (ks. liite 6). Kunnat ja kaupungit antavat myös esteettömyysneuvontaa ja julkaisevat ohjeita esteettömään rakentamiseen. Esteettömyyttä käsittelevissä kirjoissa esteettömyys on painottunut liikuntarajoitteisten henkilöiden liikkumisen ongelmien ja esteiden poistamiseen. Myös näkemisen, kuulemisen, kommunikoinnin, kanssakäymisen, ympäristön ja aistitoimintojen aiheuttamien esteiden poistaminen olisi muistettava huomioida.

Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKE jakaa tietoa esteettömyydestä, tuottaa materiaalia, ohjaa ja neuvoa esteettömyydestä ja sen edistämisestä. ESKE ylläpitää Esteettömyystietokantaa, joka sisältää suomeksi ja muilla kielillä julkaistuja esteettömyyttä käsitteleviä kirjoja, opinnäytetöitä, verkkojulkaisuja ja dvd-tallenteita. Tietokannan Esteettömyyskeskus ESKE on toteuttanut yhteistyössä Helsingin kaupungin rakennusviraston ja Terveystien ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. (Invalidiliitto ry Esteettömyyskeskus ESKE 2017.) Liitteessä 6 on lisäksi mainittu joitakin opinnäytetöitä sekä yhdysvaltalaisia asuntojen esteettömyyttä, sisustamista ja suunnittelua sekä erilaisia apuvälineratkaisuja käsitteleviä kirjoja.

9.1.3 Kirjallisuutta asumisturvallisuudesta

Asuntojen asumisturvallisuuteen liittyvät kirjat voi olla tietyille ryhmälle kohdennettuja (esim. lapsiperheet, ikäihmiset ja selkokieltä tarvitsevat), yleisiä kaikille sopivia tai tiettyyn aiheeseen painottuvia, kuten esimerkiksi sähköturvallisuuteen tai epilepsiaa sairastaville (ks. liite 6). Erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille suoraan kohdennettuja asumisturvallisuuskirjoja tai oppaita ei kartoituksessa löytynyt.

Hyvä esimerkki kirjallisen materiaalin päivittämisestä digitaaliseen muotoon on Turvalinen koti – Joka kodin opas (Tiirikainen 2009). Kirjan aiheista on tehty verkkosivusto yhteistyössä Kotitapaturmien ehkäisykampanjan kanssa. Verkkosivulla asunnon eri huoneiden vaaranpaikkoja kartoitetaan virtuaalisen työkalun avulla ja turvallisuustietoa esitetään muun muassa tekstein ja lyhyin videoin (kuva 1). Lisäksi verkkosivulla esitetään lapsille suunnattua turvallisuustietoa Pikku Nilssonin seikkailun avulla.

KUVA 1. Kati Tiirikainen ja Kotitapaturmien ehkäisykampanja: Turvallinen koti. <http://www.turvallinenkoti.net/> (Viitattu 15.4.2017). Kuvaus verkkosivun toiminnasta: esimerkkikuvassa virtuaalinen työkalu eli hiiren osoitin on viety oven kohdalle, jolloin yksi vaaranpaikka eli ovi rajautuu ja ovikiilan käyttöön liittyvä video käynnistyy. Valitsemalla Fakta-painikkeen, avautuu vaaranpaikkaan liittyvä tietoruutu. Pikku Nilsson-painikkeesta avautuu lapsille suunnattu turvallisuutta käsittelevä seikkailukertomus.

9.1.4 Asumisturvallisuuden tarkistuslistoja

Joissakin kirjoissa ja oppaissa on kodin turvallisuuden ja esteettömyyden tarkistuslistoja opastamaan asukkaita sekä tarkastamaan ja käymään läpi asunnon todennäköisiä vaaranpaikkoja ja ongelmakohtia (esim. Lapsiturvallisuuskirja/suom. Donner J. ja Aukkaan turvallisuusopas/Waitinen M.). Tarkistuslistoja löytyy myös erilaisilta turvallisuusaiheilta verkkosivuilta. Kodin tarkastuslistoja on kohdennettu eri-ikäisille, kuten lapsille ja ikäihmisille sekä yleisesti kaikkien kodin turvallisuuden tarkistamiseksi (ks. liite 6).

9.1.5 Lehdet

Apuvälineisiin ja muihin kodin turvatuotteisiin liittyvää tietoa on apuvälineitä myyvien yritysten mainoslehdissä ja kuvastoissa, mutta myös jonkin verran sanoma- ja aikakauslehtien artikkeleissa ja mainoksissa sekä erityisesti ikäihmisille suunnatuissa lehdissä.

Uutena turvallisuusviestinnän keinona on Karprint Oy aloittanut vuonna 2017 julkaisemaan kaikille oman arjen turvallisuudesta kiinnostuneille 6 kertaa vuodessa ilmestyvää Turvallinen Koti -nimistä aikakauslehteä (kuva 2). Lehden sisältö keskittyy kodin ja vapaa-ajan turvallisuuden parantamiseen ja sen tavoitteena on kiinnittää lukijoiden huomio turvalliseen oloon ja elämään arjessa. Turvallinen Koti -lehteä julkaistaan sekä paperisena että digitaalisena versiona. Aikakauslehti määritellään lehdeksi, joka on tilattava, ostettava irtolukijana tai jäsenyyden tai asiakkuuden perusteella vastaanotettava ja ilmestyy säännöllisesti vähintään kerran vuodessa (Aikakausmedia 2015, 3). Lisäksi aikakauslehdistä todetaan, että sen sisällön pääasiana ei ole mainontaa, eikä mainosten osuus ylitä toimituksellisen sisällön osuutta.

KUVA 2. Turvallinen koti - aikakauslehden kansi. <http://www.karprint.fi/aikakauslehdet/turvallinenkoti>. Karprint Oy:n verkkosivu. (Viitattu 14.4.2017)

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on vuodesta 2015 alkaen julkaissut @Tukesinfo -nimistä verkkolehteä, joka ilmestyy vain verkossa. @Tukesinfo on suunnattu turvallisuudesta kiinnostuneille kansalaisille sekä Tukesin asiakkaille ja muille sidosryhmille. @Tukesinfo käsittelee turvallisuuteen liittyviä asioita hyvin laaja-alaisesti, mutta myös lapsiperheisiin liittyviä aiheita (esimerkiksi lelut ja trampoliinit). Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) 2017.)

9.2 Henkilökohtaisesti saatava ja koettava tieto

Kun etsii välinettä tai keinoa johonkin ongelmaan tai haasteeseen, voi kysyä apua ja neuvoa puhelimella tai sähköpostilla, jos tietää keneltä ja mistä kysyy. Puhelinneuvonnan

etuna on, että asiaa voi kysyä heti, kun se tulee ajankohtaiseksi. Puhelinneuvonta sopii niille, joilla ei ole aikaa tai välineitä etsiä tietoa internetistä. Lisäksi puhelinneuvonnassa voi keskustella, kysyä tarkempia tietoja sekä neuvoa ja antaa ohjeita. Puhelinneuvonta on avoinna yleensä tietyinä soittoaikana, eikä häiriikkösoitoilta voi välttyä. Puhelimella annettavaa neuvontaan apuvälineisiin liittyen voi saada muun muassa apuvälineitä myyviltä tahoilta, yhdistyksiltä tai järjestöiltä sekä apuvälinepalveluiden kautta.

Sähköposti on tietoverkon palvelu, jossa käyttäjät voivat lähettää ja vastaanottaa käyttäjäkohtaisesti tallentuvia viestejä (Sanastokeskus TSK ry 2012a). Sähköpostin etuja on nopeus ja helppous. Vastaavasti ongelmana on, että sähköpostin perille menosta ei voi varma, sähköposti voi hukkua roskapostin joukkoon ja vastauksen saaminen voi kestää. Sähköposteja voi lähettää ja lukea ajasta ja paikasta riippumatta. Sähköpostiviestin liitteenä voidaan lähettää liitetiedostoja, valokuvia, videoita ja äänitiedostoja.

Sähköpostin ja puhelinneuvonnan lisäksi yhä useampi yritys tarjoaa neuvontaa chatin eli internetin välityksellä tapahtuvan reaaliaikaisen keskustelun avulla. Chattailun sijaan Sanastokeskus TSK ry (2012b) on suositellut mieluummin käytettäväksi sanaa verkkojuttelu tai nettijuttelu. Verkkojuttelu on sähköpostia nopeampi ja jos ei ymmärrä jotakin, niin voi heti täsmentää ja kysyä tarkentavia asioita. Vaikka verkkojuttelu on kätevä ja helppo, niin siellä kannattaa välttää laajojen ja monimutkaisten kysymysten käsittelyä ja valita silloin mieluummin tapaaminen, puhelu tai videopuhelu (Kortesuo 2009, 55). Verkkojuttelun toimivuuteen vaikuttaa se, että sitä operoivat henkilöt ovat riittävästi koulutettuja ja osaavat ratkaista ongelmia sekä se, että on selkeästi ilmoitettu asiakkaalle milloin verkkojuttelu on käytettävissä ja miten sitten muina aikoina saa yhteyden (Filenius 2015, 212).

Lisäksi apuvälineistä voi etsiä tietoa vierailemalla niiden esittely- tai myyntipaikoissa. Apuvälineisiin, erilaisiin turvallisuusvälineisiin tai muihin vastaaviin tuotteisiin voi tutustua muun muassa apuvälinepalveluiden tiloissa, tuotteita myyvissä yrityksissä, messuilla tai erilaisissa näyttelytiloissa. Myös yhdistyksillä tai järjestöillä voi olla esiteltävänä mallituotteita. Näyttelytiloja ja malliasuntoja on useiden ammattikorkeakoulujen yhteydessä (ks. liite 6). Apuvälineiden esittelypisteitä on myös joidenkin kaupunkien kirjastoissa ja niistä voi joitakin tuotteita lainata kirjastokortilla. Myös yrityksillä, sairaanhoidopiireillä tai vastaavilla, apuvälinekeskuksille sekä kaupungeilla ja kunnilla voi olla omia apuvälineiden esittelypisteitä. Expomark Oy (2017) järjestää vuorovuosina apuvälineitä

kaiken ikäisille esittelevät Apuväline- tai ikäihmisille ja heidän kanssa toimiville kohdennetun Hyvä Ikä -messut Tampereella. Seuraavat laaja-alaisesti erilaisia apuvälineitä esittelevät Apuväline 2017 -messut pidetään 9–11.11.2017.

9.3 Internetin palvelujen kautta saatava tieto

Internet sisältää useita erilaisia palveluja, joiden avulla voidaan välittää erityyppistä tietoa. Internetissä oleva informaatio on vaihtelevaa asiantuntijalausunnoista mainoksiin ja mielipiteisiin. Lisäksi tieto on peräisin monesta erilaisesta lähteestä, kuten esimerkiksi kirjastoista, viranomaisilta, erilaisilta organisaatioilta, medioista, järjestöiltä, yhdistyksiltä tai yksityishenkilöiltä (Kiravo n.d.).

Internetin palvelujen kautta saatava tieto apuvälineistä ja erilaisista turvallisuusratkaisuista jaoteltiin neljään ryhmään: verkkosivusto, verkkolehdet, sosiaalinen media ja ope-
tuspelit. Näistä verkkolehdet on esitelty painettua tietoa käsittelevässä 9.1.5 luvussa. On huomioitava, että erilaiset internetin kautta saatavat palvelut linkittyvät usein toistensa sivuille. Esimerkiksi verkkosivulla lisätty vuorovaikutteisia osia eli linkit sosiaalisen median palveluihin.

9.3.1 Verkkosivusto

Verkkosivusto, www-sivusto, internetsivusto, nettisivusto tai sivusto on yksittäisen henkilön tai organisaation tuottama tai tiettyä aihetta käsittelevä verkkosivujen joukko. Verkkosivu on internetissä olevaan merkintäkieliseen tiedoston perustuva tietokokonaisuus, joka voidaan esittää käyttäjän laitteistolla. (Sanastokeskus TSK ry 2012c.)

Apuvälineaiheiset verkkosivustot

Liitteessä 6 on esitelty kotimaisia ja ulkomaisia verkkosivuja, jotka sisältävät apuväline-tietoa ja turvallisuusaiheista materiaalia. Kotimaisia apuvälinetietokantoja olisi enemmän, mikäli mukaan olisi otettu eri diagnoosipohjaisten järjestöjen ja yhdistysten omille sivuilleen keräämät apuvälineisiin liittyvät koosteet ja esittelyt. Terveiden ja hyvinvoin-

nin laitos lakkautti apuvälineiden organisaatioista ja palveluista koostuneen Apudata-tietokannan ylläpidon vuonna 2016 tietokannan vanhentuneen rakenteen vuoksi (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016b). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL lakkautti vuonna 2016 apuvälinealan toimintansa sekä Apuvälineet-sivuston julkaisemisen. Apuvälinesivuston materiaalit on tarkoitus siirtää Terveyskylä-verkkopalvelussa sijaitsevaan Kuntoutumistaloon (TEHY ry 2017). Terveyskylä.fi-verkkopalvelu on Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin koordinoima ja Suomen kaikkien yliopistollisten sairaanhoitopiirien yhteinen projekti, jossa on mukana myös yliopistoja, oppilaitoksia ja potilasjärjestöjä. Terveyskylä.fi-verkkopalveluun rakentuu eri oireisiin ja elämäntilanteisiin virtuaalitaloja (noin 30 kpl), jakamaan tietoa ja tukea kansalaisille sekä apua ja ohjeita potilaille ja työkaluja ammattilaisille (Terveyskylä.fi 2017).

Suomessa ei ole toistaiseksi omaa kattavaa apuvälinetietokantaa, kuten esimerkiksi Tanskalla on Hjaelpemiddelbasen (Liira 2010, 13). Käyttäjälle kätevä teknologia (KÄKÄTE)-projektissa havaittiin tarve helposti saatavalle apuvälinetiedolle (Intosalmi 2013). Projektin valmisteluissa lisäksi huomattiin, että ei ole järkevää koota ja päivittää pelkästään tietyn ikäisten apuvälinetietokantaa. Tästä syystä aloitettiin suomalaisen apuvälinetietokannan suunnittelu yhteistyössä useiden tahojen kanssa (Intosalmi 2013). Mutta valitettavasti suomalainen apuvälinetietokanta on edelleen vain suunnitelmassa (Stenberg 2017). Tähän suomalaiseen apuvälinetietokannan suunnitteluun liittyen tehtiin opinnäytetyö apuvälinetietokannan vaatimusmäärittelystä (Ketola 2014).

Apuvälineitä käsittelevässä kappaleessa (5.4 Apuvälineiden kansainvälinen luokittelu, s. 26) esiteltiin yksi apuvälineiden luokittelutapa: SFS EN-ISO 9999 standardi. Eurooppalaisessa EASTIN -apuvälineverkkosivustolla apuvälineet on luokiteltu tämän standardin mukaisesti (kuvat 3-4) (EASTIN 2017). EASTINin verkkosivuja on helppo käyttää ja osa teksteistä ja sivuista on Euroopan unionin virallisilla kielillä eli myös suomeksi. Sivuston kautta saa haettua tietoa yli 50 000:sta eurooppalaisilla markkinoilla myytävästä apuvälineestä kuvin ja hintatiedoin sekä tietoja 5000:sta apuvälineiden valmistajasta tai myyjästä. Apuvälinetietojen lisäksi sivustolla on myös muuta materiaalia, kuten esim. artikkeleita eri aiheista, tapauskuvauksia ja ideoita vammaisuuteen liittyvien arjen ongelmien ratkaisemiseksi. (EASTIN 2016.) Osa apuvälinesivuston tiedoista on päivitetty alkuvuonna 2017, mutta osa tiedoista on päivitetty vuosia sitten.

cts/index

 [Vaihda kieli](#) [Kirjaudu sisään](#)

[HAKUTOIMINNOT](#) [MIKÄ ON EASTIN](#) [EASTININ JÄSENET](#) [ASIAKIRJAT](#) [GATE YHTIÖSÖ](#)

Eurooppalainen apuvälinetietojen verkosto

Apuvälineiden eurooppalainen hakukone, joka toimii kaikilla Euroopan unionin kielillä.

[Apuvälineet](#) [Organisaatiot](#) [Kirjasto](#) [Ilmoita uudesta apuvälineestä](#) [Lisäietopyyntö](#)

Search Assistive Products

Kirjoita tuotteen nimi (tuotemerkki tai tuotteen mallin numero)

Kirjoita valmistajan nimi

Valitse avainsana (jokainen sana vastaa ISO luokituksen koodia)

Valitse tuotteen lisäämisajankohta

[Tarkennettu haku](#) [Hae](#)

Alternatively,

[ISO search](#)

KUVA 3. Eurooppalainen EASTIN apuvälinetietokannan Apuvälineet-sivun alkuosa. <http://www.eastin.eu/fi-FI/searches/products/index>. (Viitattu 11.2.2017)

Pää luokat (ISO 9999 apuvälineluokituksen pää- ja alaluokat) **Mitä ovat ISO koodit**

 04 APUVÄLINEET HENKILÖKOHTAISEEN LÄÄKETIETEELLISEEN HOITOON Esimerkiksi: 04.48 Liikkeen, voiman ja tassapainon harjoitusvälineet (1114) 04.33 Kudosauroilta ehkäisevät apuvälineet (1096) 04.24 Fysikaaliset, fysiologiset ja biokemialliset testivälineet ja materiaalit (339)	 05 VÄLINEET TAITOJEN HARJOITTAMISEKSI Esimerkiksi: 05.18 Oppilaiden harjoitusvälineet (156) 05.03 Kommunikoinnin terapia- ja harjoitusvälineet (147) 05.12 Kognitiivisten taitojen harjoitusvälineet (132)
 06 ORTOOSIT JA PROTEESIT Esimerkiksi: 06.12 Alaraajan ortoosit (1097) 06.24 Alaraajaproteesit (860) 06.06 Yläraajan ortoosit (632)	 09 HENKILÖKOHTAISEN HYGIENIAN JA SUOJAN VÄLINEET Esimerkiksi: 09.33 Peseytymis-, suihku- ja kylpyvälineet (1579) 09.12 WC-apuvälineet (1142) 09.03 Vaatteet ja kengät (1041)
 12 LIIKKUMISEN APUVÄLINEET Esimerkiksi: 12.22 Käsi käyttöiset pyörätuolit (1687) 12.23 Sähköpyörätuolit (1054) 12.36 Henkilönnostolaitteet (1022)	 15 KODINHOITOVÄLINEET Esimerkiksi: 15.09 Syömiseen ja juomisen apuvälineet (724) 15.03 Ruuanlaittovälineet (419) 15.15 Ompelu- ja vaatehuoltovälineet (157)
 18 ASUNTOJEN JA MUIDEN TILOJEN VARUSTEET JA LISÄLAITTEET Esimerkiksi: 18.12 Sängyt (1455) 18.10 Istuinten lisävarusteet (947) 18.09 Istuimet (910)	 22 KOMMUNIKOINNIN, TIEDONSAANNIN JA TIEDONVÄLTÄYKSEN APUVÄLINEET Esimerkiksi: 22.27 Hälytys-, muistutus- ja merkinantovälineet (1176) 22.03 Näkemisen apuvälineet (1131) 22.36 Tietokoneiden tiedonsyöttölaitteet (948)
 24 ESINEIDEN JA LAITTEIDEN KÄSITTELY- JA KULJETUSVÄLINEET Esimerkiksi: 24.18 Käsi varren, käden tai sormien toimintoja tai näiden toimintojen yhdistelmiä avustavat tai korvaavat välineet (400) 24.09 Katkaisimet, kytkimet ja ohjauksilaitteet (327) 24.06 Pakkausten käsittelyvälineet (230)	 27 Apuvälineet ympäristöolosuhteiden parantamiseen ja arviointiin Esimerkiksi: 27.06 Mittausvälineet (77) 27.03 Ympäristöolosuhteita parantavat välineet (27)
 28 Apuvälineet työhön ja ammatilliseen koulutukseen Esimerkiksi: 28.03 Työpaikan huonekalut ja sisustuselementit (262) 28.15 Työpaikoilla käytettävät koneet ja työkalut (253) 28.06 Apuvälineet esineiden kuljettamiseen työpaikoilla (130)	 30 VAPAA-AJAN VÄLINEET JA LEIKKIVÄLINEET Esimerkiksi: 30.03 Apuvälineet leikkimiseen (589) 30.09 Apuvälineet urheiluun (186) 30.21 Kotikäyttöön tarkoitettujen apuvälineiden puutarhan ja nurmikon hoitoon (59)

Apuvälineiden eurooppalainen hakukone, joka toimii kaikilla Euroopan unionin kielillä.

Tiedot perustuvat seuraavien johtavien EU organisaatioiden asiantuntijoiden tietoihin:

 Vilbank
  Siva
  Rehadat
  Hjelpemiddelbasen

Tietoa ovat tuottaneet myös EASTINin kansalliset yhteyshenkilöt muista EU maista ja seuraavat temaattiset tietojärjestelmät

About Eastin Mikä on EASTIN Eastinin jäsenet Asiakirjat GATE yhteisö Sivukartta	Services Apuvälineet Organisaatiot Kirjasto	Legal Käyttöehdot Tietoturvakäytäntö Esteettömyys	Contact us Ilmoita uudesta apuvälineestä Lisätietopyyntö
---	---	---	---

© Eastin Association - vat code 0556280963. Hosted by Fondazione Don Carlo Gnocchi Onlus

KUVA 4. Eurooppalaisen EASTIN apuvälinetietokannan Apuvälineet-sivustolla apuvälineiden luokitus ISO 9999 -standardin mukaisesti. <http://www.eastin.eu/fi-FI/searches/products/index> (Viitattu 11.2.2017)

Suunnittelija Hiltunen (2016) Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin Apuvälinekeskuksesta totesi, että EASTIN on hyvä lisätieto apuvälineistä kiinnostuneille. Mutta ongelmana on se, että ne eivät tunne suomalaista apuvälinevalikoimaa. Jos löytää kiinnostavan apuvälineen EASTINin kautta ja haluaa sen Suomesta julkisin varoin kustannettuna, on edessä haasteita. Ensin apuvälineelle pitää olla maahantuoja ja väline pitää hyväksyttää Suomessa käytettyjen kriteerien mukaan. Pääsääntöisesti myös palvelua järjestävän tahon pitää kyseinen apuväline vielä kilpailuttaa. (Hiltunen 2016.)

Etsittäessä kotona olevaan ongelmaan apuvälinettä tai muuta ratkaisua, on vaihtoehto EASTINin lisäksi hakea tietoa eri maiden tai niissä toimivien järjestöjen omista apuvälinetietokannoista. Ulkomaisina apuvälinetietokantoina on liitteessä 6 mainittu EASTINin apuvälinetietokantaan aineistoja tuottaneiden maiden lisäksi Norja ja Yhdysvallat. Mielienkiintoista oli havaita, että lasten apuvälineet on jaoteltu omaksi osioksi ja helposti selailtavaksi esimerkiksi Disapled Living Foundation (Iso-Britannia) järjestön verkkosivuilta löytyvästä apuvälinetietokannasta: <http://www.livingmadeeasy.org.uk/children/>.

Esteettömyysaiheiset verkkosivut

Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKEn www.esteeton.fi -verkkosivustolta löytyy paljon tietoa, materiaalia ja linkkejä liittyen esteettömyyteen (Invalidiliitto ry Esteettömyyskeskus ESKE 2017).

Turvallisuusaiheiset verkkosivut

Kodin turvallisuuteen liittyviä erilaisia verkkosivuja on lueteltu liitteessä 6. Verkkosivuja pitävät muun muassa Suomen Punaisen Risti sekä Sisäasiainministeriö ja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK. Paloturvallisuuteen liittyviä verkkosivuja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK ja Suomen Palopäällystyliitto.

9.3.2 Sosiaalinen media

”Sosiaalinen median tarkoittaa tietoverkkoja ja tietotekniikka hyödyntävää viestinnän muotoa, jossa käsitellään vuorovaikutteisesti ja käyttäjälähtöisesti tuotettua sisältöä ja

luodaan ja ylläpidetään ihmisten välisiä suhteita” (Sanastokeskus TSK ry 2012d). Sosiaalinen media muodostuu joukosta erilaisia palveluja ja välineitä, joiden avulla kuka tahansa voi tuottaa materiaalia ja jakaa sitä muiden kanssa sekä kommentoida ja muokata muiden tuottamaa materiaalia (Haasio 2011, 127).

Erilaisia sosiaalisen median palveluita on runsaasti ja niiden luokittelu on haastavaa. Sosiaalisen median palveluja lopetetaan, palveluiden toimintoja voidaan muuttaa ja uusia palveluja kehitetään. Laaksonen, Matikainen ja Tikka (2013, 15) ovat luokitelleet sosiaalisen median palvelut seuraavasti käytännönläheisin esimerkein:

1. Yhteistuotanto (esim. Wikipedia)
2. Verkostoitumis- ja yhteisöpalvelut (esim. Facebook)
3. Sisältöjen jakamiseen keskittyvät alustat (esim. YouTube)
4. Sisältöjen luominen ja julkaiseminen (esim. blogit ja mikroblogit)
5. Virtuaalimaailmat (sosiaaliset ja pelilliset, esim. Second Life)
6. Verkkokeskustelu (esim. Suomi24).

Verkkokeskustelulla tarkoitetaan kahden tai useamman käyttäjän välistä viestien vaihtoa keskustelupalstalla (Sanastokeskus TSK ry 2012e). Verkkokeskustelun sijaan tätä palvelua kuvaa paremmin keskustelupalsta tai -ryhmä.

Tiedonhankintaa voi tehdä hyödyntäen erilaisia sosiaalisen median palveluita kuten wikiä (yhteistuotanto), blogeja ja yhteisöpalveluja. Sosiaalisesta mediasta tapahtuvan tiedonhankinnalle ominaisia piirteitä ovat vuorovaikutteisuus, tiedon jakaminen, tiedon kommentoinnin mahdollisuus, jopa reaaliaikainen mahdollisuus keskustella, tieto ei ole välttämättä asiantuntijan tuottamaa ja on mahdollisuus saada tietoa, joka perustuu kokemuksiin ja mielipiteisiin. (Haasio 2011, 127–128.)

Apu- ja turvallisuusvälinetiedon hankkimisessa hyödynnettävistä sosiaalisen median palveluista esitellään seuraavaksi lyhyesti keskustelupalsta, wikit, blogit, yhteisöpalvelut ja sisällönjakopalvelut.

Keskustelupalsta

Keskustelupalsta tai keskusteluryhmä on verkkosivusto tai verkkosivuston osa, joka tarjoaa mahdollisuuden keskustella yhdestä tai useammasta aiheesta. Keskustelupalstalle jä-

tetyt viestit tallentuvat nähtäville, jolloin niitä voi selata myöhemmin, ellei viestejä erikseen poisteta. Keskustelupalstalla käytävä keskustelu ei ole reaaliaikaista. (Sanastokeskus TSK ry 2017.) Viestiketjun aloittajan viesti näkyy ylimpänä ja sen alapuolella on siihen liittyvät kommentit aikajärjestyksessä (Laaksonen ja Matikainen 2013, 199). Keskustelupalsta voi jakautua erilaisiin keskustelualueisiin, joilla jokaisella on oma aiheensa. Keskustelualueella käytävien keskustelujen olisi tarkoitus liittyä kyseisen keskustelualueen aiheeseen. Keskustelupalstan tai -alueen viestit voivat muodostaa viestiketjuja. (Sanastokeskus TSK ry 2017.)

Keskustelupalstat voidaan jakaa kahteen ryhmään: yleisiin eli kaikille avoimiin sekä osittain tai kokonaan suljettuihin (kuva 5). Avoimia keskustelupalstoja kuka tahansa voi lukea ja niihin voi kirjoittaa viestejä rekisteröitymättä. Osittain tai kokonaan suljettuihin keskustelupalstoihin pitää rekisteröityä, jolla varmistetaan keskustelun säilyminen asiallisena (Haasio 2011, 211–212). Rekisteröityminen helpottaa muun muassa keskustelupalstan valvontaa ja hallinnointia (Sanastokeskus TSK ry 2017).

The screenshot shows the Vernerinet website interface. At the top, there is a navigation menu with links: Etusivu, Kehitysvammaisuus, Arki ja palvelut, Raskaus, Ammattilaisille, Lait, Neuvonta, and Keskustelu. Below the menu, there is a section titled 'Avoimet keskustelupalstat' (Open discussion forums). On the left, there is a sidebar with links to various forums: Yleistä kehitysvammaisuudesta, Odottajille, Aivokurkaisen puutos, Viranomaisten kanssa asiointi, Oma jaksaminen, and Vammaisalan ammattilaisten kesken. The main content area displays a table of forums with their respective topics, number of posts, and number of replies.

Foorumi	Alheet	Kirjoitukset
Yleistä kehitysvammaisuudesta	249	1119
Odottajille	118	675
Aivokurkaisen puutos	6	80
Viranomaisten kanssa asiointi	29	113
Oma jaksaminen	19	108
Vammaisalan ammattilaisten kesken	71	243

Below the table, there is a footer section with links: Tietoa palvelusta, Sivukartta, Palaute, Liity sähköpostilistalle, and Selkokielen Vernerit. There is also a Facebook link and a logo for the Finnish Developmental Disability Association (Finnish Developmental Disability Association).

KUVA 5. Valtakunnallisen kehitysvamma-alan toimijoiden yhdessä pitämä Vernerinet-verkkopalvelun keskustelupalsta. <http://verneri.net/yleis/keskustelu/avoimet-keskustelupalstat>. (Viitattu 9.2.2017).

Erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille on erilaisia diagnoosi- tai aihepohjaisia keskustelupalstoja, mutta myös yleisillä keskustelupalstoilla käydään keskustelua erityislapsista ja heidän apuvälineistä (kuva 6). Jos perhe kuuluu johonkin lapsen pitkäaikaissairauden, diagnoosin tai jonkin muun perheitä yhdistävän tekijän liittoon, järjestöön tai yhdistykseen, saa näiden keskustelupalstoilta asiaa tuntevia neuvoja ja tietoa.

Muilla keskustelupalstoilla ei keskustelu ole aina välttämättä asiallista, eikä kukaan ehkä vastaa kysymyksiin, mahdollinen vastaus voi olla joko todellinen tai valheellinen ja keskustelun aihe ei välttämättä pysy aiheessa. Lisäksi keskustelupalstoilta voi olla vaikea löytää etsimäänsä aihetta tai asiaa, jos keskustelupalstalla ei ole käytössä hakupalvelua.

The screenshot shows the Vauva.fi website interface. At the top, there are social media icons (Facebook, Instagram, RSS, Twitter, Email) and the Vauva logo. Below the navigation bar, there is a featured article titled "ADHD-lasten vanhemmat? Mistä apuvälineitä?" (ADHD children's parents? What support tools?). The article is by a guest user, posted on 11.08.2013 at 19.6.2013. The content of the article discusses the challenges of finding support tools for ADHD children and the importance of communication. Below the article, there are three comments from other guest users, each dated 19.6.2013. The comments continue the discussion about support tools and communication. The website layout is clean and professional, with a focus on user-generated content.

Kuva 6. Sanoma Media Finland Oy:n ylläpitämän julkisen vauva.fi-verkkosivuston julkisen keskustelupalstan keskustelusta esimerkki. <http://www.vauva.fi/keskustelu>. (Vii-
tattu 9–10.2.2017). (Osa Vauva.fi-verkkosivuston mainoksista on poistettu kuvasta)

Kysymys-vastauspalvelu

Yhteisöllinen kysymys-vastauspalvelu on toimintamalli, jossa internettiin luotuun tietopankin sisällön luomiseen voivat kaikki osallistua. Marko Suvila (2016a) toteutti opin-
näytetyönään yhteisöllisesti rakentuvan apuvälineiden, hyvinvointiteknologian ja saavu-
tettavuuden kysymys- ja vastaussovellussivuston internettiin (kuva 7). Sivusto toimii ni-
mellä HYTE -konstit kaikille ja sivuston kehitystä voi seurata Suvilan pitämän blogin
kautta. Tarvitsemaansa apuvälinettä voi etsiä käyttämällä sivustolla olevaa hakusanaoh-
jelmaa, katsomalla avainsanat -hakemistosta tai jättämällä kysymyksen sivustolle ja odot-
taa siihen tulevia vastauksia. Yhteisöllinen sisällöntuotannossa kuka tahansa voi tuottaa
sisältöä ja kuka tahansa voi arvioida. Tuotettua sisältöä voidaan myös äänestää hyväksi
tai huonoksi (peukku ylös/alas). HYTE-konstit kaikille -sivustolla ei ole ollut osallistujia
ja Suvila on todennut, että sivusto tarvitsee pikaisesti ammattilaisia tuottamaan sisältöä
(Suvila 2016b). Suvila on yksin vastannut kysymys-vastaussivustosta, sen kehittämisestä
sekä sisällön valvonnasta. Kysymys-vastauspalvelussa on pelillisiä ominaisuuksia, kun
sivuston käyttäjät saavat pisteitä aktiivisuudesta eli kysymisestä, vastaamisesta tai vas-
tausten arvioinnista.

KUVA 7. HYTE-konstit kaikille -sivusto. <http://hyte.fi/> (Marko Suvila 2016). (Viitattu 9.2.2017)

Wikit

Wiki tai wikisivusto on verkkoyhteistyönä tuotettu verkkosivusto, jonka sisältöä käyttäjät voivat täydentää ja muokata suoraan selaimella. Usein internetissä sijaitsevat wikisivustot ovat avoimia kaikille, mutta wikisivusto voi myös olla ainoastaan tietyn käyttäjäryhmän käytössä. (Sanastokeskus TSK ry 2012f.) Wikien tekemiseen tarkoitettuja erilaisia wikiohjelmia ja -palveluja on olemassa runsaasti (Pönkä 2014, 130). Tunnetuin wikisivusto on vuonna 2001 perustettu Wikipedia-tietosanakirja, jota ylläpitää Wikimedia Foundation. (Sanastokeskus TSK ry 2012f; Pönkä 2014, 130)

Jaatinen ry, vammaisperheiden monitoimikeskus, on perustanut JaatisWikin eli vinkkisivuston, jonne kootaan vapaaehtoisuim in vinkkejä, linkkejä, tietoa ja kokemuksia, jotka voivat tuottaa iloa ja/tai hyötyä, vammaisille lapsille ja nuorille sekä heidän perheille. Kuvassa 8 on esitetty JaatisWikin Hakemisto-sivu, josta näkyy muun muassa tietopankin käsittelemiä aihealueita. JaatisWik on toteutettu Wikispaces-palvelimen tarjoamalla ohjelmalla. (Jaatinen ry 2017.)

KUVA 8. JaatisWikin Hakemisto-sivu. <http://www.jaatiswiki.wikispaces.net/Hakemisto>
Jaatinen ry (Viitattu 13.2.2017)

Blogit ja mikroblogit

Blogi on tarkoittaa verkkosivustoa, johon tuotetaan sisältöä aikajärjestyksessä. Uusin sisältö näkyy ensimmäisenä, mutta myös aiemmin laitettut sisällöt näkyvät ja pysyvät muuttumattomina. Blogi-sanat (englanniksi blog) alkuperä tulee termistä weblog ("logging the web"), joka myöhemmin on lyhentynyt muotoon blog (Kilpi 2006, 11). Blogiin liittyy usein mahdollisuus, että niitä voi kommentoida tai olla muutoin yhteydessä sekä blogin pitäjän että muiden lukijoiden kanssa (Pönkä 2014, 124; Kilpi 2006, 11).

Blogiin sisältöä tuottavaa henkilö kutsutaan bloggaajaksi, blogistiksi tai bloggariksi (Sanastokeskus TSK ry 2014). Blogin sisältö voi olla esim. tekstejä, kuvia, videoita tai ääntä. Blogia, joka sisältää videoita tai linkkejä videoihin, kutsutaan vlog eli videoblogiksi (englanniksi: video blog, vlog) (Sanastokeskus TSK ry 2008). Blogveja voidaan luokitella erilaisilla perusteilla kuten sisällön tyypin (esim. teksti, kuva ja video) tai aihealueen mukaan. Aihealueittain bogit voidaan jakaa karkeasti neljään ryhmään seuraavasti:

- henkilökohtainen blogi, jossa keskitytään omaan kiinnostuksen kohteena oleviin aiheisiin
- asiantuntijablogi, jossa yksityishenkilö jakaa ammatillisiin asioihin tai osaamiseensa liittyvää asiaa
- yritys- tai yhteisöblogi on yrityksen tai yhteisön virallinen sivusto, johon sen työntekijät tuottavat sisältöä
- tieto-, opetus- ja opasblogi tarjoavat tietoa tietystä aihepiiristä tai asioiden opettamisesta. (IAB Finland 2014, 4).

Blogin perustaminen on yksinkertaista, tarvitsee vain valita yksi tarjolla olevista useista blogialustojen (blogipalvelu) vaihtoehtoista (Haasio 2014, 157). Blogialustat ovat pääasiassa maksuttomia, mutta jotkin lisäpalvelut voivat olla maksullisia.

Blogin avulla voi helposti levittää tietoa ja omia kokemuksia jostakin tietystä aihealueesta, jolloin blogista voi tulla arvokas tietolähde ja olla tärkeä apua muille. Hyvinä esimerkkeinä voidaan mainita erityistä tukea tarvitsevien lasten äitien pitämät blogit:

- Esteetön ja kaunis koti (www.esteetonjakauniskoti.fi/)
- Pienen pojan elämää. (<http://kasperinelamaa.blogspot.fi/>)

Esteetön ja kaunis koti-blogi kuvaa liikuntarajoitteisen lapsen perheen yksikerroksisen omakotitalon suunnittelusta ja rakentamisesta Suomessa (kuva 9). Blogista saa käytännöllistä ja mielenkiintoista tietoa esteettömän, viihtyisän ja kauniin kodin suunnittelusta ja rakennusprojektin vaiheista sekä vinkkejä ja kuvia esteettömistä kalusteista, teknologisista ratkaisuista ja materiaaleista. (Esteetön ja kaunis koti 2015.)

Pienen pojan elämää -blogi kuvaa erityislapsiperheen arkea ja jaksamista huumoria ja ironiaa unohtamatta (kuva 10). Blogissa on esitelty esimerkiksi perheen käytössä olevia apuvälineitä, joista osa on itse hankittuja. Pienen pojan elämää voi seurata myös Facebookissa. (Kasperin elämää 2014.)

maanantai 17. elokuuta 2015

Apuvälineet esittelyssä

Minulta on monesti kysytty eriyntäissiposien ajasta. Suurin osa ymmärtävästi kysyy miten minä ja lähipiirini jaksaa. Mutta moni on myös kysynyt, miten sairaan laajan hoitamon näkyy ajassa. Monessa postilaikassa olen saanut kuunnelluksi, ja yrittänyt kertoa miten minä itse lähdän läsnä. Haluan luoda ymmärrystä esteellömällä meidän tällä hetkellä käytössä olevat apuvälineet ja hoitovälineet. Niitä on vielä lisää, ja osa on vielä tulolla, mutta tässä nämä nimet oman tähtäimen luokaksi.

Tällaisessa solemisloissa, mikä me jatkuvasti etsiään, epävirallia ja kriittisiä hoitotilanteita on paljon. Eikä me onneksi Suomessa, jossa hoitotilanteita ja epävirallisten saaminen on helpulluutta. Päässä tässä sanaa että mikä on ollut sellainen "tuuri", että mistään epävirallista ei ole ennen kummin joutunut lääkärin, vaan ne on saatu hoitopiiri-joskin olikaan tarpeeseen. Hoitotilanteet tulivat pääosin maastotilanteista hoitotilanteista. Samasta paikasta tulee myös omat dialektit hoitotilanteista. Valloja Espoo ci kustann, ci osaa muista tarpeista lääkärin hoitoon on vähän kuntatiloista. Se tuki häiritä, mutta ne kustannatkin muilla tulla, jota vammaisnaisar lasi on oikeutettu saamaan.

Kun puhutaan kehitysvaikeuksista ja liikuntarajoitteista, on ensiarvoisen tärkeää, että kotona on liikuttamiseen tarvittavia apuvälineitä. On huomioitava lapsen mahdollisuus kannattella itseään. Kasper oli siinä, mutta kannatteli päästään onneksi aika mukavasti. Toki väijyksiä sekin vähenee. Tätä varten on oltava apuvälineitä, jotka helpottavat liikkumista aikea. Olen saanut matkalla mukaan jo lähtökäsimokki työkilmin. Toiset on suunniteltu suoraan ulkoiluun, toiset sisäliikuntaan. Päivälindein alitkassa niitä apuvälineitä on mahdollisuus saada toiset kappaleet, jolloin kuskaminen vähenee ja siitä oin saadaa aika helpompaa.

Ylä kuvassa panda-tuoli. Tämä on meidän arjen isoin helpotus. Pandassa lapsen istuma-asento on tuttu chilaisilta tuolia, ja vyöt takaavat lapsen hyvän asennon. Istuma-asentoa saa myös kallistettua ja tuolia saa ailemmissa, jolloin pandassa istuva lapsi voi myös liekellä ns.lattiatasossa esim.sisäarjen karessa. Myölä on tähän tuoliin vinyä, joka kimmittyy tuolin niin, että siinä voi pitää esim.sorminhuokaa, lujalla, koskettokuituja jms.

Apuvähennystausta on moidän ulkokujuen pidustus. Kasper oli kytkenä istumaan normaaleissa rattaisissa mm. haaraköiden puuttumisen vuoksi, joten kulkijain ulkokujuissa näillä. Ennen moidä oli viciä yhdistelmävaunut käytössä, mutta ploutta on jo sen verran, että pojan matkittumisen vaunuihin oli sinä ja sinä. Rattaisissa on myös monipuolinen asennossäädö, kalustet, orjalisa viciä ja pidotieitä, joihin moidä tarvittava apuvälineitä saa kiinni mm. matkittumapumpun.

Suihkussa mietä on maratec-suihkutuoli. Siinä on crisiaa tukia, joita asennon saa tuettua hyväksi. Suihkutuolissa on myös vöit. Kasper rakastaa suihkussa oimista varsinkin nyt, kun se ei ole "jatkuvaa säälämistä". Kasper monesti myös nukahtaa suihkutuolilla.

Tietoja minusta

 jenni/ pienen pojan elämää

Kahden lapsen äiti ja vammaisyhdistysaktiivi, joka kirjoittilee suoraa ja avointa blogia erityislastiperheistä huumoria ja ironiaa unohtamatta. Perheessä erityinen tyttö 07/09 ja hyvin eriytyvä poika 12/13.

Tarkastic profile

 Pienen poian elämästä

Tytti33 alvasta 1,5 k. tykkäys

+ BLOGOVIN

Ellogmarkiato

- 2017 (7)
- 2016 (79)
- 2015 (49)
  - joulukuuta (6)
  - marraskuuta (6)
  - lokakuuta (3)
  - syyskuuta (8)
  - elokuuta (4)
    - Onko syytä huolehtia huomisesta?
    - Apuolinnon valitsemisesta
    - Kun tavallista ei saavuteta
    - Kirjipöytä - jonka alkuun tunnin alusta loppuun...
  - heinäkuuta (2)
  - kesäkuuta (2)
  - toukokuuta (9)
  - huhtikuuta (4)
  - maaliskuuta (2)
  - helmikuuta (3)
  - tammikuuta (3)
- 2014 (12)

KUVA 10. Pienen pojan elämää. <http://kasperinelamaa.blogspot.fi/>. Apuvälineet esitte-
lyssä löytyy blogiarkistosta 17.8.2015. (Viitattu 11.2.2017)

Mikroblogipalvelussa käyttäjä viestittää lyhyitä viestejä palvelun verkkosivulle muiden nähtäväksi. Esimerkki suositusta mikroblogista on Twitter. Twitter on yhteisö- ja verkkopalvelu, jossa käyttäjä voi lähettää tviittejä eli lyhyitä viestejä (korkeintaan 140 merkkiä), mutta myös kuvia ja videoita palvelun verkkosivustolle (Sanastokeskus TSK ry 2013). Twitter-viesteihin lisätään yleensä linkki verkkosivulle, josta saa lisää tietoa. Viesteihin liitetään myös avainsanoja (hashtageja), joilla voi seurata minkä tietyn aiheen tiimoilta keskustellaan ja mitä on tapahtumassa. (Ojala & Pöysti 2012, 55.)

Yhteisöpalvelut

Yhteisöpalvelu/verkkoyhteisöpalvelu tarjoaa mahdollisuuden ihmisten välisten suhteiden luomiseen ja ylläpitämiseen tietoverkon kautta (Sanastokeskus TSK ry 2010). Yhteisöpalveluun liittyessään käyttäjä rekisteröityy luomalla itselleen tai esimerkiksi organisaatiolle tai yritykselle oman profiilin. Yhteisöpalvelun kautta käyttäjä voi verkostoitua muiden käyttäjien kanssa tai ottaa heidät seurantaan, jolloin näistä käyttäjien välisistä suhteista muodostuu sosiaalinen verkosto (Pönkä 2014, 83.) Monissa yhteisöpalveluissa voi viestien lisäksi jakaa muun muassa valokuvia, videoita ja linkkejä. Yhteisöpalveluissa olevat käyttäjät voivat olla yksityishenkilöiden profiileja tai yhdistysten, järjestöjen, erilaisten organisaatioiden, yritysten ja projektien sivuja. Lisäksi joissakin yhteisöpalveluissa, kuten esimerkiksi Facebookissa, voidaan muodostaa ryhmiä, joiden sivu voi olla julkinen tai salainen eli rajattu tietyille käyttäjille, ja jossa esimerkiksi käydään keskusteluja.

Pönkän (2014, 74) mukaan yhteisöpalvelut muodostavat merkittävimmän osan koko sosiaalisesta mediasta. Tunnetuin yhteisöpalvelu on Facebook. Pönkä (2017) arvioi, että Suomessa Facebookin aktiivisia käyttäjiä on 2,6 miljoonaa, joista päivittäin Facebookia käyttää 2,1 miljoona. Facebookissa voi muodostaa keskusteluryhmiä jonkin teeman ympärille. Esimerkiksi Kalmari ja Taanila (2014, 4–8) kysyivät tutkimuksessaan Facebook-ryhmien merkityksestä vanhemmilta, joiden lapsella oli pitkäaikaissairaus tai vamma. Vanhemmilta kysyttiin Facebook-ryhmän kahta tärkeintä merkitystä. Vastaajista eniten (48 % vastaajista, n=190) ilmoitti Facebookin tärkeimpänä merkityksenä vinkkien saamisen arjen sujumiseen kotona.

Schneiderin, Von Kroghin ja Jägerin (2013) mukaan yhteisöpalveluista saa myös tietoa, mutta se pääasiassa liittyy käyttäjiin ja heidän elämässään tapahtuviin asioihin ja kokemuksiinsa tunteisiin. Eri yhteisöpalveluihin on liittynyt yksityisiä henkilöitä sekä yhteisöjä, järjestöjä, yrityksiä valtava määrä.

Sisältöpalvelut eli sisältöjen jakamiseen keskittyvät palvelut

Sisältöpalveluita avulla voi jakaa erityyppisiä materiaaleja verkossa, kuten esimerkiksi tekstejä, kuvia (esim. flickr), videoita (esim. YouTube), esitysmateriaaleja (esim. Slideshare) ja äänitiedostojen jakamiselle (Kaplan & Haenlein 2010). Sisällön tuottajalta ei välttämättä vaadita mitään profiilia tai tarkkaa kirjautumista palveluun. Sisältöpalveluihin ladattu materiaalit voivat olla julkisia ja näkyä kaikille tai ne voidaan määritellä näkyväksi vain tietyille henkilöille. Verkossa on paljon erilaisia kuvien ja videoiden jakopalveluja, joilla kuka tahansa voi julkaista omaa materiaalia. Suosituin videopalvelu on YouTube. Muita kuvien ja videoiden jakamisen palveluja ovat esimerkiksi Flickr sekä älypuhelimissa toimiva Instagram. (Pönkä 2014, 115, 121–122.)

Erilaisten alojen harrastus- ja opetusvideoiden julkaisu on tullut suosituiksi (Pönkä 2014, 115). Pitkien ohjetekstin lukemisen sijaan on kätevää katsoa aiheesta kuvattu havainnollinen lyhyt video. Myös apuvälineistä ja niiden käyttämisestä on saatavilla videoita. Apuvälinetietoutta antavat yhteisöt sekä apuvälineiden valmistajat ja markkinoijat ovat hyödyntäneet videopalveluja havainnollistamalla muun muassa välineiden ja yrityksen toimintaa. Esimerkkinä liitteessä 6 on ammattikorkeakoulujen apuvälinevalikoimista kertovat videot ja yhden yrityksen (Aviris-apuvälinemyymälä) videolinkit.

Marko Suvila (2015) on perustanut HYTE kysymys- ja vastaussivustolle hyte.fi ryhmän Flickr-videopalveluun, johon Flickr-palvelun käyttäjät voivat lisätä videoita, kuvia ja grafiikkaa liittyen apuvälineisiin, hyvinvointitekologiaan ja saavutettavuuteen (Suvila 2015). Ryhmän videot ja kuvat julkaistaan Creative Commons-lisenssillä. Tämä mahdollistaa, että kuka tahansa voi hyödyntää videoita ei-kaupallisessa tarkoituksessa ilman, että tarvitsee kysyä tekijöiltä erikseen lupaa, mitä taas nykyinen tekijänoikeuslaki edellyttää (Suvila 2016b). Sivustolla on tätä opinnäytettä kirjoitettaessa 15 kuvaa ja videoita mallina.

Myös esteettömyys- ja kodin turvallisuusasioita esitellään videoissa (ks. liite 6). Esimerkiksi Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKEn videoita on nähtävillä verkkosivulta (http://www.esteeton.fi/portal/fi/eske/esken_videoklipit/) sekä YouTube-videopalveluissa (Invalidiliitto ry Esteettömyyskeskus ESKE 2017). Videoiden aiheena on todelliset rakennetun ympäristön liikkumisen, havaitsemisen, näkemisen tai kuulemisen ongelmat jaoteltuna erilaisiin aihealueisiin, kuten esimerkiksi hissi, luiskat ja portaat, oviympäristö ja wc. Videot havainnollistavat hyvin millaisia esteitä, haasteita eri tavalla vammaiset henkilöt kohtaavat ympäristössään.

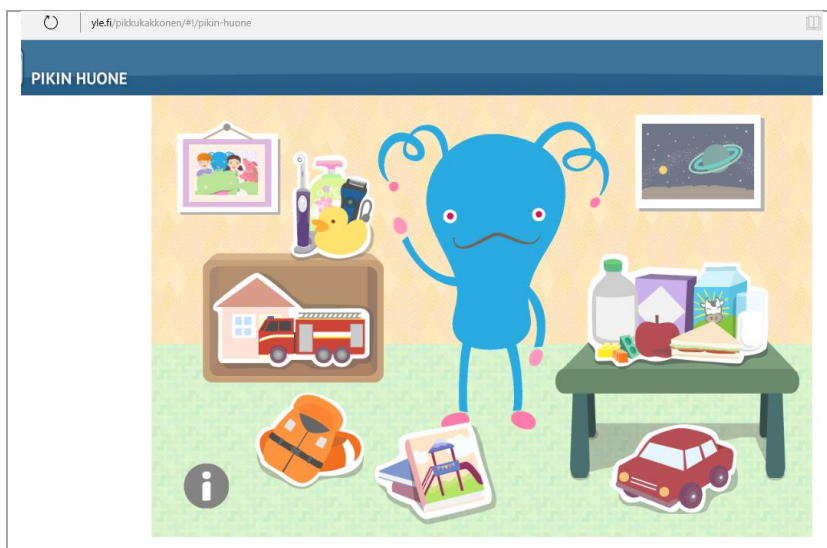
Kotitapaturma-verkkosivustolla on videoita lasten tapaturmien ehkäisystä, Ransu.info-sivustolla (Arttu Juselius ja Pirkanmaan pelastuslaitos) Pikku Kakkosesta lapsille tuttu Ransu Karvakuono seikkailee erilaisissa 5–10 vuotiaille lapsille suunnatuissa kodinturvallisuuden opetusvideoissa ja Suomen Palopäällystyliiton julkaisemissa opetusvideoita esitellään erilaisista asuinympäristöistä ja rakennuksista poistumisen turvallisuuden kannalta huomioitavia asioita (liite 6). Myös Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes on julkaissut lapsiperheitä koskevia turvallisuusaiheisia videoita.

9.3.3 Opetuspelit

Peleinä pidetään kaikkea sellaista vapaaehtoista toimintaa, jossa yhdessä sovitulla säännöllä tehdään haastavilta ja mielekkäiltä tuntuja asioita ja jossa on yleensä selkeästi havaittava lopputulos (Harviainen, Meriläinen & Tossavainen 2014, 7). Digitaalisia pelejä pelataan esimerkiksi tietokoneella, konsoleilla ja mobiililaitteilla. Opetuspeleillä voidaan erilaisia turvallisuusaiheita opettaa mielekkäällä ja innostavalla tavalla esimerkiksi lapsille ja nuorille.

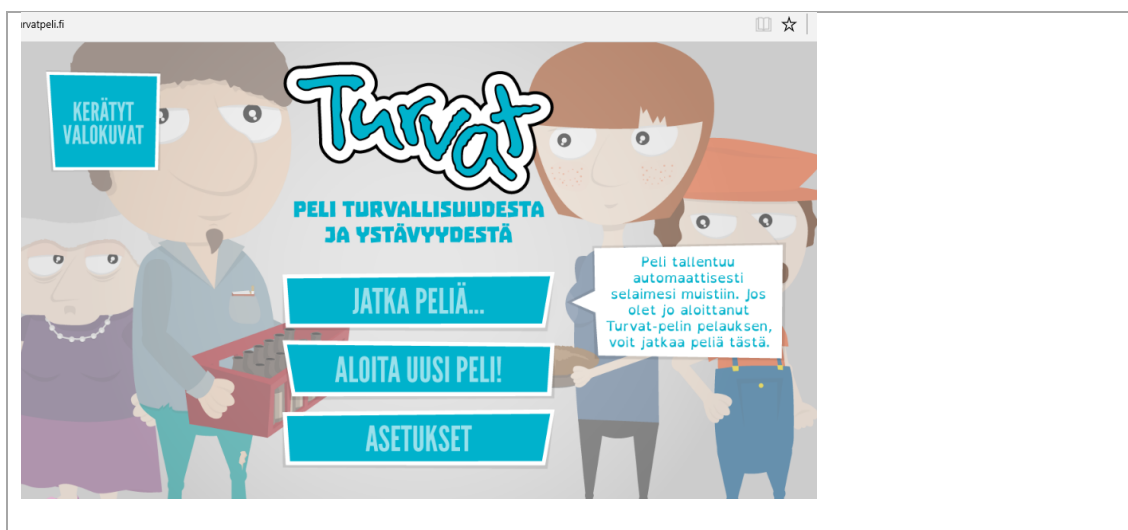
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on toteuttanut yhteistyössä Ylen ja Tampereella toimivan opiskelijoiden innovaatioyhteisön Demolan kanssa 3–5-vuotiaille lapsille suunnatun turvallisuuteen liittyvään opetuspelin (kuva 11). Pikin huone -niminen turvallisuus-peli julkaistiin vuonna 2015 Pikku Kakkosen verkkopalvelussa ja sitä on myöhemmin laajennettu. Peli opettaa lapsille turvallisuusasenteita ja turvallisia toimintatapoja koskien muun muassa sähkö-, palo-, liikenne-, hissi-, vesi-, elintarvike- ja leikkikenttäturvallisuutta. Peli toimii sekä pöytätietokoneilla että mobiililaitteilla. (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) 2015.)

KUVA 11. Pikin huone -pelien etusivu. <http://yle.fi/pikkukakkonen/#!/pikin-huone>. Yle, Pikku Kakkonen, Pikin huone. (Viitattu 14.2.2017)

Aspa-säätiö, joka on vammaisjärjestöjen perustama valtakunnallinen asuntojen ja asumispalveluiden tuottaja ja kehittäjä, sekä Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö (SPEK), Palosuojelurahasto ja Meanfish Oy ovat yhteistyössä toteuttaneet vuonna 2015 julkaistun opetuspelin turvallisuudesta ja ystävyydestä erityisryhmille (kuva 12) (Aspa-säätiö 2015). Peli on tarkoitettu erityisryhmien nuorille aikuisille ikärajana 16 vuotta, sillä peli käsittelee asumisturvallisuuden lisäksi tupakkaa ja alkoholia. Turvat-peli löytyy internetistä osoitteesta www.turvatpeli.fi ja on myös ladattavissa AppStoresta ja Google Playsta mobiililaitteelle. Turvat-pelissä tehdään tehtäviä joiden avulla harjoitellaan asumiseen ja turvallisuuteen liittyviä asioita kuten rahan käyttöä, palohälyttimen pattereiden vaihtamista ja naapureiden huomioimista järjestettäessä tupaantuliaiset.

KUVA 12. Turvat -pelin etusivu. <http://www.turvatpeli.fi/>. (Viitattu 14.2.2017)

Rescuebusters on suomalainen turvallisuuskasvatukseen keskittyvä ilmainen mobiilipeli, jonka on ideoinut palomies-sairaankuljettajana toimiva Jussi Rautio. Rescuebusters on interaktiivinen 3D-animoitu opetuspele (kuva 13), joka julkaistiin huhtikuussa 2017. Peli opettaa lapsille ja nuorille turvallisuus- ja pelastustietoutta ja toimii työkaluna vanhemmille ja opetuskäytössä. Pelissä ratkotaan tosielämän tilanteita ja tehtäviä ja oppimista lisää asioiden toistaminen. Pelaajat tavoittelevat pelissä pisteitä ja saavutuksia ja lisäksi siihen liittyy yhteisöllisyyttä, kun pelastetaan luokkakavereiden hahmoja ja kerätään pisteitä omalle koululle. (Rescuebusters/SyraWise Oy 2017.)

KUVA 13. Rescuebusters -mobiilipeli. <http://www.rescuebusters.fi/> Kuva poimittu Rescuebustersin Instagramista. (Viitattu 14.5.2017)

9.4 Yhteenveto tietolähteiden kartoitustuloksista

Erilaisia kodin apuvälineiden ja turvallisuusratkaisujen tiedonhankintalähteitä on runsaasti olemassa, mutta tietoa on hajallaan ja on osattava etsiä erilaisista lähteistä. Esimerkiksi erilaisista turvallisuusvälineistä löytyy tietoa turvallisuusvalistusta antavista lähteistä. Tiedonhankintalähteiden tulokset -osiossa on kuvailtu erityyppisiä tietolähteiden malleja ja liitteeseen 6 on koottu esimerkkejä apuvälineisiin, asuinrakennusten esteettömyyteen ja asumisturvallisuuteen liittyvistä erilaisista tietolähteistä. Tietolähteiden mallit ovat erilaisia painettuja materiaaleja, verkkosivuja, näyttelytiloja, videolinkkejä, blogeja, kodin tarkistuslistoja, opetuspelejä ja digitaalisia aineistopankkeja.

Erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille on olemassa joitakin kohdennetut tietolähteitä, kuten esimerkiksi JaatisWiki, Malike-keskuksen Ideapankki ja lasten apuvälineet Living

made easy -apuvälinetietokannassa (Iso-Britannia). Eri vammais- ja potilasjärjestöillä sekä vertaistukijärjestöillä on olemassa omia verkkosivuja, oppaita tai muita lähteitä, mutta näistä ei ole kerätty tietoa tähän opinnäytetyöhön. Sen sijaan koosteeseen kerätyistä tietolähteistä jokainen perhe voi etsiä omaan tarpeeseensa sopivia tietolähteitä. Osa tietolähteistä esittelee asioita hyvin yleisellä tasolla.

Opinnäytetyössä esitellyt erilaiset tietolähteet jaoteltiin karkeasti kolmeen ryhmään. Jaottelu on karkea, eikä tietolähteiden välille voi vetää selvää rajaa, sillä osittain tietolähteet menevät päällekkäin tai voivat kuulu useampaan ryhmään. Esimerkki painettu opas tai lehti on nykyään usein myös saatavilla verkosta. Lisäksi neuvontaa voidaan tehdä kasvotusten sekä puhelimen, sähköpostin, keskustelupalstan tai chatin välityksellä.

Painettuja apu- ja turvallisuusaiheisia materiaaleja on olemassa, mutta yhä enemmän myös ne ovat siirtymässä verkkosivuille. Painetuista materiaaleista kirjoja tiiviimmät ja tarkemmin tiettyyn aiheeseen painottuneet oppaat löytyvät usein verkkosivuilta, joista ne voi lukea tai tulostaa. Verkkosivuilla olevia oppaita on helpompi päivittää verrattuna painettuihin oppaisiin tai kirjoihin. On hyvä huomioda, että tutkimusorganisaatiot, viranomaiset, järjestöt ja oppilaitokset tuottavat myös runsaasti käytännönläheistä ja asiantuntevaa ja puolueetonta tietoa myös painettuna.

Henkilökohtainen neuvonta sekä vierailut näyttelytiloista tai messuilla voi olla tiedon etsintää mutta myös jo tarkempaa välineen kokeilua ja tutkimista. Mielenkiintoista on seurata innostuuko lisää kirjastoja apuvälineiden esittelijöiksi ja lainaajiksi. Näyttelytilojen (esimerkiksi oppilaitokset) sekä kirjastojen esittelytilojen ongelmana voi olla apu- ja muiden välineiden valikoiman rajattu määrä sekä välineiden kehityksen perässä pysyminen.

Internetin erilaisten palvelujen kautta saadaan apu- ja turvallisuusvälineistä sekä asiantuntijatietoa että käyttäjien kokemuseräistä tietoa tai mielipiteitä. Internetin käyttö on hyvin yleistä ja lisäksi se kulkee mukana älypuhelimessa ja on jatkuvasti käytettävissä. Vuonna 2016 suomalaisista 88 % käytti internetiä ja alle 55-vuotiaista internetin käyttäjiä ovat jo lähes kaikki (Suomen virallinen tilasto 2016b). Yleisimmin internetiä käytetään asioiden hoitamiseen, tiedonhakuun, viestintään ja medioiden seuraamiseen (Suomen virallinen tilasto 2016b). Internetistä haettujen tietolähteiden ongelmia olivat muun muassa vanhat tiedot, päivittämisestä huolimatta löytyvät vanhat versiot (mm. oppaista) sekä toimimattomat nettilinkit.

Apuvälineistä löytää valtavasti tietoa internetin palvelujen avulla. Merkittäviä apuväline-tiedon lähteitä ovat EASTIN Eurooppalainen apuvälinetietokanta sekä eri maiden kansalliset apuvälinetietokannat. Välineen etsiminen on yksinkertaista ISO 9999-luokituksen, tuotealuehaun, kohderyhmän tai kuvaavan hakusanan avulla. Muita hyviä tietolähteitä ovat erilaiset aineistopankit, joihin on koottu eri paikoista löytyvää materiaalia, kuten nettilinkkejä ja oppaita, tiiviisti yhteen. Loistavia esimerkkejä ovat Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKEn verkkosivut ja julkaisujen esteettömyystietokanta sekä Ympäristöministeriön Asuminen/Ikääntyneiden asuminen tai Rakentaminen/Korjaustieto-verkkosivustot. Tällaiset aineistopankit helpottavat tiedon etsintää huomattavasti.

Sosiaalisen median tietolähteistä mielenkiitoisia apu- ja turvallisuusvälineiden lähteitä ovat hyvin toteutetut blogit (esimerkiksi Esteetön & kaunis koti) ja erilaisten välineiden esittelyvideot (sisällönjakopalvelu YouTube). Lisäksi tiettyyn aiheeseen keskittyvä palvelu, esimerkiksi keskustelupalsta, wiki tai yhteisöpalvelu, voi olla nopeasti asiantuntevaa tietoa levittävä, jos vastaajat ovat samassa tilanteessa olevia perheitä.

Mielenkiintoista oli havaita, että ”koti”, ”turva” tai ”turvallinen” sanoja on käytössä paljon erilaisissa tietolähteissä, mikä sekoittaa tietolähteen etsinnässä. Kati Tiirikainen (2009) on julkaissut Turvallinen koti – Joka kodin opas -kirjan. Kirjaan pohjautuen Tiirikainen on suunnitellut ja toteuttanut yhteistyössä Kotitapaturmien ehkäisykampanjan kanssa aiemmin mainitun virtuaalisen työkalun kodin vaaranpaikkojen kartoittamiseen Turvallinenkoti.net-verkkosivulla. Teneor Oy nimen yritys on ostanut Turvallinen Koti AK Oy nimisen yrityksen liiketoiminnan vuonna 2016 ja yrityksen verkkokauppa löytyy Turvallinen Koti -sivustolta (<http://www.turvallinenkoti.fi/>). Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on julkaissut Turvallinen koti lapselle -oppaan vuonna 2014. Kotitapaturma.fi -hankkeen verkkosivustolla on Turvallinen koti -niminen sivu, josta löytyy kodinhuoneet ja niihin liittyvä turvallisuusmateriaali. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK on julkaissut Kodin turvallisuuden tarkistuslistan sekä ylläpitää Kodin turvaopas -sivustoa osoitteessa www.kodinturvaopas.fi, joka ennen uudistumistaan on osoitteessa www.varaudu.info/opas/Etusivu (Pulkkinen 2017). Kansalaisille tarkoitettu julkishallinnon yhteinen verkkopalvelu Suomi.fi on uudistumassa vuoden 2017 aikana, mutta ainakin toistaiseksi siellä on Kodin turvallisuus ja asumisterveys -verkkosivusto erilaista tietoa jakamassa. Karprint Oy on alkuvuodesta 2017 aloittanut julkaisemaan kodin ja vapaaajan turvallisuuden parantamiseen ja onnettomuuksien informoitiin liittyvää Turvallinen Koti -nimistä aikakausilehteä.

10 POHDINTA

10.1 Opinnäytetyön tulosten arviointi

Opinnäytetyö koostuu tutkimuksellisesta osasta ja kehittämisosasta. Tutkimuksellisessa osassa tehtiin erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille kysely perheille tärkeistä apu- ja turvallisuusvälineistä. Opinnäytetyön kehittämisosassa tarkoitus oli tuottaa perheille apu- ja turvallisuusvälineaiheisen kirjallisen tietolähteen sisältö kyselyn tulosten perusteella. Kehittämisosaa ei toteutettu tässä muodossa, koska kirjalliset tietolähteet eivät kiinnosta enää tietolähteinä. Tämä näkyi kyselyn vastauksista, muista tutkimuksista (Laurikainen (2015, 8–10) sekä yleisestä kehityksestä tietokirjojen osalta (Arrakoski-Engardt 2014, 48). Tietolähteen toteuttaminen niin, että se kiinnostaisi mahdollisimman monia perheitä, on mahdotonta. Kyselyssä perheiden tärkeimmiksi ilmoittamat apu- ja turvallisuusvälineet ovat tärkeitä kaiken ikäisten, mutta erityisesti ikäihmisten, asumisturvallisuuden parantamisessa. Näistä tuotteista ja ratkaisuista on jo olemassa oppaita tai muita lähteitä, mutta ne ovat pääasiassa ikäihmisille suunnattuja. Sen sijaan opinnäytetyön kehittämisosaan kerättiin tietoa eri tavalla toteutetuista apu- ja turvallisuusvälineiden tietolähteistä. Internet lisää tietolähteiden määrää, mutta tiedon löytäminen sieltä voi vaatia taitoa. Internetin avulla tietoa voidaan jakaa nopeasti, itsenäisesti tai yhteisöllisesti toteutettuna sekä hyödyntäen internetin monimuotoisuutta ja laajuutta. Kehittämisosan tuloksena opinnäytetyön liitteeseen 6 on koottu perheille hyödynnettäväksi apuvälineiden, asunnon esteettömyysratkaisujen ja asumisturvallisuuden erilaisia tietolähteitä. Tietolähteiden koostetta voivat hyödyntää kaikki apuväline- ja turvallisuusaiheista kiinnostuneet ja tietoja tarvitsevat. Tämä tietolähteiden kooste ei ole täydellinen, mutta sitä voi täydentää ja lisäksi muistaa päivittää.

Opinnäytetyön sisälsi kaksi haastavaa tekijää: laajan ikäjoukon erilaisia erityistä tukea tarvitsevia lapsia ja vaikeasti rajattavan alueen välineitä ja erilaisia ratkaisuja. Erityistä tukea tarvitsevilla lapsilla ei ole yhteiset ominaisuudet, tarpeet ja olosuhteet, joten niiden ryhmittäminen yhdeksi joukoksi oli tavallaan väärin, kuten myös Mattus (2001, 25–26) totesi. Lapsen iän karttuessa apu- ja turvallisuusvälineiden tarpeet ja määrät muuttuvat. Valitsemalla koko lasten ikäryhmä (alle 18 vuotiaat) jouduttiin aiheetta väistämättä käsittelemään laajasti ja valitsemaan muun muussa kyselyyn välineitä hyvin eri-ikäisten tuoteryhmistä.

Välineiden ja erilaisten ratkaisujen tietolähteet on opinnäytetyössä jaoteltu apuvälineisiin, asunnon esteettömyyteen ja asumisturvallisuuteen. Mutta kuka tai mikä jaottelee, mikä on apuväline tai mikä ei ole? Entä minne turvallisuusvälineet luokitellaan? Entä onko esteettömyysratkaisu tai älykkään kodin automaatiotekniikka myös apuväline? Jo aiemminkin terveydenhuollon asiantuntijoille tehdyssä apuvälineiden saatavuusselvityksessä, vastaajat olivat todenneet hankalaksi apuvälineen, tavallisen jokaisen itse hankittavan välineen, lääkinnällisen kuntoutuksen sekä vammaispalvelun kautta hankittavien apuvälineiden rajojen asettelemisen (Töytäri 2001, 41). Myös Hurnasti (2006, 48) on Apuvälinepalveluja ohjaavien käsitteiden tulkintaa -selvityksessään todennut, että esimerkiksi täydellistä yksimielisyyttä käsitteelle ”lääkinnällisen kuntoutuksen apuväline” ei ole olemassa ja eri ammattiryhmien välilläkin on tulkintaeroja.

Opinnäytetyötä tai vastaavaa tutkimusta lasten tarvitsemista apuvälineistä ja muista ratkaisuista tässä laajuudessa ei ole aiemmin tehty. Aihe on ajankohtainen sekä tärkeä opinnäytetyön tekijälle että niille erityistä tukea tarvitsevien lasten vanhemmille, jotka etsivät itse tietoa. Tekniikat, apuvälineet ja muut arkea tukevat ratkaisut kehittyvät kokoajan ja uusia tuotteita tulee markkinoille. Kukaan tai mikään taho, ei pysy näiden vauhdikkaiden muutosten perässä.

Ikäihmisten erilaisista apuväline- ja muista turvallisuusratkaisuista on koottu paljon tietoa (esim. oppaita) ja tehty tutkimusta (esim. KÄKÄTE-projekti). Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry oli KÄKÄTE-projektin valmistelussa havainnut suomalaisen apuvälinetietokannan tarpeen (Intosalmi 2013). Jo silloin oli pohdittu, että ikäspesifistä tietokantaa ei ole järkevä koota ja he olivat ottaneet mukaan laajan yhteistyöjoukon suunnittelemaan suomalaisen tietokannan mahdollisuutta. Samaa ratkaisua tukee tämän opinnäytetyön kyselyn tulokset perheille tärkeimmistä apuväline- ja turvallisuusaiheisista ratkaisuista. Tärkeimmiksi valikoituneet välineet liittyivät palohälyttimiin, kuuman saunan kiukaan suojaan, asuintilojen esteettömyyteen, muistinapuvälineisiin ja henkilön paikantamiseen. Nämä kaikki välineet ja ratkaisut sopivat kaikenikäisille, mutta erityisesti ikäihmisille. Kun apuväline-, esteettömyys- ja turvallisuusvälinetietoutta jaetaan, niin onko tarvetta jaotella sitä iän mukaan? Vauvat kasvavat lapsiksi, lapset kasvavat nuoriksi, ... Apuväline- ja turvallisuusratkaisuja voivat tarvita ihan kaiken ikäiset! Esimerkiksi maahanmuuttajissa ja pakolaisissa on kaiken ikäisiä, eikä heillä ole välttämättä tuntemusta suomalaisten välineistä ja turvallisuusratkaisuista. Ehkä tiettyyn aiheeseen kohdennetut op-

paat, kuten esimerkiksi kylpyhuoneen turvallisuusratkaisut tai muistinauvälineet, olisivat hyödyllisempiä kaiken ikäisille kuin oppaat, joissa käsitellään useita erilaisia aiheita. Lisäksi on ”leimaavaa” kutsua jotakin opasta ikäihmisille tai erityisryhmäläisille suunnatuiksi. Eikö voisi olla kaikille kohdennettuja ja sopivia oppaita?

Kaikkiin opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin saatiin vastaukset. Erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille kohdennetun kyselyn tuloksista selviää mitä apu- ja turvallisuusvälineitä perheissä pidetään tärkeinä. Paloturvallisuus ja suojaaminen kuumalta/polttavalta aineelta tai materiaalilta koetaan merkittäväksi. Kyselyn mukaan perheiden tiedontarve vähenee lasten iän kasvaessa, samalla kun vanhempien tietoisuus erilaisista välinesitä kasvaa. Aina on kuitenkin perheitä, jotka tarvitsevat ja/tai etsivät tietoa. Perheiden toiveet tiedon saamisen lähteistä kuvastaa toivetta ”yhdestä luukusta”. Kun perhe on tekemisissä sosiaali- ja terveydenhoidon, kuntoutuksen, vammaispalveluiden ja/tai apuvälinepalveluiden kanssa, niin toivottavaa olisi, että näillä samoilla tahoilla hoidettaisiin myös kaikki kodin arkeen liittyvät apuväline- ja turvallisuusasiat. Etsiessään tietoa perheet voivat hyödyntää moni erityyppisiä tietolähteitä. Osassa tietolähteitä tietoa on asiantuntijatietoa, mutta on myös saatavilla mielipiteitä ja perheiden itse kokemaan tietoa. Tiedon lukijan on itse päätettävä, mikä löydetty tieto on luotettavaa.

10.2 Opinnäytetyön luotettavuus

Opinnäytetyön kyselyn kohderyhmä oli valittu oikein: vain erityistä tukea tarvitsevien lasten perheet voivat tietää, mitkä välineet ovat heidän omassa arjessaan tärkeitä. Huomattavasti kohdennetumpaa tietoa olisi saatu, jos kysely olisi toteutettu vain yhden diagnosiryhmän tai tietyn toimintarajoitteen omaavien lasten perheille.

Opinnäytetyön tutkimusosan kysely erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille on pyritty kuvaamaan niin, että se mahdollista toistaa. Kyselylomake esiteltiin ennen varsinaista lähettämistä. Kyselyllä selvitettiin millaisia turvallisuusvälineitä erityistä tukea tarvitsevien lasten perheissä pidetään tärkeinä. Kyselyllä saatiin selville perheille tärkeät apu- ja turvallisuusvälineet, mutta tämä tulos koskee vain tähän kyselyyn vastanneita perheitä. Kyselyn tulos voi muuttua, jos uuden kyselyn vastaajien erityistä tukea tarvitsevien lasten

ikä painottuu muuhun ikäryhmään kuin koululaisiin. Tulokset voivat myös muuttua, mikäli uuteen kyselyyn osallistuvien vastaajien lapset kuuluvat johonkin toisiin diagnosoituihin.

Kyselylomakkeessa pyydettiin perheitä vastaamaan perheensä näkökulmasta mitä esitettyistä turvallisuusvälineistä he käyttävät tai pitävät tärkeinä. Kyselyn mittasi sitä, mitä haluttiin mitata eli löytää ne tärkeimmät välineet ja ratkaisut. Perheiden vastauksista ei voi päätellä onko väline tärkeä tällä hetkellä vai mahdollisesti ollut tärkeä aiempina vuosina vai on tärkeä ehkä vasta tulevaisuudessa. Lisäksi vastaajille epätietoisuutta ja ristiriitaisuutta vastaamiseen aiheutti se, että miten vastataan, kun joku kyselyn välineistä on joillekin lapsille elintärkeitä, mutta omaa perhettä se ei koske.

10.3 Opinnäytetyön eettisyys

Tutkimuksellisen opinnäytetyön toteuttamisessa tulee noudattaa eettisiä vaatimuksia, mikä edellyttää hyvän tieteellisen käytännön noudattamista (Hirsjärvi, ym. 2016, 23). Opinnäytetyön aihe syntyi kirjoittajan omakohtaisen kokemuksesta erityistä tukea tarvitsevan lapsen vanhempana. Kantava ajatuksena opinnäytetyössä on ollut auttaa niitä, erityistä tukea tarvitsevien lasten perheitä, jotka mahdollisesti etsivät tietoa apuvälineistä, apuvälineiden kaltaisista tuotteista, esteettömyysratkaisuista tai erilaisista turvallisuusvälineistä. Myös erilaiset järjestöt ja yhdistykset sekä muut erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa toimijat, kuten terapeutit, voivat hyötyä opinnäytetyön tuloksista. Opinnäytetyössä on pyritty käsittelemään aihetta laajasti erilaisten erityistä tukea tarvitsevien lasten kannalta erittelemättä lapsen tuen tarvetta tai diagnoosia.

Opinnäytetyön tutkimuksellisessa osassa on noudatettu eettisiä vaatimuksia. Kyselyn saatteessa kerrottiin tutkimuksen luonteesta. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista ja se tehtiin anonymisti, joten vastaajia ei pysty tunnistamaan opinnäytetyöstä. Kyselyn tulokset on käsitelty huolellisesti ja kerrottu totuudenmukaisesti. Kyselytutkimuksen aineisto on ollut vain opinnäytetyön tekijän hallussa ja se hävitetään työn valmistuttua.

Opinnäytetyön kehitysosaa on koottu erilaisten apuvälineiden ja turvallisuusvälineiden tietolähdekooste. Tietolähteet on valikoitu puolueettomasti. Varsinkin painettujen tietolähteiden valinnoissa on painotettu 2010-lukua, mutta myös vanhempia lähteitä on valittu.

aiheen erityisyyden tai monipuolisuuden takia. Mikään ulkopuolinen taho ei ole vaikuttanut valintapäätöksiin. Internetistä haettu materiaali on valittu luotettavista lähteistä. Kaikki koosteeseen (liite 6) valitut tietolähteet ja esimerkit ovat opinnäytetyöntekijän itsensä valitsemia, eikä tarkoituksena ole ollut mainostaa mitään tai ketään.

10.4 Jatkokehitysehdotukset

Tietoa erilaisista apu- ja turvallisuusvälineistä sekä esteettömyysratkaisuista on paljon, mutta tieto on hajallaan ja vaikeasti löydettävissä. Liitteessä 6 esitetty tietolähdekooste ei varmasti ole täydellinen ja se vaatii jatkuvaa päivittämistä, mutta ehkä joku taho innostuu tämän tapaista aineistoa täydentämään ja päivittämään. Erilaiset aineistopankit ovat hyödyllisiä kootun tiedon lähteitä ja auttavat tiedon etsijää. Olisiko hyvä vaihtoehto koota apu- ja turvallisuusvälinetietoja erilaisiin aihekohtaisiin aineistopankkeihin?

Suomessa ei ole omaa kansallista apuvälinetietokantaa, vaikka tarve sellaiselle on havaittu jo aiemmin. Mielenkiintoista olisikin selvittää, millaisena apuvälineitä etsivät henkilöt pitävät eurooppalaista EASTIN apuvälinetietokantaa? Hyödyntääkö kukaan sitä ja jos, niin miten?

Jatkotutkimuksissa olisi hyvä selvittää, olisiko käytännöllisempää suunnitella apuvälineitä ja turvallisuusratkaisuja esittelevät oppaat kaiken ikäisille? Lisäksi pitäisikö mieluummin kohdentaa oppaat/tietolähteet tiettyyn aiheeseen, kuin esitellä laajasti kaikenlaisista välineistä vähän.

Selvitettävä olisi myös, että miten pystytään hallitsemaan kokoajan kehittyvää ja kasvavaa apuväline- ja turvallisuusaiheisten tuotteiden määrää ja erityisesti tietoisuutta niistä? Miten välineet ja niitä tarvitsevat henkilöt kohtaisivat oikeasti, jotta arki sujuisi paremmin ja turvallisemmin?

LÄHTEET

- Ahtiainen, M. & Auranne, K. 2007. Hyvinvointiteknologian määrittely ja yleisesittely. Teoksessa Suhonen, L. & Siikanen, T. (toim.) Hyvinvointiteknologia sosiaali- ja terveystalalla – hyöty vai haitta? Lahden ammattikorkeakoulun julkaisu. Sarja C Artikkelikokoelmat, raportit ja muut ajankohtaiset julkaisut, osa 26. Lahden ammattikorkeakoulu, 9–20.
- Aikakausmedia. 2015. Aikakauslehtifaktat 2015. pdf. Päivitetty 30.6.2015. Luettu 28.4.2017. http://www.aikakauslehdet.fi/content/Liitetiedostot/pdf/Aikakausmedia_Aikakauslehtifaktat2015_2015_06_30.pdf
- Arrakoski-Engardt, A. 2014. Kirjakauppa muutoksessa. Teoksessa Inkinen, T., Löytönen, M & Rutanen, A. (toim.) Kirja muuttuvassa tietoympäristössä. Helsinki: Suomen tietokirjailijat ry, 47–53. https://suomentietokirjailijat-fi-bin.directo.fi/@Bin/d5dff8fd2ee66fee2a78e09ea54d3145/1488407471/application/pdf/382353/kirja_169x224_final.pdf
- Aspa-säätiö. 2015. Asukkaat ja ammattilaiset loivat yhdessä Turvat-pelin. Ajankohtaista verkkosivu. Luettu 17.1.2017. <https://www.aspa.fi/fi/ajankohtaista/asukkaat-ja-ammattilaiset-loivat-yhdessä-C3%A4-turvat-pelin>
- EASTIN. 2016. EASTIN esite. Suomenkielinen pdf-tiedosto. Päiväty 9.11.2016. Luettu 11.2.2017. [fi_Eastin_Network_Brochure_Finnish.pdf](http://www.eastin.eu/fi-fi/searches/products/index)
- EASTIN. 2017. Apuvälineiden eurooppalainen hakukone. Suomenkielinen verkkosivusto. Luettu 11.2.2017. <http://www.eastin.eu/fi-fi/searches/products/index>
- Esteetön ja kaunis koti. 2015. Esteetön ja kaunis-blogisivusto. Luettu 2.1.2017. <http://www.esteetonjakauniskoti.fi/>
- Expomark Oy. 2017. Apuväline. Kävijälle/Messuinfo. Verkkosivu. Luettu 12.2.2017. http://www.apuvaline.info/--Kävijälle--/sivu.tmp?siivu_id=7659
- Filenius, M. 2015. Digitaalinen asiakaskokemus – Menesty monikanavaisessa liiketoiminnassa. Jyväskylä: Docendo Oy.
- Gentry, T. 2009. Smart homes for people with neurological disability: State of art. *NeuroRehabilitation* 25, 209–217.
- Haasio, A. 2011. Mitä iloa internetistä? Hyödy verkkopalveluista, sukella sosiaaliseen mediaan. Helsinki: BTJ Finland Oy.
- Haasio, A. & Savolainen, R. 2004. Tiedonhankintatutkimuksen perusteet. Helsinki: BJT.
- Harviainen, J.T., Meriläinen, M. ja Tossavainen, T. 2014. Pelikasvattajankäsikirja. Pelikasvattajien verkosto, www.pelikasvatus.fi. 2. painos. Tampere: Tammerprint Oy.
- Hassila, J. & Juvas, K. 2007. Erehdykset ja unohdukset salliva asuinympäristö. Opas erityisryhmien asumisturvallisuuden kehittämiseen. Helsinki: Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Hiltunen, N. suunnittelija. 2016. Kysymys apuvälineluokituksesta ja sen hyödyistä. Sähköpostiviesti, nuutti.hiltunen@hus.fi, luettu 22.11.2016.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2016. Tutki ja kirjoita. 21. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hirvola, A. 2016. Turvallinen kaupunki - näkökohtia rakennetun ympäristön suunnitteluun ja toteutukseen. Suomen ympäristö 4/2016. Helsinki: Ympäristöministeriö.

Hujala, A. (toim.) 2012. Erityistä tukea tarvitseva lapsi on ensisijaisesti lapsi - Lapsen oikeudet osaksi vammaispolitiikkaa. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2011:10. Jyväskylä: Lapsiasiavaltuutetun toimisto. Julkaistu 9.11.2011. Päivitetty 7.9.2012. Luettu 2.2.2017. http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2015/04/erityistuki_lapsi.pdf

Hurnasti, T. 2006. Apuvälinepalveluja ohjaavien käsitteiden tulkintaa. Kuntoutustyöntekijöiden erilaiset näkemykset ”lääkinnällisen kuntoutuksen apuväline” ja ”päivittäiset toiminnot” -käsitteistä. Stakes (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus), Työpapereita 22/2006. Helsinki: Stakes.

Hämäläinen, R., Kotiranta, P-L., Paloneva M-S. & Valkama, A. 2010. Apuvälineitä erilaisen oppijan arkeen: Äänikirjasta älykynään, läppäristä lankakerään, nauhurista navigaattoriin. Helsinki: Erilaisten oppijoiden liitto ry.

IAB Finland. 2014. Blogiyhteistyön opas. <http://www.iab.fi/media/pdf-tiedostot/verkkomainonnan-abc/blogiyhteistyon-opas-iab-finland.pdf>

Intosalmi, H. 2013. Seminaarissa esiteltiin näkökulmia apuvälinetietokannan luomiseen. KÄKÄTE-projektin uutinen, Ikäteknologia-verkkosivusto. Päivätty 20.5.2015. Luettu 20.4.2017. <http://www.ikateknologia.fi/fi/uutiset/seminaarissa-esiteltiin-nakokulmia-apuvalinetietokannan-luomiseen.html>

Invalidiliitto ry. 2008. Katse kotiin – tietoa toimivasta asumisesta. Invalidiliiton julkaisuja O.36. Nordlund, M. (toim.) ja Invalidiliiton esteettömyysprojekti. Helsinki: Invalidiliitto ry. http://inport2.invalidiliitto.fi/WWW_Toimivan_Asunnon%20opas.pdf

Invalidiliitto ry. 2009. Rakennetun ympäristön esteettömyyskarttoitus. Opas kartoituksen tilaajalle ja toteuttajalle. Invalidiliiton julkaisuja O.38. Helsinki: Invalidiliitto ry.

Invalidiliitto ry Esteettömyyskeskus ESKE. 2017. ESKE -verkkosivusto. Luettu 15.1.2017. <http://www.esteeton.fi/portal/fi/eske/>

Jaatinen ry. 2017. Tervetuloa JaatisWikiin! - JaatisWiki on vammaisperheiden oma niksisivu. Wiki-tekniikkaan perustuva tietopankki. <http://www.jaatiswiki.wikispaces.net/Tervetuloa+JaatisWikiin>

Jacobson, S. & Pirinen, A. 2010. Esteettömän asumisen edelläkävijät. Teoksessa Juntto, A. (toim.) Asumisen unelmat ja arki - Suomalainen asuminen muutoksessa. Helsinki: Gaudeamus University Press, 205–236.

Jalanko, H. 2017. Palovamma lapsella. Artikkelin tunnus: dlk00464 (018.064). Lääkärikirja Duodecim. Kustannus Oy Duodecim. Julkaistu 17.1.2017. Luettu 15.4.2017. http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00464

Kaashoek, J. 2006. Growing Up Safely. Reference Manual. Kanada, Toronto: Toronto Public Health.

Kalmari, S. & Taanila, P. (toim.) 2014. Vertaistuki Facebook-ryhmissä. Pitkäaikaissairaiden ja vammaisten lasten/nuorten vanhempien ajatuksia vertaistuesta Facebook-ryhmissä. Rinnekoti-Säätiö, Norio-keskus.

Kananen, J. 2015a. Opinnäytetyön kirjoittajan opas – Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 202. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2015b. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 212. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kaplan, A. M. & Haenlein, M. 2010. User of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. Business Horizons, 53 (1), 59–68.

Kasperin elämää. 2014. Pienen pojan elämää. Blogisivusto. Luettu 2.1.2017. <http://kasperinelamaa.blogspot.fi/>

Kela. 2012. Alle 16-vuotiaan vammaistuki. Verkkosivusto. Luotu 19.10.2012. Päivitetty 28.12.2015. Luettu 17.2.2017. <http://www.kela.fi/vammaistuki-lapselle>

Kela. 2016. Kelan vammaisetuustilasto 2015. Sosiaaliturva 2016. Suomen virallinen tilasto. Helsinki: Kela.

Keränen, M. 2013. Yhteenveto. Teoksessa Karppinen, H. & Paloheimo-Koskinen, L. (toim.) Tervetuloa tulevaisuuden kotiin – Tutkimustuloksia ja näkemyksiä asumisen tulevaisuudesta. Helsinki: 15/30 Research Oy, 13–26.

Ketola, J. 2014. Apuvälinetietokannan vaatimusmäärittely. Hyvinvointiteknologian koulutusohjelma. Turun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Kilpi, T. 2006. Blogit ja bloggaaminen. Helsinki: Readme.fi.

Kiravo - materiaalipankki tiedonhankinnan ohjeukseen ja oppimiseen. N.d. Tiedonhankinnan startti. Luettu 28.4.2017. <http://kiravo.kirjastot.fi/sites/default/files/uploaded/Tiedonhankinnan%20startti/index.pdf>

Kitula, M. 2016. Ikääntyvien turvallinen ja viihtyisä asuminen digitalisaatiota hyödyntämällä. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Automaatiotekniikan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Kokko, J. 2012. Älytalot toimintarajoitteisten asukkaiden tukena. Asumispalvelusäätiö ASPA:n Suuntaaja 1/2012, 4–7.

Kokonaisturvallisuuden sanasto. 2014. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK ja Sanastokeskus TSK ry. TSK 47. Helsinki: Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK. <http://www.spek.fi/loader.aspx?id=1c66e01d-a75e-4a9a-80ec-9816340ce752>

Kortesuo, K. 2009. Tekstiä ruudulla: kirjoitamme verkkoon. Helsinki: Infor.

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyhanke. 2017. Turvallinen koti. Verkkosivusto. Luettu 17.2.2017. <http://www.kotitapaturma.fi/turvallinen-koti/>

Kotitapaturma. 2017. Tietoa hankkeesta. Luettu 1.2.2017. <http://www.kotitapaturma.fi/tietoa-kampanjasta/>

Laaksonen, S-M ja Matikainen, J. 2013. Tutkimuskohteena vuorovaikutus ja keskustelu verkossa. Teoksessa Laaksonen, S-M., Matikainen, J. & Tikka, M. (toim.), Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Vastapaino, 193–215.

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 3.4.1987/380.

Laurea ammattikorkeakoulu. 2017. Teknologiaalainamo & kokeilupiste. Internetsivu. Laurea/Hankkeet/Teknologiaalainamo & Kokeilupiste. Luettu: 11.2.2017. Saatavilla: <https://www.laurea.fi/hankkeet/teknologiaalainamo-kokeilupiste>

Laurikainen, H. 2015. Arjen ja asumisen turvallisuus. Puhelinhaastattelututkimus kansalaisten omatoimisesta varautumisesta. SPEK tutkii 12. Helsinki: Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK. <http://www.spek.fi/loader.aspx?id=ceb521a2-aeel-44eb-8a48-eae8b5834452>

Liira, H. 2010. Palveluseteli kuntoutuksen ja apuvälineiden hankinnassa. Sitran selvityksiä 23. Päiväty 10.5.2010. Helsinki: Sitra. Luettu 11.2.2017. http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/hallinto-jarjestaminen-tuottaminen/palveluseteli/sitran-palvelusetelisivusto/selvitykset/Documents/2010_23_Liira_Palveluseteli%20kuntoutuksen%20ja%20apuvälineiden%20hankinnassa.pdf

Lounamaa, A., Råback, M. & Tiirikainen, K. 2009. Tapaturmat ja niiden ehkäisy. Teoksessa Tiirikainen, K. (toim.) Tapaturmat Suomessa. 1. painos. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinninlaitos.

Malike-keskus. 2017. Ideapankki. Verkkosivusto. Luettu 1.2.2017. <http://www.malike.fi/fi/valineet/ideapankki/>

Malm, M., Matero, M., Repo, M. & Talvela, E-L. 2012. Esteistä mahdollisuuksiin – Vammaistyön perusteet. 3. painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2009. Selvitys lasten tapaturmien ehkäisystä. Lapsen turvaksi -hanke 2007–2009. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

Markkula J & Öörni E (toim.). 2009. Turvallinen elämä lapsille ja nuorille. Kansallinen lasten tapaturmien ehkäisyn ohjelma. Raportti 27/2009. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.

Mattus, M-R. 2001. Valtaistava ja yhteistyötä avaava haastattelumenetelmä perhelähtöisessä interventiossa. *Acta Electronica Universitatis Lapponiensis* 44. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Väitöskirja.

Mertanen, V. 2007. Tietokirjoittajan käsikirja. Tampere: Vastapaino.

Niiniluoto, I. 2000. Tekniikan filosofia. Teoksessa Tarmo Lemola (toim.) *Näkökulmia teknologiaan*. Helsinki: Gaudeamus, 16–35.

Nordlund, M., Stenberg, L., Forsberg, K., Nykänen, J., Ranta, P. & Virkkunen, A. 2014. Ikätekniikan monimuotinen maailma – KÄKÄTE-projektin loppuraportti. KÄKÄTE-raportteja 4/2014. Helsinki: Vanhustyön keskusliitto – Centralförbundet för de gamlas väl ry ja Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry.

Nyfors, H. ylitarkastaja. 2016. Valtakunnalliset apuvälineiden luovutusperusteet. Luento. Apuvälinealan valtakunnalliset koulutus- ja neuvottelupäivät 12–13.10.2016. Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri. Turku.

Otala, L. & Pöysti, K. 2012. Kilpailukyky 2.0: Kilpailukykyhyppy yhteisöllisillä toimintatavoilla. Helsinki: Sitra ja Helsingin seudun kauppakamari/Helsingin Kamari Oy.

Perusopetuslaki 24.6.2010/642.

Pesola, K. 2009. Esteettömyysopas – mitä, miksi, miten. Invalidiliiton julkaisuja O.39. Helsinki: Invalidiliitto ry. http://www.esteeton.fi/files/attachments/esteetto-myysopas_pdf.pdf

Peura-Kapanen, L., Nenonen, S., Järvinen, R. & Kivistö-Rahnasto, J. 2007. Kuluttajien arkipäivän riskit ja turvallisuus - Riskeihin liittyvät käsitykset, turvallisuuden edistäminen ja suhtautuminen sähköiseen asiointiin turvallisuuskontekstissa. Julkaisuja 8:2007. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.

Pulkkinen, A. viestintäsuunnittelija. 2017. Kysymys Varaudu.infosta. Sähköpostiviesti. antti.pulkkinen@spek.fi. Tulostettu 12.1.2017.

Pönkä, H. 2014. Sosiaalisen median käsikirja. Jyväskylä: Docendo Oy.

Pönkä, H. 2017. Suomalaiset sosiaalisessa mediassa Q1/2017. Lehmätkin lentäis -blogi. Julkaistu 29.3.2017. Luettu 5.5.2017. <https://harto.wordpress.com/2017/03/29/suomalaiset-sosiaalisessa-mediassa-q12017/>

Rauramo, E. 2016. Vammaisen lapsen sosiaaliturvaan sisältyvien tukien hakeminen vanhemman näkökulmasta. Helsingin yliopisto. Valtieteellinen tiedekunta. Pro gradu-tutkielma.

Rautiola, M. 2010. Asuintilojen suunnittelu. Rakennustietosäätiö RTS. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Rescuebusters. 2017. Rescuebusters opetuspelin verkkosivu. Luettu 14.5.2017. <http://www.rescuebusters.fi/>

Räsänen, I. 2016. Koti ja kodittomuus arkkitehdin näkökulmasta. Oulun yliopisto. Arkkitehtuurin tiedekunta. Nykyaikainen arkkitehtuuri. Diplomityö.

Räty, T. 2010. Vammaispalvelut - Vammaispalveluiden soveltamiskäytäntö. Helsinki: Kynnys ry.

Salminen, A-L. (toim). 2010. Apuvälinekirja. 2. painos. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry, Oppimateriaalikeskus Opik.

Sanastokeskus TSK ry. 2008. Videoblogi. Tietekniikan termitalkoot. Päiväty 24.10.2008. Luettu 9.2.2017. <http://www.tsk.fi/tsk/termitalkoot/fi/node/266>

Sanastokeskus TSK ry. 2010. Verkkoyhteisöpalvelu. Tietotekniikan termitalkoot. Päiväty 28.12.2010. Luettu 14.4.2017. <http://www.tsk.fi/tsk/termitalkoot/fi/node/266>

Sanastokeskus TSK ry. 2012a. Sähköposti. Tietekniikan termitalkoot. Päiväty 20.6.2012. Luettu 9.2.2017. <http://www.tsk.fi/tsk/termitalkoot/fi/node/266>

Sanastokeskus TSK ry. 2012b. Chat. Tietekniikan termitalkoot. Päiväty 10.1.2012. Luettu 9.2.2017. <http://www.tsk.fi/tsk/termitalkoot/fi/node/266>

Sanastokeskus TSK ry. 2012c. Verkkosivu tai verkkosivusto. Tietotekniikan termitalkoot. Päiväty 10.1.2012. Luettu 9.2.2017. <http://www.tsk.fi/tsk/termitalkoot/fi/haku-266.html>

Sanastokeskus TSK ry. 2012d. Sosiaalinen media. Tietotekniikan termitalkoot. Päiväty 21.12.2012. Luettu 14.4.2017. <http://www.tsk.fi/tsk/termitalkoot/fi/node/266>

Sanastokeskus TSK ry. 2012e. Verkkokeskustelu. Tietotekniikan termitalkoot. Päiväty 10.1.2012. Luettu 9.2.2017. <http://www.tsk.fi/tsk/termitalkoot/fi/haku-266.html>

Sanastokeskus TSK ry. 2012f. Wiki. Tietotekniikan termitalkoot. Päiväty 10.1.2012. Luettu 9.2.2017. <http://www.tsk.fi/tsk/termitalkoot/fi/haku-266.html>

Sanastokeskus TSK ry. 2013. Tviitti, twiitti. Tietekniikan termitalkoot. Päiväty 25.4.2013. Luettu 14.4.2017. <http://www.tsk.fi/tsk/termitalkoot/fi/node/266>

Sanastokeskus TSK ry. 2014. Blogi. Tietekniikan termitalkoot. Päiväty 25.4.2014. Luettu 9.2.2017. <http://www.tsk.fi/tsk/termitalkoot/fi/node/266>

Sanastokeskus TSK ry. 2017. Keskusteluryhmä. Tietekniikan termitalkoot. Päiväty 24.2.2017. Luettu 25.2.2017. <http://www.tsk.fi/tsk/termitalkoot/fi/node/266>

Sanastokeskus TSK ry & KIRA. 2016. Talomaatation. Kiinteistö- ja rakentamisan keskeinen sanasto. Versio 1.0. Helsinki: Sanastokeskus TSK ry. Luettu 3.4.2017. http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/kira-sanasto_v1.pdf

Schneider, A., Von Krogh, G. & Jäger, P. 2013. "What's coming next?" Epistemic curiosity and lurking behavior in online communities. Computers in Human Behavior, 29 (1), 293–303.

SFS EN-ISO 9999. 2016. Assistive products for persons with disability. Classification and terminology. Helsinki: Suomen Standardoimisliitto SFS. Luettu 15.1.2017. Vaatii käyttöoikeuden. <https://online.sfs.fi/fi/index.html.stx>

Sisäasiainministeriön asetus palovaroittimien sijoittamisesta ja kunnossapidosta. 14.4.2009/239.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2003. Yksilölliset palvelut, toimivat asunnot ja esteetön ympäristö. Vammaisten ihmisten asumispalveluiden laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2003:4. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen kuntaliitto.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007. Erityisryhmien asumisturvallisuuden parantaminen. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:25. Sosiaali- ja terveysministeriö: Helsinki.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn tavoiteohjelma vuosille 2014–2020. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:6. Sosiaali- ja terveysministeriö: Helsinki.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2016. Vammaislainsäädännön uudistus. Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivu. Luettu 2.2.2017. <http://stm.fi/vammaislainsaadannon-uudistus>

Sosiaali- ja terveysministeriö & Valtiovarainministeriö. 2017. Mikä on sote-uudistus? Sote- ja maakuntauudistuksen verkkosivusto. Luettu 30.3.2017. <http://alueuudistus.fi/mika-on-sote-uudistus>

Sosiaaliturvaopas. 2017. Apuvälineet. Usean järjestön yhteistyössä tekemä verkkojulkaisu. Päivitetty 10.2.2017. Luettu 18.2.2017. <https://sosiaaliturvaopas.fi/>

Stenberg, Lea. erityisasiantuntija. 2017. Mitä kuuluu valtakunnalliselle apuvälinetietokannalle? Sähköpostiviesti, lea.stenberg@valli.fi, luettu 6.3.2017.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK. N.d. Paloturvallisuutta kotona -miniopas. Selkokielen. Luettu 14.4.2017. <http://www.spek.fi/loader.aspx?id=1840a7de-3896-4df7-9c9f-a502731ea8de>

Suomen Standardisoimisliitto SFS ry. 2016. Terveysturvallisuuden standardit. Uutiskirje 1.12.2016 verkkosivulla. Luettu 20.1.2017. http://www.sfs.fi/jankokhtaista/uutiskirjeet/uutiskirjaat_2016/trveydenhuollon_standardit_1.12.2016

Suomen virallinen tilasto. 2016a. Erityisopetus 2015. Verkkojulkaisu. Helsinki: Tilastokeskus. Julkaistu 13.6.2016. Luettu 16.2.2017. http://www.stat.fi/til/erop/2015/erop_2015_2016-06-13_tie_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto. 2016b. Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö. Verkkojulkaisu. Helsinki: Tilastokeskus. Päivitetty 9.12.2016. Luettu 4.5.2017. http://www.stat.fi/til/sutivi/2016/sutivi_2016_2016-12-09_tie_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto. 2017. Asunnot ja asuinolot. Käsitteet ja määritelmät. Verkkojulkaisu. Helsinki: Tilastokeskus. Luettu 17.2.2017. <http://www.stat.fi/til/asas/kas.html>

Suvila, M. 2015. Videot ja kuvat esillä yhteisessä paikassa. Blog.hyte.fi-sivustolla artikkeli. Päiväty 3.11.2015. Luettu 16.1.2017.

Suvila, M. 2016a. Yhteisöllisesti rakentuva tietopankki hyvinvointiteknologioista ja säävutettavuudesta. Hyvinvointiteknologian koulutusohjelma. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Suvila, M. 2016b. Jaakko Valvanne hyte.fi kysymys- ja vastaussivustosta: ”Tämä on todella hyvä idea. Hienoa!” Blog.hyte.fi-blogisivusto. Päiväty 7.10.2016. Luettu 16.1.2017.

Sähköinen kirja. 2017. Mikä on e-kirja? Verkkosivusto. Luettu 14.2.2017. <http://www.sahkoinenkirja.fi/>

Talotekniikkateollisuus ry. 2016. Talotekniikkaopas – Perustietoa asuntojen taloteknisistä järjestelmistä. Verkkoversio päivitetty 2016. Luettu 4.4.2017. http://talotekniikka.teknologiateollisuus.fi/sites/lvi-talotekniikka/files/file_attachments/Talotekniikkaopas%202016_p%C3%A4ivitetty%20JH%2020160308.pdf

TATU ry. 2015. Elämä muuttuu. Palvelupolkumalli.fi -portaalin verkkosivu. Päivitetty 1.9.2015. <http://www.palvelupolkumalli.fi/index.php/palvelupolkumalli/elama-muuttuu>

TATU ry. 2017. Alle 16-vuotiaan vammaistuen hakemisen vinkkilista. Palvelupolkumalli.fi -portaalin Palvelusuunnittelun verkkosivun Lisätietoa aiheesta-otsikon alla oleva pdf-tiedosto. Luettu 1.2.2017. http://www.palvelupolkumalli.fi/images/Vammaistuen_hakeminen_Muistilista_esimerkki_1.pdf

TEHY ry. 2017. Tehyn lausunto Sosiaali- ja terveysministeriölle. Lausunto valtakunnallisen hoidon saatavuuden ja yhtenäisten hoidon perusteiden työryhmälle. Päiväty 10.4.2017. Luettu 13.5.2017. https://www.tehy.fi/fi/system/files/mfiles/lausunto_tai_kannanotto/2017/_10.4.2017_tehyn_lausunto_valtakunnalliset_laakinnallisen_kuntoutuksen_apuvalineiden_luovutustarpeet_id_8350.pdf

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2015. Apuvälineluokitus. Verkkosivusto. Päivitetty 30.11.2015. Luettu 20.1.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/toimintakyky/apuvalineet/apuvalineluokitus>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2016a. Julkisten tahojen järjestämisvastuu. Verkkosivusto. Päivitetty 30.11.2016. Luettu 4.2.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/toimintakyky/apuvalineet/apuvalinepalveluiden-jarjestamisvastuu-ja-lainsaadanto/julkisten-tahojen-jarjestamisvastuu>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2016b. Apudata-tietokanta. Apudata on lakkautettu. Ilmoitus verkkosivulla. http://www.thl.fi/tietokannat/apudata/index_thl.htm

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2016c. Apuvälineet. Ilmoitus: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ei enää päivitä Apuvälineet-sivuja. <https://www.thl.fi/fi/web/toimintakyky/apuvalineet>. Luettu 1.5.2017.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2017a. Lasten ja nuorten tapaturmat. Verkkosivusto. Päivitetty 12.4.2017. Luettu 15.4.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/tapaturmat/tapaturmat-suomessa/tapaturmat-ikaryhmittain/lasten-ja-nuorten-tapaturmat>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2017b. Vammaispalvelujen käsikirja: Apuvälineet lapsen kehityksen tukena. Verkkosivusto. Luettu 1.2.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/lapset-perheet/perheen-arjen-jarjestyminen/apuvälineet-lapsen-kehityksen-tukena>

Terveyden ja hyvinvoinnin ontologia (TERO). 2017. Älytalo. Web-pohjainen sanasto ja ontologiaselain. Luettu 4.4.2017. <http://seco.cs.aalto.fi/u/jwtuomin/git/skosmos-dev/tero/fi/page/TNR1471>

Terveyskylä.fi. 2017. Mikä on Terveyskylä.fi? Verkkosivusto. Luettu 15.5.2017. <https://www.terveyskyla.fi/tietoa-terveyskyla%C3%A4st%C3%A4/mik%C3%A4-on-terveyskyla%C3%A4-fi>

Tieteen termipankki. 2014. Kirja. Päivitetty 5.12.2014. Luettu 14.2.2017. <http://www.tietermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:kirja>

Tiirikainen, K. 2009. Turvallinen koti – Joka kodin opas. Julkaisija: Kotitapaturmien ehkäisykampanja. Rakas-kustannus. Painopaikka: Multiprint Oy, Helsinki.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). N.d. Liedet turvalliseksi – Keinoja liesiturvallisuuden parantamiseen ja liesipalojen ennaltaehkäisyyn -opas. Luettu 13.4.2017. http://www.tukes.fi/Tiedostot/sahko_ja_hissit/kalvot/liesipalot_hallintaan.pdf

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). 2015. Pikin huoneessa vierailee tuhansia lapsia päivittäin. Lehdistötiedote 27.8.2015 Tukesin internetsivulla. Luettu: 14.2.2017. Saatavilla: <http://www.tukes.fi/fi/Ajankohtaista/Tiedotteet/Yleiset/Pikin-huoneessa-vierailee-tuhansia-lapsia-paivittain--/>

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). 2016. Kolme ihmistä kuoli viime vuonna sähköiskun ja 16 menestyi sähköpalossa. Lehdistötiedote 7.4.2016. Luettu 15.4.2017. <http://www.tukes.fi/fi/Ajankohtaista/Tiedotteet/Sahkolaitteistot-ja--urakointi/Kolme-ihmista-kuoli-viime-vuonna-sahkoiskuun-ja-16-menehtyi-sahkopaloissa/>

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). 2017. @Tukesinfo. Verkkolehden verkkosivusto. Luettu 15.4.2017. <http://verkkolehti.tukes.fi/>

Työtehoseura TTS. 2017. Asuminen, teknologia ja palvelut. Tiedotesarjat -verkkosivusto. Luettu 10.4.2017. <http://www.tts-nyt.fi/index.php/tiedotesarjat/asuminen-teknologia-ja-palvelut>

Töytäri, O. 2001. Apuvälineiden saatavuus 2000: Selvitys apuvälineiden luovutuskäytännöistä, resursseista ja yhteistyöstä terveyskeskuksissa ja keskussairaaloissa. Stakesin raportteja 9/2001. Helsinki: Stakes

Töytäri, O. 2007. Apuvälineiden ja apuvälinepalveluiden saatavuus terveyskeskuksissa ja keskussairaaloissa 2006. Selvitys apuvälineiden luovutuskäytännöistä ja apuvälinepalveluiden toteutuksesta. Stakesin raportteja 15/2007. Helsinki: Stakes.

Töytäri, O. & Savolainen, S. 2015. Apuvälineluokituksen käyttömahdollisuudet. Esitys Apuvälineiden standardit-tutuksi -seminaarissa. Invalidiliiton Esteettömyyskeskus (ESKE), Helsinki: 13.10.2015. Luettu 15.1.2017. http://www.esteeton.fi/files/attachments/esteeton/tapahtumien_materiaalit/apuvälineluokitus_apuvälineiden_standardit_tutuksi__13.10.2015_sarianna_outi.pdf

Vaitti, L. 2012. Suuntaviivoja erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden vertais- ja vaikuttamistoiminnan kehittämiseen. Vaikuttava vertaistoiminta -hanke (2011–2013). Kehitysvammaisten Tukiliitto ry. Luettu 23.1.2017. http://www.kvtl.fi/media/Paikallinen_toiminta/Taustakartoitus_2011.pdf

Vammaislainsäädännön uudistamistyöryhmän loppuraportti. 2015. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2015:21. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry. 2017. Arjen älykkäät välineet. Opas ikääntyneiden kotona asumisen tueksi. Helsinki: Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry, Ikätekniakeskus. 2017.

Vanhustyön keskusliitto. 2017. Elä ”älykkäästi” – älyteknologian mahdollisuudet arjen apuna. Verkkosivu. Luettu 28.3.2017. http://www.vtkl.fi/fin/kehitamme/kotiturva_hanke/marraskuussa_pukeudutaan_ja_asutaan_alykkaasti/

Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2013. Lapsuus erityinen elämänvaihe. 1.–5. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy, 270–335.

Vilkka, H. 2007. Tutki ja mittaa – Määrällisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Walden, A. 2006. Muurinsärkijät - Tutkimus neurologisesti sairaan tai vammaisen lapsen perheen selviytymisen tukemisesta. Kuopion yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Väitöskirja.

Ympäristöministeriö. 2014. Aineistopankki. Ympäristöministeriön Ikääntyneiden asumisen verkkosivusto. Julkaistu 9.7.2014. Päivitetty 28.2.2017. Luettu 28.3.2017. http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asuminen/Ikaantyneiden_asuminen/Aineistopankki

Ympäristöministeriö. 2016. Valmisteilla olevat rakentamismääräykset. Ympäristöministeriön verkkosivusto. Julkaistu 29.12.2016. Päivitetty 10.1.2017. Luettu 10.2.2017. http://www.ym.fi/fi-FI/Maankaytto_ja_rakentaminen/Lainsaadanto_ja_ohjeet/Rakentamismaarayskokoelma/Valmisteilla_olevat

Ympäristöministeriö. 2017a. Suomen rakentamismääräyskokoelma. Ympäristöministeriön verkkosivusto. Luettu 17.2.2017. <http://www.ym.fi/rakentamismaaraykset>

Ympäristöministeriö. 2017b. Älyteknologiaratkaisut ikääntyneiden asumisen tukena.

Ympäristöministeriön raportteja 7/2017. Helsinki: Ympäristöministeriö.

Yrjölä, T. lehtori, tietojenkäsittely. 2016. VS: Kysymyslomakkeen vastausvaihtoehto-ongelma kysymys. Sähköpostiviesti. tapio.yrjola@tamk.fi. Luettu 10.10.2016.

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Turvallisuusaiheinen kysely erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille

Hyvä erityistä tukea tarvitsevan lapsen perhe!

Olen Tuija Kössö ja liikuntarajoitteisen lapsen äiti. Opiskelen Tampereen ammattikorkeakoulussa hyvinvointiteknologian insinöörin (ylempi AMK) tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Teen opinnäytetyöni erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden kodin turvallisuudesta ja tarpeista hyödyntää teknologiaa arkielämässä.

On olemassa paljon erilaisia apuvälineitä, tarvikkeita, niksejä, keinoja ja teknologioita, jotka parantavat perheen arjen sujuvuutta ja turvallisuutta, mutta niitä ei aina myönnetä apuvälineinä, vaan perheet joutuvat keksimään ja hankkimaan ne itse. Tämän kyselyn tarkoituksena on saada teiltä perheiltä tietoa:

- millaisissa tilanteissa arkielämässä on haasteita
- minkälaista turvaratkaisuja käytetään
- toiveista millaisia välinettä tarvittaisiin
- mistä ja miten perheet haluaisivat saada tietoa turvallisuusasioista ja uusista teknologioista.

Kyselyyn vastataan anonymisti ja tulokset esitellään opinnäytetyössä kokonaistuloksina, joten kenenkään yksittäisen vastaajan tiedot eivät ole luettavissa.

Toivon, että teillä olisi hetki aikaa osallistua kyselyyn ja näin olla mukana erityislasten perheiden arjen sujuvuuden ja kodin turvallisuuden kehittämisessä. Vastausaika päättyy 20.11.2016. Tarvittaessa minulta saa lisätietoja sähköpostitse.

Tässä linkki kyselylomakkeeseen: [xxxx](#)

Lämmin kiitos etukäteen kaikille vastaajille!

Ystävällisin terveisin,

Tuija Kössö

-

Liite 2. Kyselylomake

1 (7)

Turvallisuusaiheinen kysely erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille

Kyselyn tarkoituksena on kerätä tietoa millaisia turvallisuusvälineitä perheet käyttävät tai tarvitsevat ja kuinka tärkeinä niitä pidetään (asteikko 1-5: 1=ei lainkaan tärkeä ja 5=erittäin tärkeä). Kyselyyn vastataan anonyymisti ja tulokset esitetään kokonaistuloksina, joten kenenkään yksittäisen vastaajan tiedot eivät ole luettavissa. Antamanne vastukset käsitellään luottamuksellisesti ja niitä käytetään opinnäytetyöhön.

Tietojen lähetyks:

Kyselylomakkeeseen annetut vastaukset lähetetään painamalla lomakkeen lopussa olevaa "Tallenna"-nappia. Kun kaikkiin tarvittaviin kohtiin on vastattu, tiedot lähtevät ja saat ilmoituksen "Tiedot tallennettu! Ole hyvä ja sulje selaimesi".

Tiedoksi: Kyselyyn vastaamisen voi keskeyttää ja jatkaa myöhemmin käyttämällä kyselyn lopussa olevaa "osittainen tallennus"-kohtaa ja kirjoittamalla sinne oman sähköpostiosoitteensa ja painamalla "Tallenna"-nappia. Jättämäsi sähköpostiosoitteeseen lähetetään linkki, josta voit jatkaa kyselyä.

Taustatiedot

1. Minkä yhdistyksen tai järjestön piirissä olette jäsenenä tai toimit?

Voit valita useampia vaihtoehtoja.

- ☐ ADHD-liitto ry tai sen jäsenyhdistys
- ☐ Aivoliitto tai sen jäsenyhdistys
- ☐ Autismi- ja Aspergerliitto tai sen jäsenyhdistys
- ☐ Downiaiset - Suomen Downin Syndrooma ry
- ☐ Epilepsialiitto tai sen jäsenyhdistys
- ☐ Invalidiliitto ry tai sen jäsenyhdistys
- ☐ Jaatinen ry, vammaisperheiden monitoimikeskus
- ☐ Kehitysvammaisten Tukiliitto tai sen jäsenyhdistys
- ☐ Kuuloliitto ry tai sen jäsenyhdistys
- ☐ Leijonaemot ry
- ☐ Lihastautiliitto ry tai sen jäsenyhdistys
- ☐ Neuroliitto ry tai sen jäsenyhdistys
- ☐ Näkövammaiset lapset ry
- ☐ Suomen CP-liitto ry tai sen jäsenyhdistys
- ☐ TATU ry (tapaturmaisesti loukkaantuneiden tai vammautuneiden lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä tukiyhdistys)
- ☐ Muu järjestö tai yhdistys * ____
- ☐ En ole minkään järjestön tai yhdistyksen jäsen.

* Mikä muu järjestö tai yhdistys? _____

2. Minkä ikäinen erityistä tukea tarvitseva lapsi/lapsia on perheessä?

- ☐ 0-3 vuotta
- ☐ 4-6 vuotta
- ☐ 7-12 vuotta
- ☐ yli 13 vuotta
- ☐ Ei erityistä tukea tarvitsevia lapsia (esim. vastaaja työskentelee erityistä tukea tarvitsevien lasten parissa, järjestössä tai yhdistyksessä.)

(jatkuu)

Mukana pidettävät tai palveluun tallennetut terveys- ja yhteystiedot

3. Kuinka tärkeänä pidätte seuraavia lapsen ja/tai lähiomaisen mukana pidettäviä tai palveluun tallennettuja turvatuotteita?

	Ei lainkaan tärkeä	Ei kovin tärkeä	Melko tärkeä	Tärkeä	Erittäin tärkeä
3.1 Lasten inforanneke/SOS- tai epilepsiaranneke, tietoja sisältävä kortti tai koru: Sairaudet, allergiat, läheisten yhteystiedot tai muut tärkeät tiedot ovat mukana pidettävässä korusa, kortissa, tms.	☐	☐	☐	☐	☐
3.2 Terveystietoranneke/-riipus/-tarra/tms. Hätätilanteessa lääkintähenkilöstö saa älypuhelimellaan haettua tätä käyttävästä henkilöstä järjestelmään kirjatut olennaiset terveystiedot.	☐	☐	☐	☐	☐
3.3 Omaishoitajakortti: Punaisen Ristin kehittämä kortti omaishoitajalle mukana pidettäväksi. Jos kortin kantajalle eli omaishoitajalle sattuu jotain, kortista löytyy tiedot keneen otetaan yhteyttä.	☐	☐	☐	☐	☐
3.4 Lääkekortti: Lääketietokeskuksen kehittämä sähköinen palvelu lääkitys- ja rokotustietojen hallintaan. Palveluun täytetään tiedot, joita myöhemmin voi muokata ja lisätä. Tiedot voi hakea verkosta tai tulostaa erill. paperisina versioina.	☐	☐	☐	☐	☐

3.5 Jokin muu ratkaisu, mikä teillä on käytössä tai minkä katsoisitte tarpeelliseksi? _____

Henkilökohtaiset turvatuotteet

4. Kuinka tärkeänä pidätte seuraavia lapsen apu- ja turvavälineitä?

	Ei lainkaan tärkeä	Ei kovin tärkeä	Melko tärkeä	Tärkeä	Erittäin tärkeä
4.1 Hengityshälytin/apneamonitori: Reagoi lapsen hengitysliikkeet patjan läpi.	☐	☐	☐	☐	☐
4.2 Itkuhälytin/itkumonitori: Voit kuunnella ja/tai katsella miten lapsi nukkuu.	☐	☐	☐	☐	☐
4.3 Turvahälytin/turvapuhelin/hälytin: Esim. ranteessa tai kaulassa pidettävä hälytin-nappi, jolla voi hälyttää apua.	☐	☐	☐	☐	☐
4.4 Vuode-/kohtaushälytin: Tunnistaa henkilön olon vuoteessa ja reagoi epänormaaliin tai toistuvaan liikkeeseen ja antaa ääni-hälytyksen tai lähettää hälytyksen tiettyyn puhelin-numeroon.	☐	☐	☐	☐	☐
4.5 Elintoimintoja mittaava hyvinvointiranneke: Havaitsee jos henkilön elintoiminnoissa tapahtuu jotakin poikkeavaa ja lähettää hälytyksen esim. tiettyyn puhelinnumeroon.	☐	☐	☐	☐	☐
4.6 Muistitaulu/ohjekuvat/kuvalliset toimintaohjeet: Kirjoitetut tai kuvalliset toimintaohjeet esim. päivän aikatauluista tai mukaan otettavista tavaroista.	☐	☐	☐	☐	☐
4.7 Muistin apuväline/muistutin: Seinäkalenteri tai -kello tai mukana kannettava laite, joka muistuttaa hälyttään tai esim. äänitetyllä viestillä, mitä pitää tehdä tiettyinä kellonaikana.	☐	☐	☐	☐	☐
4.8 Lääkeannostelija/sähkötoiminen lääkerasia: Muistuttaa lääkkeiden ottamisesta ja käytetään lääkkeiden käytön seurannassa.	☐	☐	☐	☐	☐

(jatkuu)

3 (7)

4.9 Kaatumisen ilmaiseva hälytin:

Kaatumisesta aiheutuva tärähdys, sen jälkeinen liikumattomuus, tai laitteen joutuminen vaakatasoon, lähettää hälytyksen tiettyyn puhelinnumeroon.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐
4.10 Konttauskyppä/suojakypä:

Suojaa lasta päähän kohdistuvilta iskuilta esim. kaatuessa.

4.11 Pehmuste/suoja/vaatteisiin ommeltava iskusta kovettuva suoja:

Suojaa lasta tai esim. lääkinällistä laitetta kaatumisen aiheuttamilta kolhuilta.

4.12 Kuulosuojaimet/korvatulpat:

Suojaavat kovalta ääniltä ja auttavat esim. meluissa ympäristössä keskittymään.

4.13 Vedenvaraajan joutumishälytin:

Lapsen ranteessa oleva hälytin lähettää heti kastuessaan signaalin keskusyksikköön, josta kuuluu hälytysääni.

4.14 Jokin muu ratkaisu, mikä teillä on käytössä tai minkä katsoisitte tarpeelliseksi? _____

Henkilöiden ja tavaroiden valvonta

5. Kuinka tärkeänä pidätte seuraavia henkilön ja/tai tavaroiden valvontaan liittyviä turvaratkaisuja?

	Ei lainkaan tärkeä	Ei kovin tärkeä	Melko tärkeä	Tärkeä	Erittäin tärkeä
5.1 Valvontakamera: Erilliseltä näytöltä, älypuhelimesta tai tablettilta voi seurata mitä kameralla valvottavassa huoneessa tapahtuu.	☐	☐	☐	☐	☐
5.2 Lapsen puhelimen paikannussovellus: Vanhempien älypuheliin ladattava sovellus, jolla voidaan seurata lapsen puhelimen liikkumista ulkona. (Huom! Ei toimi, jos lapsi sammuttaa virran puhelimesta).	☐	☐	☐	☐	☐
5.3 Erillinen paikannin ja sen paikannussovellus: Esim. vaatteisiin tai reppuun kiinnitettävä paikannin, jonka liikkeitä voi seurata älypuhelimella. (Huom! Joitakin paikannimia ei saa sammutettua, joten sitä ei saa vahingossa suljettua).	☐	☐	☐	☐	☐
5.4 Langaton esineiden paikannin ja paikanilmaisimet: Etsittäessä esim. esinettä, painetaan paikantajaa, jolloin paikanilmaisimien hälyttää ja esine löytyy esim. äänen perusteella. (Kantama on yleensä maksimissaan 10-30 m).	☐	☐	☐	☐	☐

5.5 Jokin muu ratkaisu, mikä teillä on käytössä tai minkä katsoisitte tarpeelliseksi? _____

Asumisen turvaratkaisut: ovet, portaat, käytävät ja parveke

6. Kuinka tärkeänä pidätte seuraavia asumiseen liittyviä turvaratkaisuja?

	Ei lainkaan tärkeä	Ei kovin tärkeä	Melko tärkeä	Tärkeä	Erittäin tärkeä
6.1 Ovistoppari/ovenpidike: Estää ovea sulkeutumasta ja lasta jättämästä sormia oven väliin.	☐	☐	☐	☐	☐
6.2 Lukko/haka/ovisalpa/työntösalpa: Tarvittaessa estää luvattoman kulkemisen ovesta.	☐	☐	☐	☐	☐
6.3 Oven lukko, joka hätätilanteessa avattavissa ulkopuolelta: Esim. wc-tilan oven lukko, joka avattavissa hätätilanteessa ulkopuolelta avaimella tai muulla välineellä.	☐	☐	☐	☐	☐

(jatkuu)

6.4 Älylukko kodin ulko-ovessa:

Oven lukon voi avata näppäilemällä koodin, näyttämällä kulkutunnistetta, painamalla kaukosäätimestä tai etänä älypuhelimella olevalla sovelluksella.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐
6.5 Ovihälytin/ikkunahälytin:

Hälyttää jos ovi/ikkuna tms. avataan luvatta.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐
6.6 Automaattiovi/ovisuljin tai ovipumppu:

Ovi avautuu automaattisesti (esim. painonappi ja lattia-kytkin). Ovisuljin varmistaa oven sulkeutumisen ja estää oven paiskomisen

☐ ☐ ☐ ☐ ☐
6.7 Turvaportti/oviportti:

Asennetaan portaiden päähän, oviaukkoon tai käytävään estämään luvaton kulkeminen.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐
6.8 Kulkureittien esteettömyys:

Helppo kulkea, kun on väljät kulkureitit, tasainen pinta, ei kynnyksiä tai kynnyksen korkeusero tasoitettu luisilla.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐
6.9 Liukumaton kävelypinta:

Lattiamateriaali ei ole liukas ja/tai matot pysyvät hyvin paikoillaan.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐
6.10 Portaiden ja askelmien selkeä merkitseminen ja liukuesteet:

Auttaa hahmottamaan portaat ja estää mahdollisesti putoamisen, liukastumisen tai harhaan astumisen.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐
6.11 Luiskat/tuolihissi/porrashissi/pystyhissi/:

Helpottaa kulkemista tasanteille ja eri kerroksiin.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐
6.12 Parvekesuoja:

Suojaverho, joka estää lelujen putoamisen parvekkeen raoista ja esim. lasta työntämästä päätä kaiteiden väliin.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐
6.13 Jokin muu ratkaisu, mikä teillä on käytössä tai minkä katsoisitte tarpeelliseksi? _____**Asumisen turvaratkaisut: kalusteet****7. Kuinka tärkeänä pidätte seuraavia kalusteisiin liittyviä turvaratkaisuja?**

	Ei lainkaan tärkeä	Ei kovin tärkeä	Melko tärkeä	Tärkeä	Erittäin tärkeä
7.1 Kulmasuoja: Estää lasta kolhimasta itseään kalusteiden ym. teräviin kulmiin.	☐	☐	☐	☐	☐
7.2 Kalusteiden kiinnitysremmit/kalusteiden kiinnittäminen seinään: Estää lasta vetämästä kalusteita (esim. taulutelevisiota) itsensä päälle.	☐	☐	☐	☐	☐
7.3 Lapsilukko/laatikkolukko/kaapinsuljin/turvalukitus: Estää lasta avaamasta luvatta laatikoita, kaappeja, ym.	☐	☐	☐	☐	☐
7.4 Laitteiden väärinkäytön suoja: Esim. DVD-soittimen ja digiboxin suoja estää lasta leikkimästä laitteiden napeilla.	☐	☐	☐	☐	☐

7.5 Jokin muu ratkaisu, mikä teillä on käytössä tai minkä katsoisitte tarpeelliseksi? _____**Asumisen turvaratkaisut: sähkö ja valaistus****8. Kuinka tärkeänä pidätte seuraavia sähköön ja valaistukseen liittyviä turvaratkaisuja?**

	Ei lainkaan tärkeä	Ei kovin tärkeä	Melko tärkeä	Tärkeä	Erittäin tärkeä
8.1 Pistorasiasuoja: Estää lasta laittamasta sormia tai esineitä pistorasiaan.	☐	☐	☐	☐	☐

(jatkuu)

8.2 Yövalo:

On/off-katkaisimella tai hämäräkytkimellä varustettu lamppu pimeyden pelkoon tai avuksi liikkumiseen yöllä.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐
8.3 Automaattinen valaistus:

Valot syttyvät esim. liikuttaessa tunnistimen ohi ja ovat päällä niin kauan kuin tilassa liikutaan.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐
8.4 Turvallinen valaistus:

Valaistuksessa käytetään kuumenemattomia lamppeja ja valaisimet ovat tukevia ja/tai seiniin/kattoon kiinnitettyjä.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

8.5 Jokin muu ratkaisu, mikä teillä on käytössä tai minkä katsoisitte tarpeelliseksi? _____

Asumisen turvaratkaisut: keittiö

9. Kuinka tärkeänä pidätte seuraavia keittiöön liittyviä turvaratkaisuja?

	Ei lainkaan tärkeä	Ei kovin tärkeä	Melko tärkeä	Tärkeä	Erittäin tärkeä
9.1 Liesisuoja/keittotasosuoja/toimintalukko tms: Estää lasta laittamasta virtaa päälle liedon levyihin tai uuniin.	☐	☐	☐	☐	☐
9.2 Liesivahti/lämpötilahälytin: Katkaisee automaattisesti virran ylikuumenemisestä liedestä/uunista, tai hälyttää liian kuumasta lämpötilasta liedon päällä.	☐	☐	☐	☐	☐
9.3 Ajastin kodinkoneessa: Automaattinen virrankatkaisu tietyn ajan jälkeen (esim. liesi tai kahvinkeitin).	☐	☐	☐	☐	☐
9.4 Tarjotin/tarjoiluvaunu: Auttaa lasta esim. astioiden siirtämisessä keittiöstä ruokapöytään ja toimii myös aputasona.	☐	☐	☐	☐	☐

9.5 Jokin muu ratkaisu, mikä teillä on käytössä tai minkä katsoisitte tarpeelliseksi? _____

Asumisen turvaratkaisut: wc, kylpyhuone ja sauna

10. Kuinka tärkeänä pidätte seuraavia kylpyhuoneeseen liittyviä turvaratkaisuja?

	Ei lainkaan tärkeä	Ei kovin tärkeä	Melko tärkeä	Tärkeä	Erittäin tärkeä
10.1 Termostaattihana/turvahana/vesihanan turvanappi: Liian kuumaa vettä ei tule hanasta, rajoitin estää liian kuumaa vettä tulemasta hanasta ja/tai lämpötilaa ei vahingossa säädetä liian kuumaksi.	☐	☐	☐	☐	☐
10.2 Automaattinen vesi- tai saippua-annostelija: Vesihana tai saippua-automaatti toimii, kun käsi viedään tunnistimen lähelle.	☐	☐	☐	☐	☐
10.3 Lattioiden ja kylpyammeiden liukkauden esto: Liukuestetarrat, liukuestematot, pintamateriaalin valinta tai lattian pinnan käsittely liukkaita vähentävällä aineella.	☐	☐	☐	☐	☐
10.4 Wc-istuimen supistaja/tukikahvat: Auttaa lasta käyttämään wc-istuinta.	☐	☐	☐	☐	☐
10.5 Tukikahvat/tukikaiteet/nousutuet: Antavat tukea liikkumiseen.	☐	☐	☐	☐	☐
10.6 Suihkuistuin/suihkujakkara: Antaa tukea suihkussa.	☐	☐	☐	☐	☐
10.7 Ammeistuin/ammelauta/kylvetystuki/kylvetysistuin: Antaa tukea kylpyammeessa ja sinne kulkemisessa/poistumisessa.	☐	☐	☐	☐	☐
10.8 Suihkusuoja: Suojaa etteivät saippua tai vesi pääse valumaan silmiin.	☐	☐	☐	☐	☐
10.9 Kosteushälytin/vuotohälytin: Hälyttää havaitessaan kosteutta tai älykkäät hälyttimet hälyttävät havaitessaan paine-eroa vesiverkostossa.	☐	☐	☐	☐	☐
10.10 Kiukaan turvakaide/kuumenematon kiukaan pinta: Lapsi ei pääse koskemaan kuumaa kiuasta tai kiukaan pinta ei kuumene lainkaan.	☐	☐	☐	☐	☐

10.11 Jokin muu ratkaisu, mikä teillä on käytössä tai minkä katsoisitte tarpeelliseksi? _____

(jatkuu)

Asumisen turvaratkaisut: makuuhuone

11. Kuinka tärkeänä pidätte nukkumiseen liittyviä turvaratkaisuja?

	Ei lainkaan tärkeä	Ei kovin tärkeä	Melko tärkeä	Tärkeä	Erittäin tärkeä
11.1 Sängyn turvalaita: Estää lasta putoamasta sängystä.	☐	☐	☐	☐	☐
11.2 Liukulakana: Helpottaa lapsen liikkumista ja liikuttamista lakanan päällä.	☐	☐	☐	☐	☐
11.3 Jokin muu ratkaisu, mikä teillä on käytössä tai minkä katsoisitte tarpeelliseksi? _____					

Kodin paloturvallisuus

12. Kuinka tärkeänä pidätte seuraavia kodin paloturvallisuuteen liittyviä turvaratkaisuja?

	Ei lainkaan tärkeä	Ei kovin tärkeä	Melko tärkeä	Tärkeä	Erittäin tärkeä
12.1 Asunnossa on palovaroittimia suosituksia enemmän: Sisäasiainministeriön asetuksen (239/2009) mukaan on asunnon jokaisen kerroksen alkavaa 60 huoneneiliötä kohden on oltava vähintään yksi palovaroitin.	☐	☐	☐	☐	☐
12.2 Värinällä tai valolla hälyttävä palovaroitin: Kuulovammaisille suunniteltu erikoispalovaroitin.	☐	☐	☐	☐	☐
12.3 Älykäs palovaroitin I: Kun palovaroitin havaitsee savua tai lämpöä, se katkaisee heti sähkölaitteesta virran.	☐	☐	☐	☐	☐
12.4 Älykäs palovaroitin II: Kun palovaroitin alkaa hälyttämään, se lähettää viestin haluttuun matkapuhelimeen.	☐	☐	☐	☐	☐
12.5 Muu palonhavaitsemisapuväline: Pistorasioihin asennettava laite, joka kuullessaan palovaroittimen äänen, katkaisee kauttaan kulkevan sähkövirran.	☐	☐	☐	☐	☐
12.6 Ovitarra/taulu: Sisällä ulko-oven läheisyydessä oleva taulu, jossa on asunnon ja/tai asukkaiden erityisominaisuuksista tietoja ja keneen tarvittaessa otetaan yhteyttä.	☐	☐	☐	☐	☐
12.7 Asunto- tai talokohtainen pelastautumissuunnitelma: Esimerkiksi pohjapiirustukseen merkitty reitit, joista pääsee hätätilanteessa ulos ja mistä löytyvät sammuusvälineet.	☐	☐	☐	☐	☐
12.8 Poistumisreititopasteet: Opaste loistaa pimeässä tai savussa ja opastaa reitin/reitit asunnosta ulos.	☐	☐	☐	☐	☐
12.9 Pelastuslakana/palolakana/evakuointilakana/pelastuspatja: Patjan alle sijoitettavaan lakanaan tai itse patjaan on kiinnitetty tukevat hihnat patjan kantamista ja/tai vetämistä varten.	☐	☐	☐	☐	☐
12.10 Jokin muu ratkaisu, mikä teillä on käytössä tai minkä katsoisitte tarpeelliseksi? _____					

Muilta huolta ja vaaraa aiheuttavia tilanteita ja tiedonsaanti

13. Oletteko mielestänne tietoinen kaikista apu- ja turvavälineistä, joita perheenne arjessa tarvitaan?

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

Jos vastasitte Kyllä, niin kertokaa mistä olette tietoja saanut: _____

Jos vastasitte En, niin kertokaa oletteko yrittäneet löytää/kysyä tietoa ja mistä olette etsineet: _____

14. Mihin huolta tai vaaraa aiheuttavaan tilanteeseen/tilanteisiin kotona ei ole olemassa apuvälineitä tai turvaratkaisuja? _____

(jatkuu)

15. Mitä kautta haluaisitte saada tietoa kodin arjen sujuvuuteen ja turvallisuuteen liittyvistä apuvälineistä ja teknologioista? (voit valita useamman)

- ☐ Terveysthuollosta (esim. neuvola, kuntoutuksesta vastaava yksikkö, sairaala,...)
- ☐ Palvelusuunnitelmasta vastaavalta/vammaispalvelulta/sosiaalitoimesta
- ☐ Päiväkodista tai koulusta
- ☐ Omalta yhdistykseltä tai liitolta (esim. heidän verkkosivuilta tai lehdestä)
- ☐ Sosiaalisesta mediasta (internet, Facebook, ym.)
- ☐ Ystäviltä/tutuilta
- ☐ Lehdistä tai mainoksista
- ☐ Kirjoista tai oppaista
- ☐ Sähköisestä kirjasta
- ☐ Verkkosivulta (esim. Kotitapaturma.fi tms.)
- ☐ Muualta _____
- ☐ En halua/en tarvitse tietoa kodin turvallisuuteen liittyvistä asioista.

Jos vastasit Muualta, kirjoita tähän mistä haluaisit saada tietoa: _____

Muu palaute

Kiitos paljon vastauksistanne!

Voit vielä halutessasi jättää tähän palautetta kyselystä tai kommentteja aiheesta. Voit myös jättää yhteystietosi, jos haluat kuulla esim. opinnäytetyöni etenemisestä.

_____

Osittainen tallennus

- ☐ Tahdon tallentaa täyttämäni tiedot ja jatkaa myöhemmin linkistä, joka lähetetään antamaani osoitteeseen.

Sähköpostiosoite _____

Tietojen lähetys

Tallenna

Kiitos paljon vastauksestanne!

Liite 3. Kyselylomaketta jäsenilleen jakaneet tahot

Sähköpostin välityksellä lähetin saatekirjeen ja linkin kyselylomakkeeseen 72 erilaiseen erityislasten ja heidän perheiden yhdistykseen, järjestöön, liittoon tai vastaavalle taholle ympäri Suomea. Alla olevassa listassa on lueteltu ne 29 tahoa, jotka vastasivat välittäneensä kyselylomakkeen jäsenilleen Facebookin, sähköpostin tai muun oman viestintämuotonsa kautta.

ADHD-liitto ry

Aivoliitto ry

Crohn ja Colitis ry

Downiaiset - Suomen Downin syndrooma ry

Epilepsialiitto: Lapsi ja perhetoiminta

Espoon Autismi- ja Aspergeriyhdistys ry

Harvinaiset-verkosto

Helsingin ja Uudenmaan neuroyhdistys ry

Helsingin Kehitysvammaatuki 57 ry

Hämeenlinnan Seudun Kehitysvammaisten Tuki ry

Imatran Seudun Kehitysvammaisten Tuki ry

Jaatinen ry, vammaisperheiden monitoimikeskus

Kauhajoen Kehitysvammaisten Tuki ry

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry: Itä-Suomen aluetoimisto

Keski-Suomen Kehitysvammaisten tuki ry

Kouvolaan Vammaisjärjestöjen Yhdistys ry

Kuuloliitto ry

Leijonaemot ry

Mahdollisuus lapselle ry

Meri-Lapin alueen CP-yhdistys ry

Munuais- ja maksaliitto ry

Näkövammaiset lapset ry

Perheily Etelä-Pohjanmaa (Perheily on Kehitysvammaisten tukiliiton toimintamuoto)

Päijät-Hämeen Autismi ja Asperger ry

Suomen Autismiyhdistys ry (SAY)

Sydänlapset ja -aikuiset ry

Tampereen Diabetesyhdistys ry

Tampereen seudun autismiyhdistys TSAU ry

Valteri-koulu Mäntykangas, Kuopio

Liite 4. Vastaajien taustatietoja kuvaavat taulukot.

TAULUKKO A. Kyselyyn vastanneiden kuuluminen erilaisiin liittoihin, järjestöihin ja yhdistyksiin. Vastaaja sai valita useamman kuin yhden vastausvaihtoehdon ja lisäksi sai vapaasti kirjoittaa muita mihin kuuluu. (Vastaajia n=67)

Yhdistys, järjestö, liitto, tms.	Vastaajien lukumäärä	% vastaajista
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry	23	34
Autismi- ja Aspergerliitto ry	17	25
Lihastautiliitto ry	12	18
Suomen CP-liitto ry	11	16
Epilepsialiitto	9	13
ADHD-liitto ry	8	12
Jaatinen ry	6	9
Kuuloliitto ry	5	8
Downiaiset - Suomen Downin Syndrooma ry	4	6
Invalidiliitto ry	4	6
Leijonaemot ry	2	3
Näkövammaiset lapset ry	2	3
Aivoliitto ry	1	2
Neuroliitto ry	1	2
TATU ry	0	0
Muu järjestö tai yhdistys	9	13
Ei ole liittynyt mihinkään	6	9

TAULUKKO B. Vastaajien jäsenyyksien määrä erilaisissa erityistä tukea tarvitsevien lasten tai heidän omaisten liitoissa, järjestöissä tai yhdistyksissä. (Vastaajia n=67)

Yhdistysten määrä, joihin vastaaja on liittynyt:	Vastaajien lukumäärä	
		%
0	6	9
1	30	45
2	18	27
3	9	13
4	1	1
5	1	1
6	2	3
Yhteensä: 67		100 %

Liite 5. Apu- ja turvallisuusvälineiden tärkeys

1 (2)

Taulukko. Erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden apu- ja turvallisuusvälineiden tärkeyttä kuvaavien arvosanojen keskiarvot ja keskihajonnat. Vastaa-ajien määrä oli 67. (Asteikko 1-5, 1=ei lainkaan tärkeä, 5=erittäin tärkeä)

Tärkeys	Keski- arvo	Keski- hajonta
Mukana pidettävät tai palveluun tallennetut terveys- ja yhteystiedot		
Lasten info-, SOS-tai epilepsiaranneke, tietoja sisältävä kortti tai koru	3,8	1,3
Terveystietoranneke, -riipus tai -tarra	3,9	1,2
Omaishoitajakortti	3,7	1,2
Lääkekortti	3,6	1,2
Henkilökohtaiset turvatuotteet		
Hengityshälytin/apneamonitori	3,1	1,6
Itkuhälytin/itkumonitori	3,1	1,5
Turvahälytin/turvapuhelin/hälytin	3,2	1,5
Vuode- /kohtaushälytin	3,1	1,6
Elintoimintoja mittaava hyvinvointiranneke	3,1	1,6
Muistitaulu/ohjekuvat/kuvalliset toimintaohjeet	3,9	1,3
Muistin apuväline/muistutin	3,5	1,5
Lääkeannostelija/sähkötoiminen lääkerasia	3,4	1,5
Kaatumisen ilmaiseva hälytin	3,0	1,6
Konttauskyypä/suojakypä	2,8	1,5
Pehmuste/suoja/vaatteisiin ommeltava iskusta kovettuva suoja	2,8	1,4
Kuulosuojaimet/korvatulpat	3,5	1,4
Vedenvaraan joutumishälytin	2,9	1,6
Henkilöiden tai tavaroiden valvonta		
Valvontakamera	2,9	1,4
Lapsen puhelimen paikannussovellus	3,8	1,3
Erillinen paikannin ja sen paikannussovellus	3,8	1,4
Langaton esineiden paikannin tai paikanilmaisimet	3,0	1,4
Asumisen turvaratkaisut: ovet, portaat, käytävät ja parveke		
Ovistoppari/ovenpidike	3,0	1,3
Lukko/haka/ovisalpa/työntösarpa	3,4	1,4
Oven lukko, joka hätätilanteessa avattavissa ulkopuolelta	3,6	1,5
Älylukko kodin ulko-ovessa	3,1	1,5
Ovihälytin/ikkunahälytin	3,1	1,5
Automaattiovi/ovisuljin tai ovipumppu	3,2	1,4
Turvaportti/oviportti	3,3	1,5
Kulkureittien esteettömyys	3,9	1,4
Liukumaton kävelypinta	3,7	1,3
Portaiden ja askelmien selkeä merkitseminen ja liukuesteet	3,4	1,4
Luiskat/tuolihissi/porrashissi/pystyhis	3,5	1,6
Parvekesuoja	3,2	1,5
Asumisen turvaratkaisut: kalusteet		
Kulmasuoja	3,0	1,4
Kalusteiden kiinnitysremmit/kalusteiden kiinnittäminen seinään	3,1	1,5
Lapsilukko/laatikkolukko/kaapinsuljin/turvalukitus	3,1	1,5
Laitteiden väärinkäytön suoja	2,9	1,4

(jatkuu)

Taulukko. Erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden apu- ja turvallisuusvälineiden tärkeyttä kuvaavien arvosanojen keskiarvot ja keskihajonnat. Vastaajien määrä oli 67. (Asteikko 1-5, 1=ei lainkaan tärkeä, 5=erittäin tärkeä)

Tärkeys	Keski- arvo	Keski- hajonta
Asumisen turvaratkaisut: sähkö ja valaistus		
Pistorasiasuoja	3,4	1,5
Yövalo	3,5	1,4
Automaattinen valaistus	3,3	1,4
Turvallinen valaistus	3,6	1,3
Asumisen turvaratkaisut: keittiö		
Liesisuoja/keittotasosuoja/toimintalukko	3,7	1,4
Liesivahti/lämpötilahälytin	3,6	1,4
Ajastin kodinkoneessa	3,3	1,4
Tarjotin/tarjoiluvaunu	2,8	1,4
Asumisen turvaratkaisut: wc, kylpyhuone ja sauna		
Termostaattihana/turvahana/vesihanan turvanuppi	3,8	1,3
Automaattinen vesi- tai saippua-annostelija	2,9	1,3
Lattioiden ja kylpyammeiden liukkauden esto	3,8	1,2
Wc-istuimen supistaja/tukikahvat	3,4	1,4
Tukikahvat/tukikaiteet/nousutuet	3,4	1,4
Suihkuistuin/suihkujakkara	3,4	1,4
Ammeistuin/ammelauta/kylvetystuki/kylvetysistuin	2,9	1,4
Suihkusuoja	2,3	1,3
Kosteushälytin/vuotohälytin	3,0	1,5
Kiukaan turvakaide/kuumenematon kiukaan pinta	4,0	1,3
Asumisen turvaratkaisut: makuuhuone		
Sängyn turvalaita	3,4	1,3
Liukulakana	2,6	1,4
Kodin paloturvallisuus		
Asunnossa on palovaroittimia suosituksia enemmän	4,2	1,1
Värinällä tai valolla hälyttävä palovaroitin	3,2	1,6
Älykäs palovaroitin I (katkaisee sähkövirran)	3,5	1,4
Älykäs palovaroitin II (lähettää viestin puhelimeen)	3,6	1,4
Muu palonhavaitsemisapuväline	3,2	1,4
Ovitarra/taulu	3,2	1,4
Asunto- tai talokohtainen pelastautumissuunnitelma	3,4	1,4
Poistumisreittiopasteet	3,4	1,4
Pelastuslakana/palolakana/evakuointilakana/pelastuspatja	3,0	1,4

Liite 6. Apuväline- ja turvallisuusaiheinen tietolähdekooste

APUVÄLINEIDEN, ASUINRAKENNUSTEN ESTEETTÖMYYDEN JA ASUMISTURVALLISUUDEN TIETOLÄHTEITÄ

- Tämä tietolähdekooste sisältää opinnäytetyössäni käyttämiäni lähdemateriaaleja.
- Kooste ei ole täydellinen ja voit poimia sieltä itseäsi kiinnostavat aiheet!

Apuvälineiden tietolähteitä:

Apuvälinekirjoja ja -oppaita:

Apuvälinekirja. Salminen, Anna-Liisa (toim.). Kehitysvammaliitto ry. 2. painos. 2010. Kirjassa kuvataan laajasti erilaisista apuvälineistä apuvälineryhmittäin eli apuvälineistä näkemiseen, kuulemiseen, kommunikoimiseen, liikkumiseen, leikkimiseen, harrastamiseen, työnteekoon, opiskelamiseen, asumiseen ja päivittäisiin toimintoihin. Lisäksi kirjassa on tietoa apuvälineiden tarpeista ja apuvälinepalveluista.

Apuvälineitä erilaisen oppijan arkeen: äänikirjasta älykynään, läppäristä lankakerään, nauhurista navigaattoriin. Hämäläinen, Riitta, Kotiranta, Pirjo-Liisa, Paloneva, Marja-Sisko & Valkama, Airi. Erilaisten oppijoiden liitto. 2010. Kirjassa on erilaisille oppijoille (esim. oppimis- tai lukivaikeuksia) apuvälineitä arjen erilaisiin tilanteisiin, opintoihin ja työelämään. Kirjassa on esitelty muun muassa apuvälineitä ajanhallintaan, keskittymiseen, erilaisiin opiskelutilanteisiin, kuulemisen ja näkemisen ongelmiin. Lisäksi kirjassa on esimerkkejä apuvälineiden käytöstä käytännössä.

Oppaita joissa esitellään ikäihmisille apuvälineitä ja turvallisuusratkaisuja omassa asunnossa asumisen tueksi. Oppaat voivat sisältää kaiken ikäisille sopivia apuvälineitä ja turvaratkaisuja:

Arjen älykkäät välineet – Opas ikääntyneiden kotona asumisen tueksi. 2017. Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry:n Ikäteknologiakeskuksen oppaassa on esimerkkejä erilaisista tuoteryhmistä, joista voi olla apua ja tukea jokapäiväisiin toimiin. Oppaassa ei käsitellä varsinaisia apuvälineitä, terveydenhoitoon liittyviä laitteita, tavanomaisia kodinkoneita eikä kodin pienapuvälineitä. http://valli.fi/fileadmin/user_upload/Julkaisut__pdf/Oppaat__pdf/ITK-opas_nettiin.pdf

Käyttäjälle kätevä teknologia (KÄKÄTE) -projektin oppaat. Vanhus- ja lähimmäispalveluliitto ry:n ja Vanhustyön keskusliiton yhteistyössä toteuttama projekti toimi vuosina 2010–2014. Projektissa on julkaistu useita oppaita liittyen kotona asumisen tukemiseen ja turvallisuuteen. <http://www.ikateknologia.fi/fi/> (ks. KÄKÄTE -projektin julkaisut).

Esimerkiksi oppaita on seuraavista aiheista:

- Turvapuhelinopas (1/2011)
- Teknologia avuksi henkilöiden ja esineiden paikantamisessa (3/2012)
- Asunnon lukitusopas (4/2012)
- Kevythissi kotiin (5/2012)
- Kuvapuhelimet – Opas kuvallisen yhteydenpidon ratkaisusta (9/2014)

Kotimaiset apuvälinetietokannat:

Malike-keskus: Kehitysvammaisten Tukiliitto ry. **Välineet** -sivustolla toimintavälineitä erilaisiin toimintaympäristöisiin. <http://www.malike.fi/fi/valineet/> **Ideapankki** -sivustolla esitellään ja sinne saa lähettää perheiden keksimiä ja toteuttamia ideoita vaikeavammaisen lapsen tai aikuisen arjen sujumiseen ja yhdessä tekemiseen. <http://www.malike.fi/fi/valineet/ideapankki/>

Näkövammaisten liitto ry: Palvelut näkövammaisille -sivustolla tietoa apuvälineistä sekä vinkkejä erilaisiin tilanteisiin. http://www.nkl.fi/fi/etusivu/palvelut_nakovammaisille. **Näkövammaisten** palveluopas päivitetään vuosittain ja sieltä apuväline ja vinkit löytyvät Helpotusta arkeen -luvusta. <http://www.nkl.fi/fi/etusivu/nakeminen/julkaisu/palveluopas/5-helputusta-arkeen>

Papunet – Apuvälineet: Papunet-verkkopalvelu, Kehitysvammaliitto ry. Apuvälineet-sivulla tietoa kommunikoinnin apuvälineistä. <http://papunet.net/tietoa/apuvälineet>. Lisäksi Papunetin Oppaat -sivulta löytyy **Opas tietoteknisiin apuväline-ratkaisuihin**. Oppaassa kerrotaan tietoteknisistä apuvälineratkaisuista (tietokoneet, ohjaimet, ohjelmat ja oheislaitteet) sekä mihin tarkoituksiin ja millä apuvälineillä tietokonetta voidaan käyttää silloin, kun henkilön toimintakyky on heikentynyt sairauden, vamman tai kehitysviivästymän vuoksi. <http://papunet.net/sites/papunet.net/files/materiaalia/Julkaisut/tietotekniikka-opas2016netti.pdf>

Välineet.fi. Toimintavälineiden ja vammaisurheilun ja -liikunnan apuvälineitä vuokraavien tahojen yhteinen verkkopalvelu. Mukana verkkopalvelussa ovat Soveltava liikunnan apuväline-toiminta SOLIA, Malike, Pajulahden Soveltavan liikunnan osaamis- ja resurssikeskus, Kaikkien Yhteri, Respecta, Oulun, Turun ja Jyväskylän kaupungit. Lisäksi sivuilta löytyvät laskettelukeskukset, jotka tarjoavat erityisryhmille soveltuvia lasketteluvälineitä. <http://www.valineet.fi/>

Wikiti:

JaatisWiki. Jaatinen, vammaisperheiden monitoimikeskus ry:n perustama. Internetissä julkaistava vinkkisivusto, jonne kootaan vinkkejä, linkkejä, tietoa ja luovaa ajattelua hyödyksi vammaisille lapsille ja nuorille ja heidän perheille. Sisältö perustuu vapaaehtoisten antamiin vinkkeihin. <http://www.jaatiswiki.wikispaces.net/Tervetuloa+JaatisWikiin>

Ulkomaiset apuvälinetietokannat:

EASTIN. Eurooppalainen apuvälineiden hakukone. <http://www.eastin.eu/fi-fi/searches/products/index>.

Muiden maiden avoimia apuvälinetietokantoja. Huom! ¹:llä merkityt ovat tuottaneet tietoa EASTIN tietokantaan:

Australia_Assistive Technology Australia¹. <http://at-aust.org/>.

Esteettömän näyttelytilan tuotteisiin pääsee tutustumaan virtuaalisesti: <http://at-aust.org/virtualtour/ilcrooms.html>

Belgia_Vlibank¹. <http://www.vlibank.be/>

Iso-Britannia_Disabled Living Foundation (DLF)¹. Järjestö, joka välittää tietoa ja neuvoja. <http://www.dlf.org.uk/>. Yleisesti avoinna olevissa apuvälinetietokannoissa on omat osiot lasten apuvälineistä:

- **Living made easy** <http://www.livingmadeeasy.org.uk/> ja
- **AskSARA** <http://asksara.dlf.org.uk/?auth=sara5>

Italia_Portale SIVA¹: <http://portale.siva.it/en-GB/home/default>

Norja_Hjelpemiddeldatabasen. Norjan valtio ylläpitämä apuvälinetietokanta. <http://www.hjelpemiddeldatabasen.no/>

Saksa_REHADAT¹. Tietoa ammatillisen kuntoutuksen sekä muista apuvälineistä, valmistajista, myyjistä ja hinnoista. <http://www.rehadat-hilfsmittel.de/de/>

Tanska_Hjælpemiddelbasen¹. Tanskan sosiaalishallituksen ylläpitämä apuvälinetietokanta. <http://www.hmi-basen.dk/> Tietokannan englanninkielinen versio on suppeampi. <http://www.hmi-basen.dk/en/indexdk.asp>

USA_AbleData. Amerikkalainen apu- ja kuntoutusvälinetietokanta. <http://www.abledata.com/>

Ammattikorkeakoulujen näyttelytiloja:

Kaikkien koti. Satakunnan ammattikorkeakoulu (SAMK), Pori. (ei toistaiseksi omaa verkkosivua) <http://www.samk.fi/>

Mahdollistava Koti. Oulun ammattikorkeakoulu (OAMK), Oulu. <http://www.oamk.fi/hankkeet/mahdollistavakoti/>

Neuvontakeskus Kunnonkoti. Turun ammattikorkeakoulu, Turku. <http://kunnonkoti.turkuamk.fi/>

Teknologia-lainaamo®. Teknologia-lainaamon Living Lab, Laurea ammattikorkeakoulu (LAUREA), Vantaa <https://www.laurea.fi/hankkeet/teknologia-lainaamo-kokeilupiste> sekä Teknologia-lainaamon esittelypisteet Tikkurilan ja Hakunilan kirjastot, Vantaa <https://www.laurea.fi/hankkeet/teknologia-lainaamo-kokeilupiste/teknologia-lainaamot>
Teknologia-lainaamon tuotteiden esittely: <https://www.laurea.fi/hankkeet/teknologia-lainaamo-kokeilupiste/tuotteet>

Lainattavat tuotteet ja niiden lainaustilanne löytyy **HelMetistä** (pääkaupunkiseudun yleisten kirjastojen aineistojen hakukone).

Älykoti – Sosiaalinen, teknologinen ja virtuaalinen oppimis- ja kehittämisympäristö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK), Jyväskylä. (ei toistaiseksi verkkosivua, koulun sivu <https://www.jamk.fi/fi/Etusivu/>)

Muita näyttelytiloja:

Apuvälinetietoa saa mm. sairaus- ja potilasyhdistyksistä, alueellisissa apuvälinekeskuksissa ja apuvälinealan yrityksistä.

Aviris-apuvälinemyymälä. Näkövammaisten liiton Aviris-myyrmälässä on näkövammaisille suunniteltuja apuvälineitä. Myös verkkokauppa. Iiris-keskus, Helsinki. <https://www.aviris.fi/fi/etusivu>

Apua arkeen -lainaamo. Sastamalan pääkirjastossa on vuonna 2016 aloitettu apuvälineitä lapsille, nuorille ja ikäihmisille. https://www.sastamala.fi/sivu.tmpl?sivu_id=9646

Toimiva Koti DoMedi Oy. Toimivan Kodin esteettömyysklinikan myyntinäyttely ja verkkokauppa, Helsinki. <http://toimivakoti.fi/esteettomyysklinikka/>

Apuväline -messut. Expomark Oy. Apuvälinealan messut pidetään joka toinen vuosi Tampereen Messu- ja Urheilukeskuksessa. Vuorottelee ikäihmisille suunnatun Hyvä Ikä -messujen kanssa. <https://www.apuvaline.info/>

Apuvälineistä videoita:

Videoita on myös apuväline- ym. yritysten verkkosivuilla sekä haettavissa esim. YouTubesta hakusanoilla.

Aviris-apuvälinemyymälä. Videoita Aviris-apuvälinemyymälän joistakin apuvälineistä. <https://www.youtube.com/user/Avirismyyrma/videos>

Näyttelytila Hamk. Lyhyitä videoita erilaisista arjen toimintojen ja kodin apuvälineistä. Näyttelytila HAMK https://www.youtube.com/channel/UCV1VzkyYFousbjPCuBgMuWA/videos?view=0&sort=dd&shelf_id=0

Teknologia-lainaamo (Laurea amk). Videoita Teknologia-lainaamon toiminnasta ja apuvälineistä. https://www.youtube.com/channel/UC_B8IJYpkRQkCgecGGvxHA

Hyte.fi – kysymys- ja vastaussivusto. Hyte.fi -yhteisölle Flickr-palveluun perustettu videoiden ja kuvien julkaisemispaikka. Huom! Ei aktiivista toimintaa/ tilanne 5.5.2017. <https://www.flickr.com/groups/hytefi/pool/>

Asumis- ja tuoteturvallisuusaiheisia lehtiä:

Turvallinen Koti. Karprint Oy. Aikakauslehti, joka ilmestyy 6 kertaa vuodessa. Lehti ilmestyy sekä paperisena versiona että digilehtenä. Lehden julkaiseminen on aloitettu vuonna 2017.

@Tukesinfo -verkkolehti. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes. Verkkolehdestä julkaistaan ajankohtaisia asioita turvallisuudesta ja kemikaaleista muun muassa juttuina, videoina ja blogiteksteinä. Verkkolehti on suunnattu turvallisuudesta kiinnostuneille kansalaisille, Tukesin asiakaiselle ja muille sidosryhmille. Verkkolehden julkaiseminen aloitettu 23.6.2015. <http://verkkolehti.tukes.fi/>

Apuvälineisiin liittyviä blogiesimerkkejä:

Toimivampi koti. Hyvinkääläisen EN-Apuvälineet -yrityksen blogi esittelee erilaisia apuvälineitä sekä esteettömyyteen liittyviä haasteita ja niiden ratkaisuja. <https://toimivampikoti.wordpress.com/>

Esimerkki blogin sivusta, jossa esitellään erityislapsiperheen apuvälineitä:

Kasperin elämää/Pienen pojan elämää. Blogissa kerrotaan erityislapsiperheen arjesta. Löytyy myös Facebookista. Blogissa on esimerkiksi esitelty perheen apuvälineitä 17.8.2015 päivätyssä tekstissä. <http://kasperinelamaa.blogspot.fi/>

Asuinrakennusten esteettömyyden tietolähteitä:

Esteettömyysaiheisia kirjoja:

Esteetön rakennus ja ympäristö. Rakennustietosäätiö RTS. 2011. Oppaassa on liikkumis- ja toimintaesteisille soveltuvien rakennusten suunnittelu- ja mitoitusohjeita sekä julkiseen että yksityiseen rakentamiseen. Käsikirja suunnittelijoille, rakennuttajille, rakentajille, viranomaisille ja alan opiskelijoille.

Asuintilojen suunnittelu. Rakennustieto Oy. 7. painos. 2012. Kirjassa on ohjeita ja esimerkkejä toimivien asuintilojen suunnitteluun. Se sisältää kaikki 24 asutosuunnittelua koskevaa RT-ohjekorttia, jotka perustuvat lainsäädäntöön ja rakentamismääräyksiin. Kirja on tarkoitettu suunnittelijoille ja alan opiskelijoille, mutta myös oman kodin tiloja pohtivalle. Kirja sopii sekä uusien asuntojen suunnitteluun, että olemassa olevien asuntojen toimivuuden parantamiseen.

Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus – Opas kartoituksen tilaajalle ja toteuttajalle. Ruskovaara, Anna (toim.) Invalidiliitto ry. 2009. Opas sisältää rakentamismääräyksiä, ohjeita ja suosituksia esteettömän ympäristön toteuttamiseksi. Opas on tarkoitettu ohjeeksi rakennetun ympäristön esteettömyyskartoituksen suorittajalle ja tilaajalle. Oppaasta myös suunnittelijat, rakennuttajat, rakentajat saavat tietoa ja ohjeita.

Esteettömään keittiöön liittyvää kirjallisuutta:

Keittiö – suunnittelu, kalusteet, kodinkoneet, valaistus. Pekkala, Risto. Readme Oy. 2013. Kirjassa käsitellään mm. keittiösuunnittelua, keittiötyyppejä, kalusteita, kodinkoneita, työasamateriaaleja, altaita, hanoja, erilaisia varoittimia, valaistusta ja sähköistystä. Kirjassa on yhdellä alueella Asumispalvelusäätiö ASPA:n suosituksia vammaisten henkilöiden keittiöratkaisuihin.

Esteettömästi keittiössä – suunnittelussa ja toteutuksessa huomioitavia tekijöitä. Hämäläinen, Tiina. 2011. Opinnäytetyö, fysioterapian koulutusohjelma, Turun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyössä käsitellään muun muassa toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja asuinympäristön arviointimenetelmiä. Opinnäytetyössä todetaan, että tarvitaan tietoa, neuvontaa ja selkeä opas esteettömän keittiön muutostöistä. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/35149/Hamalainen_Tiina.pdf;jsessionid=F914C94711F35C71BDA9DBA801C1F077?sequence=1

Esteettömään saunaan liittyvää kirjallisuutta:

Liikkumisesteetön sauna. Könkkölä, Maija. Invalidiliitto ry. 2000. Kirjassa käsitellään liikkumis- ja toimintaesteisten henkilöiden saunan suunnittelussa huomioon otettavia asioita, kuten esimerkiksi mitoituksia, lauteille nousemista, pesu- ja pukuhuoneen tarvikkeita sekä saunaan liittyvien tilojen ominaisuuksia ja materiaaleja.

Esteetön sauna. Pukema, Veera. 2010. Opinnäytetyö, talonrakennustekniikka, Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyössä suunniteltiin esteetön sauna muutostyönä omakotitaloon. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/16231/Pukema_Veera.pdf?sequence=2

Saunat - Ohjeita ja suosituksia. ESKE Esteettömyystiedon keskus, Invalidiliitto. ESKE:n verkkosivulla tietoa ja kuvia esteettömän saunan suunnittelemisesta. http://www.esteeton.fi/portal/fi/rakennettu_ymparisto/wc-_ja_peseytymistilat__saunat/saunat/

Opinnäytetöitä liittyen asuntojen esteettömyyteen:

Esteettömyysopas pientalorakentajalle. Viitasaari, Susanna & Kokko, Viveka. 2016. Opinnäytetyö, toimintaterapian koulutusohjelma, Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyössä tuotettiin Jyväskylän rakennusvalvonnalle jaettavaksi esteettömän pientalon rakentajille suunnitelluvaiheeseen tarkoitettu opas: **Palaset paikoilleen pientalossa – Opas toimiva kodin suunnitteluun.** Opas on opinnäytetyön liitteenä.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/116054/Kokko_Viitasaari+06102016.pdf?sequence=1

Omakotitalon esteetön suunnittelu. Jokiaho, Sarianna. 2013. Opinnäytetyö, rakennustekniikan koulutusohjelma, Vaasan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyössä suunniteltiin omakotitalo, jonka saa muutettua esteettömäksi suurempia rakennemuutoksia tekemättä. <https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/58768/opinnaytetyo.pdf?sequence=1>

Mahdollisuuksien Koti – Opas lyhytkasvuisten toimivista asumisratkaisuksista. Järvelä, Emmi, Saari, Saija-Maija & Urpilainen, Meri. 2012. Opinnäytetyö, toimintaterapian koulutusohjelma, Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyössä on selvitetty lyhytkasvuisten toimivia asumisratkaisuja ja niiden pohjalta tuotettu opas, joka on opinnäytetyön liitteenä. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/47400/Saari_Saija-Maria.pdf?sequence=1

Esteetön koti pyörätuolipotilaalle. Raappana, Mika. 2008. Insinööri, rakennustekniikan koulutusohjelma, Kajaanin ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyössä selvitetään pyörätuolilla liikuvan henkilön omakotitalossa huomioitavat asiat, esitellään ratkaisuja ja niiden kustannuksia. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/10796/trt2sMikaR.pdf?sequence=1>

Asumisen esteettömyyteen ja toimivuuteen liittyviä oppaita:

TTS Työtehoseura. TTS Työtehoseura tekee soveltavaa ja käytännön läheistä asumiseen liittyvää tutkimustoimintaa, joka keskittyy muun muassa asumisen toimivuuden ja energiatehokkuuden kehittämisen. <http://www.tts.fi/>

Esimerkkejä TTS Työtehoseuran oppaista:

- **Ikäihmisten arjen toiminnot ja niiden turvallinen hallinta.** TTS Työtehoseuran julkaisuja 419. 2014. Reisbacka Anneli & Rytönen, Arja. http://www.tts.fi/images/stories/tts_julkaisut/tj419.pdf
- **Toimiva keittiö.** TTS:n tiedote, Asuminen, teknologia ja palvelut, 3/2014 (682). Mäntylä, Heli, Marjomaa, Tarja & Kuusela, Minna, TSS. <http://www.tts-nyt.fi/images/julkaisut/tiedostot/koti682.pdf>
- **Sähkölieden valinta.** TTS:n tiedote, Asuminen, teknologia ja palvelut, 1/2014 (680). Marjomaa, Tarja, TSS. <http://www.tts-nyt.fi/images/julkaisut/tiedostot/koti680.pdf>
- **Astiapesukoneen valinta.** TTS:n tiedote, Asuminen, teknologia ja palvelut, 1/2013 (672). Marjomaa, Tarja, TSS. <http://www.tts-nyt.fi/images/julkaisut/tiedostot/koti672.pdf>
- **Induktiokeittotasojen vertailu.** TTS:n tiedote, Asuminen, teknologia ja palvelut, 5/2011 (661). Marjomaa, Tarja, TSS. <http://www.tts-nyt.fi/images/julkaisut/tiedostot/koti661.pdf>
- **Senioriasumisen suunnitteluohje.** TTS:n tiedote, Asuminen, teknologia ja palvelut, 2/2011 (658). Mäntylä, Heli & Kuusela, Minna, TSS, Rappe, Erja, Marttaliitto ja Kuittinen, Matti, Kombi Arkkitehdit. <http://www.tts-nyt.fi/images/julkaisut/tiedostot/koti658.pdf>
- **Ikääntymisen tuomat haasteet asumiselle.** TTS:n tiedote, Asuminen, teknologia ja palvelut, 1/2011 (657). Mäntylä, Heli & Kuusela, Minna, TSS ja Kuittinen, Matti, Kombi Arkkitehdit. <http://www.tts-nyt.fi/images/julkaisut/tiedostot/koti657.pdf>
- **Laitteita liesipalojen ennaltaehkäisyyn – liesiturvalaitteiden vertailu.** TTS tutkimuksen tiedote, Kodin toiminallisuus, teknologia ja palvelut, 5/2009 (642). Korhonen, Anne, Liski-Markkanen, Sari & Reisbacka, Anneli, TTS tutkimus. <https://safera.imagerelay.com/ql/a4d0633433a24477b591eba01ff96a97/TTS-liesiturva-vertailu-2009-FIN.pdf>

Asumisen suunnitteluun ja esteettömyyteen liittyvä blogi:

Kaunis ja esteetön koti. Blogissa esitellään ideoita ja vinkkejä esteettömään kotiin sekä seurataan esteettömän omakotitalon rakennusprojektia suunnittelusta rakentamiseen ja sisustamiseen. <http://www.esteetonjakaunikoti.fi/>

Yhdysvaltalaisia asunnon esteettömyyttä ja sisustamista käsitteleviä kirjoja:

The Accessible Home – Designing for All Ages & Abilities. Pierce, Deborah. Connecticut: The Taunton Press. 2012. Kirja on kuvapainotteinen ja se sisältää 25 esimerkkiä kodeista, joissa esteettömyys on toteutettu toimivalla ja esteettisellä tavalla. Esimerkkien tyyli ei ehkä sovi skandinaaviseen makuun.²

Home Accessibility – 300 Tips for Making Life Easier. Peterman Schwarz, Shelley. New York: Demos Health. 2012. Kirjassa esitellään 300 vinkkiä eri tavalla toimintarajoitteisille henkilöille avuksi asumiseen ja erilaisiin toimintoihin. Vinkit vaihtelevat arkisista huomioista apuvälineisiin ja ne on jaoteltu kodin tilojen mukaan. Vinkit on kuvailtu sanallisesti, eikä niistä ole juuri lainkaan kuvia. Kirjailija sairastaa MS-tautia ja liikkuu muun muassa sähkömopolla.

Knack Universal Design: A Step-by-Step Guide to Modifying Your Home for Comfortable, Accessible Living. Krueger, Barbara & Steward, Nika. Connecticut: Globe Pequet Press. 2010. Kirjassa esitellään iäkkäille ideoita kodin esteettömyyteen ja toimivuuteen. Kirja on jaoteltu kodin eri tilojen mukaan ja lisäksi käsitellään muun muassa valaistusta, värejä, kodin turvallisuutta ja hälyttimiä sekä erilaisia pienapuvälineitä. Kirjassa on 450 kuvaa.

Universal Design for the Home. Great Looking, Great Living Design for All Ages, Abilities and Circumstances. Jordan, Wendy. A. Massachusetts: Rockport Publishers. 2008. Kirjassa on suuria valokuvia ja esteettömien kotien pohjapiirustuksia. Kirja on jaoteltu kodin tilojen mukaan osiin, esimerkiksi keittiö ja kylpyhuone. Kirjassa esitellään pääasiassa kotien muutostöitä lukuun ottamatta yhtä kappaletta, jos on Universal Design periaatteella suunniteltuja uusia koteja.²

Universal Design Ideas for Style, Comfort and Safety. Sillah, Andrea. Massachusetts: R S Means. 2007. Kirjassa on paljon kuvia ja ideoita suunnitteluun, pohjapiirustuksiin, huonekalujen järjestykseen ja materiaalien valintaan. Kirja käsittelee kaikki asuintilat ja piha-alueet sekä kodin rakentamista tai muuttamista esteettömäksi kaiken ikäisille (pääpaino iäkkäiden kodeissa).²

A house for all children – Planning a Supportive Home Environment for Children With Disabilities. Olsen, Richard V., Hutchings, B. Lynn & Ehrenkrantz, Ezra. New Jersey: New Jersey Institute of Technology. 2000. Kirjassa käsitellään liikuntarajoitteisten lasten asumista, asumisympäristöä sekä lasten muuttuvia tarpeita eri elämänvaiheissa. Kirjaa varten on haastateltu 65 vammaisen lapsen perhettä. Kirjassa tarkastellaan tekstein ja kuvin kodin saavutettavuudesta (esim. kulureitit ulkoa ja ulko-ovet) sekä sisätilojen esteettömyyttä (esim. käytävät, wc, kylpyhuone ja keittiö). Tekijäorganisaation internetsivulla on kirjaan liittyvät kuusi haastatteluvideota perheistä, jotka ovat tehneet vammaisille lapsilleen esteettömän kodin (<http://ahouseforallchildren.njit.edu/video.htm>).

² Yhdysvaltalaisen kirjojen sisältökuvaukset Esteetön&kauniskoti-blogin Kirjavinkkejä esteettömään asumiseen-sivulta (päiväys 17.9.2015). Linkki sivulle: <http://www.esteetonjakauniskoti.fi/search?q=kirjoja>

Asumisturvallisuuden tietolähteitä:

Asumisturvallisuusaiheisia kirjoja/oppaita lapsiperheille:

Turvallinen koti vauvalle. Opas vaarojen ja tapaturmien ennaltaehkäisyyn vauvaperheille. Kotitapaturma.fi & Terveystieteiden tutkimuskeskus (112paiva.fi). http://112paiva.info/wp-content/uploads/2017/01/112-paiva_vauvaperheen_opas_2017_FI.pdf

Turvallinen koti lapselle – opas. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). 2014. Oppaassa on tietoa ja turvallisuusasioita lapsiperheen kodin kemikaaleista, pesu- ja hoitoaineista, ruokailuun liittyvistä tarvikkeista, vaatteista, lasten kalusteista, leluista, ulkoilussa käytettävistä välineistä ja leikkipaikoista. http://www.tukes.fi/Tiedostot/Kemikaalituotteet/Oppaat/Turvallinen_koti_lapselle_opas.pdf

Lapsiturvallisuuskirja (Alkuteos: Barnsäkerhetsboken). Karlsdotter Lindehag, Lena. (suom. Donner, Julia). Schildts Kustannus Oy. 2011. Kirja on tarkoitettu pienen lapsen vanhemmille, isovanhemmille, tms. Kirjaan voi kiinnittää narun ja ripustaa näkyvälle paikalle. Kirjassa on tietoa ja tarkistuslistoja seuraavista aiheista: kodintilat, sänky, sähkö, leikkikalut, tuttipullot, ruoka, juoma, vaatetus, säteily, vaaralliset aineet (kasvit, kemikaalit ja lääkkeet) ja liikkuminen lastenvaunuilla, polkupyörällä ja autolla. Lisäksi ensiapuohjeita.

Selkokieliä asumisturvallisuuden kirjoja:

Avaimia arkeen – Selkokieline oppikirja turvallisuudesta. Rätty, Lauri & Kukkanieniemi, Petteri. Kehitysvammaisten Palvelusäätiö. 2015. Kirja on kirjoitettu selkokielellä erityistä tukea tarvitseville aikuisille. Aiheena on paloturvallisuus, liikenneturvallisuus, henkilökohtainen turvallisuus ja ensiaputaidot. Kirja sisältää tehtäviä kohderyhmälle omasta elämästä (esim. läheiset ihmiset, pelottavat ja uudet opittavat asiat, omat sairaudet ja terveydenhoito) ja turvallisuudesta. Tehtävien vastaukset voi kirjoittaa kirjan sivuille.

Moon turvallisuuskirja – Perustietoja arjen turvallisuudesta selkosuomeksi. Jukantupa, Esa, Jukantupa, Päivi & Rajala, Pertti. Tuettu työllistymisen ry. 2014. Kirja on selkokieline ja tarkoitettu yksin luettavaksi tai virikemateriaaliksi ryhmille. Aiheena turvallinen arki (mm. käsienpesu ja elintarvikkeet), jätteen lajittelu, tarkastuslista kodin vaarapaikoista (sähkö-, palo- ja rikosturvallisuus ja vesi- ja öljyvahinko), väkivalta, ICE-kontakti (in case of emergency/hätätilanteisiin lähimaisen puhelinnumero), paloturvallisuus- ja ensiapuohjeita.

Yleisiä asumisturvallisuusaiheisia kirjoja/oppaita:

Talon turvaopas. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK. 12. uusittu painos. 2014. Kirja on tarkoitettu talon omistajalle ja haltijalle, taloyhtiön hallituksen jäsenille, isännöitsijälle, huolto-yhtiölle, talon turvallisuustehtäviin nimetyille ja asukkaille. Kirja käsittelee omatoimista varautumista, talon turvallisuusjärjestelyjä, pelastussuunnitelmaa, tiedottamista, arkisia ja poikkeusolojen vaaratilanteita, avun hälyttämistä, ensiavun antamista, palo- ja sähköturvallisuutta, vesivahinkoja, murtosuojausta, kunnallistekniikan häiriöitä ja ongelmajätehuolto. Oppaassa on mm. malli toimintaohjeesta hätätilanteeseen ja turvallisuuskävelyn tarkistuslista.

Palovaroitinopas. SPEK opastaa. Majamaa, Jarmo & Koskela, Kari. 2. uudistettu painos. 2012. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK. Opas auttaa valitsemaan huoneistoon tarkoituksenmukaiset palovaroittimet ja antaa neuvoja niiden tarpeellisesta määrät, sijoitus-paikasta, käytöstä ja kunnossapidosta. Opas soveltuu pelastus- ja rakennuslupaviranomaisille, suunnittelijoille, asentajille, kiinteistöjen turvallisuushenkilöille, asuntojen omistajille ja haltijoille, majointusliikkeiden ja hoitolaitosten toiminnanharjoittajille sekä palovaroittimien maahan-tuojille

Kodin turvakirja – Opas seniorikansalaiselle ja vähän muillekin. Koivuniemi, Markku & Perälä, Rae. Alfamer Oy. 2010. Kirja on tarkoitettu pääasiassa omassa kodissa asuville iäkkäille henkilöille ja heidän läheisilleen. Kirjassa on erilaisia apuvälineitä, turvaratkaisuja ja hälytyslaitteita kodin arkeen, kuten esim. ovien lukitukset, kodin murtohälytyslaitteet, henkilökohtaiset hälytyslaitteet, ruokailun apuvälineet, liikkuminen ja havainnointi.

Sähköpalon ennaltaehkäisy kotikonstein. Partanen, Aulis. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK. 2010. Kirja on tarkoitettu kaikille tietolähteeksi sähköpaloturvallisuudesta. Kirjassa selitetään erilaisten sähkölaitepalojen syntymekanismeja ja esimerkitapauksia sekä keinoja syttymisen ennaltaehkäisyyn. Lisäksi on esitetty erilaisia teknisiä turvaratkaisuja, kuten esim. varoittimet ja sammuttimet.

Turvallinen koti – Joka kodin opas. Tiirikainen, Kati. Rakas-kustannus. 2009. Kirjassa on esitetty vaaran paikat kodin eri huoneissa, kuten esim. eteisessä, keittiössä, olohuoneessa, makuu-huoneessa, lastenhuoneessa, kylpyhuoneessa, saunassa ja pihalla. Lisäksi kirjassa on ohjeita niiden korjaamiseen sekä tietoa erilaisista sattuneista kotitapaturmista.

Asukkaan turvallisuusopas. Waitinen, Matti. Suomen Palopäälystoliitto ry. 2009. Opas on tehty asukkaiden turvallisuusosaamisen parantamiseksi. Asukkaille ja erilaisten asuintalojen turvallisuustyöhön ohjeistavana käsikirjana. Oppaassa käsitellään mm. taloyhtiöiden turvallisuus-kulttuuria, paloturvallisuutta, omaisuuden suojelua, suojautumista vaaratilanteissa ja ensiapu-valmiutta. Lisäksi oppaassa on asuintalojen ja kodin omatoimisen turvallisuustarkastuksen ohjeita sekä mallit näiden turvatarkastuslistoista.

Turvallinen asuminen ja epilepsia -opas. Käytännön vinkkejä ja ohjeita turvallisempaan asumiseen. Asumispalvelusäätiö ASPA ja Epilepsialiitto ry. 2009. <https://www.epilepsia.fi/documents/20181/45820/Turvallinen+asuminen+ja+epilepsia+-opas.pdf/b92d9f75-1a47-4623-9dfa-9eb247a69b96>

Joka kodin turvavinkit. Tuisku, Eelis & Arvonen, Sirpa. Multikustannus. 2006. Kirja on tarkoitettu tavalliselle perheelle, liikkujalle ja harrastajalle. Kirjassa on turvallisuusvinkkejä mm. kodin, lähiympäristön ja mökin turvallisuuteen, murtoihin ja varkauksiin, liikkumiseen autolla, pyöräillen, kävellen, vesillä ja talvella sekä ohjeita tapaturmien ehkäisemiseen ja ensiapuun.

Kodin turvaopas. Partanen, Marko. Helmi Kustannus. 2006. Kirja on tarkoitettu kaikkiin koteihin. Kirjassa neuvotaan hätäpuhelun soittamisesta, pelastautumisesta tulipalosta, kodin paloturvavälineistä ja murtosuojauksesta, kodin vaarapaikoista, sähkölaitteiden vaaroista, vesivahinkojen välttämisestä, lomamatkailijan turvavinkeistä ja ensiavun antamisesta.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) oppaita:

- **Kodin sähköturvallisuus.** 2015. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) ja Sähköturvallisuuden edistämiskeskus (STEK). Oppaassa on ohjeita kodin sähköturvallisuuden varmistamiseksi. http://www.tukes.fi/Tiedostot/sahko_ja_hissit/esitteet_ja_oppaat/Kodin_sahkoturvallisuus_web.pdf
- **Kodin sähköturvallisuus - Näin vältät sähköstä johtuvan tulipalon.** 2013. http://www.tukes.fi/Tiedostot/sahko_ja_hissit/esitteet_ja_oppaat/Sahkopa-loesite_2013.pdf
- **Valoa pimeyteen:** Joulu- ja koristevalosarjojen turvallinen käyttö. n.d. http://www.tukes.fi/Tiedostot/sahko_ja_hissit/esitteet_ja_oppaat/joulu_koristevalosarjatesite.pdf

Kodin erilaisia tarkistuslistoja:

Asunnon esteettömyyden ja turvallisuuden tarkistuslista. Invalidiliitto ry. Asukkaille ja omistajille asunnon esteettömyyden, toimivuuden ja turvallisuuden arvioimiseksi.

- [Esteettömyyden tarkistuslista](#)

Tilojen esteettömyyskartoitus aistit huomioiden. Tarkistuslista avuksesi. Satakunnan ammatikorkeakoulu, Autismi- ja Aspergerliitto ry ja Suomen erityisherätykät ry. 2014. Tarkistuslista tilojen aistiärsytystä (kuulo, näkö, tunto ja haju) aiheuttavien tekijöiden kartoittamiseksi.

- [Tilojen esteettömyyskartoitus aistit huomioiden tarkistuslista](#)

Kodin turvallisuuden tarkistuslista. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK. Asunnon turvallisuuden tarkistuslista ikäihmisille, heidän omaisille sekä kotikäyntejä tekevien ammattilaisten tueksi.

- [Kodin turvallisuuden tarkistuslista SPEK](#)

Kotitapaturma-hanke: <http://www.kotitapaturma.fi/> (koord. Suomen Punainen Risti)

Eri-ikäisten lasten kotien turvallisuuden tarkistuslistat:

- [Alle 1_v_kodin tarkistuslista](#)
- [1-3_v_lasten_kodin tarkistuslista](#)
- [4-6_v_lasten_kodin tarkistuslista](#)

Asumisturvallisuuden verkkosivuja:

Kodin turvaopas. Sisäasiainministeriön ja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön verkkopalvelu arkielämän onnettomuuksien ja koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ennaltaehkäisyyn. <http://turvaopas.pelastustoimi.net/paloturvallisuus/>

Kotitapaturma.fi. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyhanke tuottaa ja jakaa tietoa tapaturmien ehkäisystä väestölle. <http://www.kotitapaturma.fi/>

Paloturvallisuusinfo.fi. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön ja Suomen Palopäällystöliiton sivustolla on materiaalia paloturvallisuuden edistämiseen. Esim. Asumisen paloturvallisuus ja Eri-ikäisten lasten paloturvallisuus -sivut. <http://www.paloturvallisuus.info/>

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK. SPEK edistää asumisen ja arjen turvallisuutta, kouluttaa sekä julkaisee turvallisuusaiheisia esitteitä ja oppaita. <http://www.spek.fi/Suomeksi>

Turvallinen koti. Virtuaalinen nettisivu kodin vaaranpaikkojen kartoittamisesta sekä vinkkejä miten kodista tehdään turvallisempi. <http://www.turvallinenkoti.net/>

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). Tukes valvoo kuluttajaturvallisuutta eli myynnissä olevien tuotteiden turvallisuutta ja luotettavuutta, tiedottaa vaarallisista tuotteista ja julkaisee oppaita ja ohjeita kodin tuotteiden ja laitteiden turvallisen käyttöön. <http://www.tukes.fi/fi/Kuluttajille/>

Asumisturvallisuusvideoita:

Exit – tieturvaan! Suomen Palopäälystöliiton (2014) videot käsittelevät poistumisturvallisuuden kannalta keskeisiä tekijöitä erilaisissa asuinympäristöissä ja julkisissa rakennuksissa. Poistumisturvallisuusvideoita on seuraavista aiheista: 1. Yleinen osio, 2. Omakotitalot, 3. Kerrostalot, 4. Hotellit, 5. Palvelutalot, 6. Koulut, 7. Toimistot, 8. Ravintolat, 9. Kauppakeskukset ja 10. Turvallisuusorganisaation rooli.

https://www.youtube.com/results?search_query=exit-tunne+tie+turvaan

Ransun pelastuskoulu. Arttu Juselius ja Pirkanmaan pelastuslaitos (2011) ovat toteuttaneet Pikku Kakkosesta tutun Ransu Karvakuonon oman Ransun pelastuskoulun 5–10 vuotiaille lapsille. Sisältää opetusvideoita tulesta, kerrostalopalosta, omakotitalopalosta, hätänumerosta, vedenvaaroista, hätäpoistumisharjoituksista, kypärän käytöstä, sähkökatkoksesta, palovaroitimesta ja heijastimen käytöstä. <http://www.ransu.info/>

Opetuspelejä verkossa:

Rescuebusters-mobiilipeli. Jussi-Henrikki Raution ideoima peli, jonka SyraWise Oy on tuottanut. 2017. Rescuebusters on interaktiivinen 3D-animoitu peli lasten ja nuorten turvallisuuskasvatukseen. Pelissä on tosielämän tilanteisiin liittyviä tehtäviä. Peli on ilmaiseksi ladattavissa Google Playsta ja App Storesta. <http://www.rescuebusters.fi/>

Pikin huone. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) yhteistyössä Ylen ja Demolan kanssa toteuttama turvallisuuteen liittyvään opetuspelin 3–5-vuotiaille lapsille vuonna 2015. Peli löytyy Pikku Kakkosen verkkopalvelusta. Peli opettaa lapsille turvallisuusasenteita ja turvallisia toimintatapoja koskien mm. sähkö-, palo-, liikenne-, hissi-, vesi-, elintarvike- ja leikkikenttä-turvallisuutta. Peli toimii sekä pöytätietokoneilla että mobiililaitteilla.

<http://yle.fi/pikkukakkonen/#!/pikin-huone>

Turvat-peli. Aspa-säätiön sekä Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK), Palosuojelurahaston ja Meanfish Oy:n vuonna 2015 toteuttama Turvat-opetuspelejä turvallisuudesta ja ystävyydestä erityisryhmille. Ikäraja 16 vuotta, koska peli käsittelee asumisturvallisuuden lisäksi tupakointia ja alkoholia. <http://www.turvatpeli.fi/>

Turvat-peliin liittyy mm. värityskuvat turvallisen asumisen harjoitteluun:
<https://www.aspa.fi/sites/default/files/Turvat-pelin%20v%C3%A4rityskuvia%20%28ID%2036367%29.pdf>

Erilaisia digitaalisia aineistopankkeja:

Esteettömyys:

Esteettömyyskeskus ESKE. Invalidiliitto. [Esteettömyystietokanta](#) sisältää esteettömyyttä käsitteleviä kirjoja, opinnäytetöitä, verkkojulkaisuja ja dvd-tallenteita. [Rakennettu ympäristö](#)-verkkosivu sisältää esteettömyyteen liittyviä ohjeita, suosituksia, määräyksiä ja tarkistuslistoja. <http://www.esteeton.fi/portal/fi/eske/>

Asuminen ja korjaaminen:

Ikääntyneiden asuminen/Aineistopankki. Ympäristöministeriö. Julkaistu 9.7.2014. Aineistopankki sisältää mm.: tarkistuslistoja asunnon esteettömyyden ja turvallisuuden arviointiin, tietoa korjauksista, esteettömyydestä ja paloturvallisuudesta, kuntien neuvontapalveluja ikääntyneille, erilaisia julkaisuja iäkkäille/erityisryhmille/vammaisille tarkoitetuista apuvälineistä ja asumisratkaisuksista. Aineistopankki on osa Ikääntyneiden asuminen-sivustoa. Ikääntyneiden asuminen-sivusto on suunniteltu Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma 2013–2017 varten, että palvelemaan myös ohjelman päättymisen jälkeen.

http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asuminen/Ikaantyneiden_asuminen/Aineistopankki

Korjaustieto. Ympäristöministeriö. Julkaistu 30.6.2016. Aineistopankki sisältää tietoa kotien ja kiinteistöjen kunnossapitoon ja korjaamiseen, myös esteettömyyden kannalta (esim. ohjeita, muistilistoja, laskureita ja aiheisiin liittyviä linkkejä).

<http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Rakentaminen/Korjaustieto>